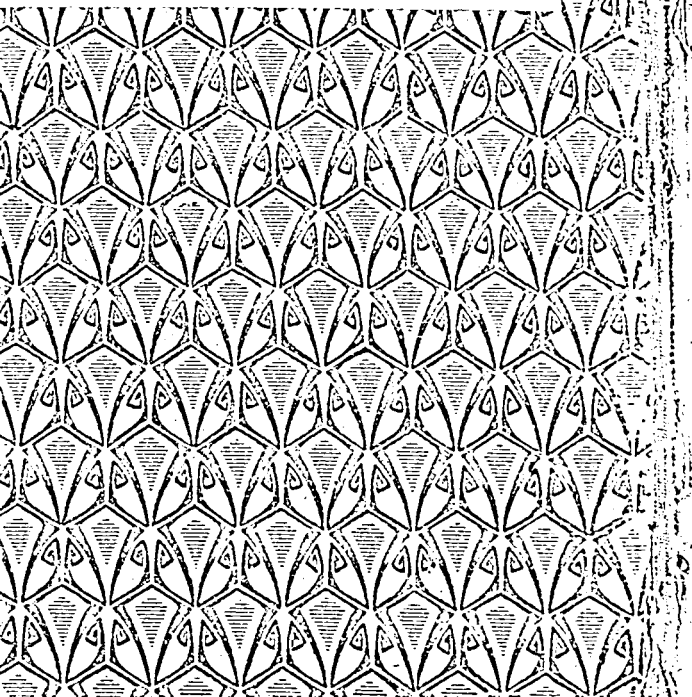
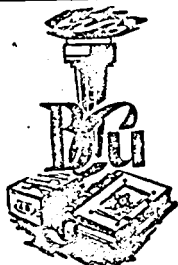

BIBLIOTECA
de
FILOLOGIE ROMÂNĂ

Cota A.5117

Inventar 6713

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

No. 202-203

DIMITRIE BOLINTINEANU

A. 5117

MANOIL

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRARIEI LEON ALCALAY

No. 37 — CALEA VICTORIEI — No. 37

1903

Tip. Eminescu

Următor hotărîrei ce am luat cînd ni s'a încredințat direcțiunea „Bibliotecii pentru toți”, de a publica cît mai multe din lucrările scriitorilor romîni, vechi și moderni, publicăm acum acest roman.

Dintre cele două romane ale lui Dimitrie Bolintineanu, cari amîndouă pe lîngă multe calități au și defecte, acesta ni se pare a fi cel mai de seamă, a se susține mai legat în cele două părți ale sale și, înainte de toate, a fi mai potrivit cadrului bibliotecii noastre.

Manoil a fost scris cu cîșiva ani înainte de Elena, în timpul exilului autorului, în epoca din care au rămas cele mai bune lucrări ale lui Bolintineanu.

Cititorul Bibliotecii pentru toți nu se va opri, de sigur, asupra defectelor ce acest roman conține; Manoil are părți cari îl fac și mai interesant aș!, cînd societatea noastră nu mai seamănă aproape de fel cu cea de'naintea lui 1855, cînd fînțe de felul eroului romanului acesta nu mai

egzistă, de și poate cele petrecute la Petrești și în București, par'că mai lasă romanului o oarecare umbră de actualitate.

Manoil a fost publicat pentru întâia oară la 1855, în „România literară“, joase ce apărea la Iași (Tipografia Francesco-Română) sub direcțiunea lui Vasile Alecsandri, și apoi, peste câțiva ani, într'un volum devenit acum foarte rar.

Noi am întrebuițat, pentru ediția Bibliotecei pentru toți, textul publicat în «România literară».

A. A. D.

M A N O I L

PARTEA I

Iubite B.,

De cîteva zile mă aflu la Petreni, moșia d-lui N. Colescu. Ah! iubitul meu, ce locuri minunate! ce plăcere a lăcui în sînul munților, departe de deșertăciunile omenești! cum cugetul se înalță mai presus de lumea de argil, în acest templu Dumnezeesc! cum toate simțurile se află într'o mirare neîncetată! cum inima se simte tînără și curată ca profumul suav al cascadelor!... Fermecul naturii ne îndumnezește și învîtă inimile la amor. Numai între oameni omul se face aspru; numai între oameni răsbunarea rădică brațul a lovi!... În lumea deșartă în care am, trăit, nu era un singur minut în care să nu fiu în ceartă cu ur-

sita vieții mele. Aice, la vederea acestor locuri, de câte ori nu mi-am înălțat inima mai presus de lanțul deșertăciunilor omenestii; de câte ori uitînd relele omenirii, am îmbrățișat-o cu lacrimi!....

Dar societatea de femei frumoase și spirituale întru care mă aflu, adaug fermecul acestui loc încîntător! Ce femei! ce viață dulce!... Ah! bunurile vieții nu cunoscusem pînă aice și ades ziceam în mine: am trăit și traiul este amar!... Ce vreî, dragul meu? eu nu cunoșteam ce fericire gustă acela care are o familie: pîn'a nu mă naște, moartea a secerat pe tată-meu; pîn'a nu cunoaște lumea, maică-mea s'a dus după tatăl meu; am trăit și am crescut pînă la vîrsta aceasta, străin ca un copil picat din lună.

Astăzi, am găsit viața intimă, familia... căci trebuie să știți, aici sînt în familia mea. D-l N. Colescu, mă iubește ca pe copilul seî; femeile mă resfață... Smărăndița, soția D-lui N. Colescu, mă chiamă *poetii ei favorit...* de multe ori *copilul seî!*... Are douăzeci și cinci de ani și este un tip de frumusețe; fără exagerare, o frumusețe rară, dar seamănă cu o floare ce în dimineața vieții sale se înclină melan-

colică!... un suflet plin de blândete; o inteligență superioară; multe cunoștințe, mai ales pentru o damă din timpul și țara noastră! Nu sînt mare cunoscător în femeii, dar Smărăndița mi se pare femeea ce am visat.

D. N. Călescu este boer mare. Nu are nici spirit, nici învățătură, asemenea el n'are voință, și mai ales pe lângă soția sa; dar are bună judecată și inima îngerească.

Zoe este nepoată Smărăndiței: o copilă de cincisprezece anișori; chipul mătușe-sei, dar strălucitor de frăgezime. Ai asemăna-o cu un bobocel de roză pe care fluturii încă nu l' bagă în seamă; plină de spirit și de inimă...

Mărioara este o amicică a Smărăndiței: o fată de boer mare, de 18—20 de ani; nu este prea frumoasă, dar drăgălașă ca luna lui Maiu!... vorbele ei răsună ca o muzică sublimă; ideile cele mai comune în gura ei se îndumnezeesc!

Duduca este cu totul altceva; e o fată de cincizeci de ani, rămasă nemăritată; un lucru ridicol atît pentru spiritul cît și pentru fizicul ei. Cu toate aceste are inimă. Natura face une-orî cîte o compensație;

acolo unde nu este spirit, este inimă; acolo unde nu e frumusețe, este spirit.

Această ducă—după cum îmi spune D-1 N. Colescu—de la vârsta de 16 ani pînă astăzi, visează un bărbat!... dar ceva perfect, ideal, ca Făt-frumos cel din basne. În tineretele sale, mai mulți, atrași de fermecul averii ei, îi ceruseră mina; ea nu voi pe nici unul, fiind-că nici unul nu se asemena cu idealul viselor sale. Mai târziu nime nu se arată! Atunci, ducă pleacă în străinătate să găsească vre-un conte sau baron scăpat să împartă cu dînsul averile și inima sa; dar peste doi ani, se reîntoarce earăși singură. În timpul ocupației Prințipatelor, inima ei bătuse doar o vază cere vre-un ofițer; însă nici macar un doboșar nu o ceru!... cu toate aceste, ea tot așteaptă un soț. O femeie ce nu află pe nimene în lume care să vrea să se lege de ursita ei, trebuie să sufere; această suferință o face rea; dar ducă, din contra, pare firește voioasă... poate că speranța, ce nu a lăsat-o încă, face acest efect asupra caracterului se.

Eă însă petrec cu ducă foarte bine; ea se crede literată pentru că a cetit tot ce s'au tipărit prin «Curierul românesc» și

prin «Curierul de ambe sexe»; știe de rost toate versurile vechi și nouă; cîntă toate cîntecele, cu toate că glasul ei nu este prea încîntător. Ea este aceea ce zic Francezii un adevărat *bas-bleu*.

Îți scriu din camera mea ce dă asupra grădinei, pe o masă încărcată de cărți de tot felul... Dulcele profum al florilor și al râului intră în cameră și mă îmbată; stelele sclipesc voioase în spațiul curat al cerului, ca bucuria în inima mea; și seamănă, într'un minut de voluptate cerească, să se cufunde unele într'altele!... Privighetoarea cîntă la ferestrele mele, îngînată de dulcea murmură a râului și a șipotelor! Ah! cum totul e voios și fericit în jurul meu!... pentru ce numai eu sînt neodihnit?... nu știu ce am. căci viitorul mă înspăimîntă!...

2 Maii.

Astăzi D-I-N. Colescu îmi zise să rămăiū tot deauna cu dinșii și să nu fac nici o deosebire de familia sa și a mea, dindu'mi cuvinte că este dator să facă tot pentru mine, căci am talent și trebuie să lucrez ca să dau limbei romînești o vină de viață literară. Mi-a zis că i se rupe inima cînd vede la popoarele străine înflorînd fru-

moasele arte și literatura, iar la noi nimic, nimic!... aceste sînt vorbele sale.

D-l N. Colescu este român bun. Bătrînii noștri erau mai buni decît noi, mai romîni. Noi ne-am germanizat, franțizat; știm mai multe decît ei, dar nu mai sîntem romîni! O! patria mea! amorul tău se va stinge pînă în sfîrșit în inimile fiilor tei?...

Astăzi dimineață, preumblîndu-mă prin grădină, întîlnii fără veste pe Mărioara. Nu-ți poți închipui ce efect mi-a făcut această întîlnire! Voiam să intru în chiosc (pavilion) spre a mă deda meditațiilor mele; am găsit-o acolo ocupată cu compunerea unei ghirlande de floricele de curînd culese. După ce mi făcui ~~reverința~~, mă întrebă dacă ghirlandele vre odată m'a în-cîntat?... eu nu-î putui răspunde căci gura mi se închisese... Ea se roși și, voind să-mi ascundă rumeneala, eși repede din chiosc săltînd prin grădină ca o gazelă!...

3 Maii

Astăzi în chiosc am găsit toată societatea damelor despre care ți-am vorbit. Mai era încă și Andrei, vechiul nostru camarad, carele s'a însurat cu Elena, sora Smărăndiței. Andrei; cum îl știi, tăcut, se-

rios, dar loial: Elena frumoasă și amoroasă de bărbatul său. Toată societatea vorbea, râdea, cânta, totul însufla fericire și bucurie.

Mărioara în acest amestec, trecînd pe lângă mine, îmi recită o strofă din poeziile lui Bolintineanu:

Eași harpa de aur, poetule june!
 Și cântă căci ochi'mi de lacrimi sînt plini
 Și pentru aceasta pe fruntea'ți voiu pune
 Ghirlandă de crini.

Puteam eu, cu timiditatea mea să răspund ceva? Știi, amice?... poetul se găsește uneori în poziția cea mai nenorocită în societate: se vede astfel osîndit, încît trebuie să facă sau figură de nătărău sau de impertinent.

Voi a întrerupe pe Mărioara; atunci îi zisei: Ieri m'ai întrebat dacă ghirlandele vre odată m'au încîntat?... să'ți arăt un vers făcut de un amic al meu asupra acestui subiect.

Duduca, cum văzu că scot hîrtia din buzunar, sări de se puse lângă mine, invitînd toată adunarea a mă asculta. Toți mă încungiuară și eu cetii:

O ghirlandă'mi trebui mie
 Ca să pot să măi trăesc,
 Să măi viu la veselie

Și vieață să simțesc;
 Dar ghirlandă împletită
 De fecioare voesc eu,
 Căci mi-e inim'amorțită
 Și chiar seacă'n peptul meu.
 Cine poate a mi-o da
 Căci eu dulce-î voiu cînta ?

— Curioasă ideel zise duduca; ce aũ poetiĩ,
 nu știũ, că tot ghirlande de fecioare visează
 ei.—Și încă tinere. îi respunseiu eu.—Ohi
 matia-mũ! zise duduca care știea grecește.

Copilițe tinerele,
 Ce tot stați și vă gîndiți ?
 Adunați la floricele
 Și ghirlanda'mi împletiți.
 Pîn'ce cîmpul e în floare
 De amor încununați !
 Căci ca mîine floarea moare
 Și de dor o să oftați,
 Și cînd flori nu ve-ți afla,
 La ghirlande veți visa.

— Asta'ĩ mai puțin de cît nimicã, zise
 duduca.—Ba e prea bine, zise Mãrioãra.

Iute, iute, copilițe,
 O ghirlandã'mi împletiți,
 Cu-ale voastre dulci gurițe
 Nodurile le uniți.
 Pe copilul cel zburdatic
 Ce amor lumea'l numi,
 Cu un cîntic nebunatic
 Il voiũ face a veni.

Voi ghirlanda imf veți da
Și eu vouă voiă cînta.

- Poetul cade în mitologie, zise duduca.
— Nu e nici cum prozaic, zise Maria.

Lăcrămioara vă zimbește
Lîng'un trist *nu mă uita*.
Ochiul care le privește
Face minte'a cugeta.
Prin somn nu vi se arată
Nici o umbră de amor?
Aū nu'î timpul ca să bată
Peptul vostru simțitor?
A! cînd flori nu veți afla
Și amorul va sbura.

- Tot amor și iar amor! zise duduca.

De simțiți vre o durere
Lăcrămioare adunați.
De vă trebui mîngiere
La nu-mă-uita cătați.
O durere cît de mare
Lăcrămioarele alin.
Nu-mă-uita dulce pare
Sufletelăr ce suspin.
Vă grăbiți a le-aduna
Căci ca mîine nu le-ți afla.

- Cred și eu, dacă le-a bate bruma! zise
duduca. Toți rîseră la exclamația aceasta.

Maî luați și viorele,
Maî luați și crinișori;
Luati roze, micșunele,

Luați fel de fel de flori
 Și cântați cu veselie
 La ghirlandă împletind,
 Căci ca mine, cine știe!
 Nu vă voșu vedea zimbînd.
 Și cînd voi veți înceta,
 Vai! și eu n'oiu mai cînta.

Mărioara și cu Zoe, îndemnate de Smărăndița, îmi aduseră în triumf o ghirlandă. Duduca, puindu-se între ele:— Iaca ghirlanda care ți trebuie!

— Dar dați-o autorului, zisei.

— Ce! nu e de D-ta făcut versul acesta?

— Nu! Autorul este la Moldova. Numele lui, Sion.

— Sion? acest nume adevărat este? unii cred că e un nume fictiv, un ideal.

— Ba foarte adevărat. Eu îl cunosc din corespondență, și am o mare simpatie pentru el. Are talent acest tînăr, dar pătimește de două boale ca și mine, de neavere și de lene. Altfel ar avea și nume mai mare, și ar și lucra mai mult.

Pe cînd ne ocupam de critica lui Sion, iată că veni la noi și Alexandru C... El are o moșie în vecinătate și e încîntat totdeauna de frumusețile, spiritul, averea și nobilimea sa; tot dorul său pare a fi să-l cunoască lumea ca un don Giuan-romînesc!

În politică este legitimist sau partizan al lui Enric V pe care nici odată nu l'a văzut; are o metodă cu totul originală de a se reproduce în lume: cu boerinașii de pe la țară vorbește chimie și fizică; iar aceștia ne înțelegînd nimic și ne voind să o arate, îi dau tot deauna dreptate. Smărăndița îl întrebă ce'i fac surorile?... el răspunse că peste curînd are să le calugărească, căci crescînd în mînăstire de mici, nu vor să mai trăiască în lume.

8 Maiu

Știi tu pentru ce această Mărioară este tot deauna în închipuirea mea? Ți-e dragă, îmi zici... Eu să iubesc l o, nu!... Este scris ca să nu cunosc acest simțimînt; inima'mî e mută, spiritu'mî rîde de orî-ce patimă de natura aceasta. Cum voiî iubi eî, eî carele mă îndoesc de orî ce iubire! Pentru mine o femeę este un lucru ne înțeles: amorul trece la ea ca un vis; în ceea ce'i e drag, ea pe sine se iubește. Omul pentru dînsa este o mirază ce face să se prețuească meritele ei; fără acest interes, ea nu ar iubi; în scurt egoismul personificat, — iată cum înțeleg eî o femeę.

Apoi este altă întrebare: dacă această

Mărioară ar iubi, pentru ce să mă iubească pe mine, și nu pe altul? Fără stare, fără nume, scos afară din legile societății; — ceva care face să zîmbească oamenii la numele meu... Cele ce'ți scriu sînt triste, dar sînt adevărate!...

8 Maii

Mărioara a plecat cu tată-seu, duduca și Alexandru C... Peste cîteva zile se vor înturna. Alexandru se urcă în trăsura ei;... el mi se pare prea ocupat de dînsa.

11 Maii

Fără să'mi fie dragă, gîndesc ne încetat la dînsa... această gîndire îmi face rău!... m'am făcut nesuferit, tăcut... Cînd sînt în societate, voîu să fiu singur; singur, doresc societatea!... adesea părăsesc casa... ochi'mi rătăcesc pe cîmpii și se opresc asupra tuturor trăsurilor ce trec... Eri după plecarea Mărioarei, zării o trăsură în depărtare... mi se păru că este a ei;... alerg înainte... iluziune!... un postaș se înturna cu caii fără trăsură!... atunci mă îndreptai către un sat așezat în culmea dealului!... O poziție desfătătoare! O dumbravă de mesteacănî formează poarta acestui raiu

pămîntesc. Mă rătăcisem printre acești arbori de argint cari, încununăți cu ramuri de smarald, își perd picioarele într'un tapet de iarbă împestrită cu miroase de flori.

Acolo, la picioarele unei măguri, dintr'o stîncă de piatră curge o apă rece și limpede ce împărțindu-se în mai multe riulete se perde în iarbă murmurînd. Iată o țărăncuță cu o cofă pe umere: bălae și rumenă ca o roză sălbatică, plină de frăgezime și de sănătate; avea o talie elegantă; păru-î gălbior, des și încrêtit, împletit în două coade lungi, se cobora de sub năframa-î albă ce flutura pe capu-î sărutat de vîntulețe. Doue zavelci roșii, cu felurite flori, o copereau peste cămașa-î albă, de la mijloc în jos. Doi ochi albaștri coperiți de gene lungi și aurite... iată chipul ei. Indată ce mă zări, stete și lăsă cofa cu apă jos.

— Pentru ce te-ai oprit? o întrebaî eu.

— Este obiceiul de la bătrîni, îmi răspunsă copila, cînd trece un călător, să stăm dacă venim de la fîntînă.

— Dacă este așa, dă-mi să sorb și eu din astă cofă. Cum te chîmă?

— Tudora.

Copila ridică vasul pînă în dreptul buzelor mele și lăasă ochiî în jos. Pe cînd beam apă, ochiî mei întîlniră pe ai săî ce î ridicase. Ea văzu și roși.

— Ai părinți?

— Am un tată bătrîn.

— Colo în sat?

— Ah! zise copîla, pînă erî, dar astăzi...

— Astăzi, ce?

— L'au închis la sub-cîrmuire ca să dea arendașului patru sute de lei ce î-ar fi dator..., după ce î-a vîndut tot, pînă și ferul plugulîi... Eî, boșerule, nu este dreptate pe pămînt!... Am fost și m'am rugat de sub-cîrmuitor să î dea drumul ca să poată munci și plăti cu încetul; sub-cîrmuitorul se vede om bun, dar mî-a zis că sînt alții care nici pe el nu'l lasă să mă asculte. Mî-a zis să mă rog de proprietarul moșiei... M'am rugat..., dar imî crapă fața de rușine cînd gîndesc ce mî-a zis!... oh! oh! nelegiuiți sînt unii oameni!

La aceste vorbe, vruî să î dau banii ce î trebuia; dar nu aveam asupra'mî.

— Unde șezi o întrebaî.

— Cea d'întîi casă din sat, la stînga.

— Fii mîne acasă. Pe la amîază-zi îți îți voî aduce banii.

— Vrei să rizi? îmi zise ea.

— Nicî decum, draguță. Un creștin bun trebuie să facă bine. De și nu sînt prea bogat, dar acest bine ți'l pot face fără să mă sdruncin și fără să ți cer nicî o slujbă. Fii sigură, mîine vii.

— O Dumnezeule! strigă ea încrucișîndu-și mîinile și uîtîndu-se la cer. Așa dar tot sînt oameni buni pe pămînt! Eă, domnule, vezi d-ta, sînt o fată proastă; nu știu să vorbesc, nu știu să ți mulțămesc... Ea nu putu să urmeze: lacrimile o înecaseră.

Noi ne despărțirăm.

O Dumnezeule! pentru ce oamenii sînt așa de răi!

13 Maii

— Știi ceva? îmi zise Alecsandru C. intrînd. Ești drag Mărioarei., numai de tine vorbea. Să te văz!

— Să te văz pe tine, îi răspunsei.

— Pe mine? nu. Cu fetele îți perzi timpul numai în bilete, ochiade, suspine și vorbe dulci; cel mult dacă ajungi să te capeți cu cîteva sărutări fără rezultat. Eu unul sînt, cum zice vorba, pentru viața natul lesne: femeile, măritate sînt pătimașimea... Dar fiind că este vorba de fete, apoi,

trebuie să știi că cunosc una, o mîndru-
liță, cum zice poetul Alecsandri:

Cu flori galbene 'n cosiță,
Cu flori roșii pe guriță.

Asta, de și e fată, dar ese din catego-
ria celorlalte: o țărăncuță, o fată sărmană,
lesne de prins în laț, fără suspine și bilete.
Mîine sau poimîine am de gînd să șterg cel
de pe urmă vers al poetului... înțelegi?

— Rușine și păcat!

— Săng-Dieu! Ascultă, părinte Doro-
teu! Ceî ce au făcut legile, erau mai în-
vățați de cît tine. Găsește'mi un singur
paragraf într'o condică, unde legiuitorul
pedepsește fapta, cu bună învoeală făcută
între doi, și care nu supără pe a doua per-
soană. Nu e vorba de nevrăsnicie, de silă,
de înșelăciune, ci de bună învoeală. Vezi
dar că nu es din spiritul legiuitorului; cît
pentru conștiință, asta e o marfă de care
ușor mă pot desface. Eū nu mai sînt Alec-
sandru acela pe care'l cunoșteai tu; cu
toată ideea ce'i fi avînd despre ușurința
caracterului meu, am suferit multe de la
oamenî. Cînd intraî în lume, credeam că
am a face cu îngerii; mai tîrziu văzuî că
mă înșelasem; lumea mi se arată ceea ce
era: o societate de nerozi și de tîlhari.

Unii mă înșelără, alții mă disprețuiră!... Atunci a trebuit să iau o rolă, și iată ce zisei: oamenii sînt răi; dacă m'oiu ase-măna lor, voiu merge înainte; și ei îmi vor întinde mîna; de nu, mă vor zdrobi. Intre aceste două alternative trebui să aleg. Mă făcuî ca ceilalți. Atunci veni rîndul meu. Oamenii mă înșelără, îi înșelai și eu! mă disprețuiră, îi disprețuii și eu. Ce necuviință vezi întru aceasta? Mi-am răsbunat! Răsbunarea este singura dreptate pe pămînt. Am fost drept. Oamenii nici odată n'or fi mai buni!... Cel ce are puterea în mîna și ți vorbește de fericirea altora, te înșală! demagogul care strigă pe strade dreptate, te înșală! femeea ce ți zice că te iubeste, te înșală! cel ce ți strînge mîna; te înșală; cel ce vorbește ca tine din vise și din morală, te înșală. Ce mai aștepti dar!

— Alecsandre! vorbești ca un om în ajunul de a se face tîlhar sau de ași curma vieța singur, însă sînt încredințat că aceea ce zici este o glumă. Într'un caz sau în altul, nu pot să ți dau nici un răspuns...

— Mergeți la stupină? zise Smărăndița ce intra în casă.

14 Mai

Ai auzit, iubite B..., ce principii are acest Alecsandru? Sînt mai mulți ca el aice; oameni pentru care moral, onor, patrie, nimic sînt! La dînsul aceasta nu vine din supărare, din suferință, precum zice el... ci din lipsa cunoștințelor; felul cu care a spus aceasta, o dovedește curat.

Eu am dat brațul Mărioarei...; brațul ei pe brațul meu!... O fermec. necunoscut!... Credeam că o să mor de mulțămire!... Nicî odată n'am văzut ceva mai grațios.

— Zoe mî-a zis că o să pleci la Italia, îmi zise ea, adevăr e?... Cînd pornești?

— Prea adevăr! peste o lună.

— Așa curînd? Și cînd o să te întorci?

— Poate nicî odată.

— Nicî odată!... Dar părinții d-tale?

— Aū murit de mult timp.

— Dar țara? Dar cunoștințele?... Știi că este trist ceea ce zici! Se vede că ești poet.

— Poet? Iar această vorbă!.. In adevăr, trebuie să mărturisim că bieții poeți sînt rău înțeleși în lumea aceasta. Poezia este luată de o ușurătate. Un adevăr, în gura poetului, este o poezie; un simțimînt în inima lui, este o poezie! Ei nu pot să spue

nici dorințele lor; nici părerile lor... tot este poezie la ei...

— Vezi ce locuri frumoase! zise Mărioara zîmbind și schimbînd vorba, ca, cînd înțelese de unde voeam să merg.

— Incîntătoare!... Sărmanii poeții! Sînt luați ca, copiii... Nu știu dacă și d-ta nu faci parte cu ceilalți?...

— Eū? nu; te încredințez.

— Apoi dar crezi că un adevăr în gura unui poet este un adevăr ca în gura orî cărui om?

— De ce nu?

— Așa, dar, dacă ziceam... Aici buzele mele înghețară.

— Dacă îmi ziceai... ce?

— Că'mi ești dragă! îi ziseiū în sfîrșit.

— Tacî, tacî! îmi zise ea lovindu-mă cu mînușa peste gură.

Ajunserăm la stupină. Dumbrava era plină de albine. Stuparul, un bătrîn cu peri albi, ne eși înainte.

— Ce'ti fac copiii? îl întrebă Doamna N.

— Numai zece mi-aū rămas? răspunse moșul clătînînd din cap.

Domnul N. Colescu atunce voi să'mi arate cunoștințele sale despre fiziologia albinelor.

— Vedeți, zise el, fie ce stup are cite o' albină mare ce se cheamă trintor.... A-cesta nu face miere, dar cînd e vorba de mîncare el aleargă cel întîiu. Este o mare asemănare între albine și oameni: instrucțiile celor din urmă...

Un țipăt ce scoase Mărioara, opri pe D-l Colescu de la istorisire...

— M'a mușcat de buze! strigă Mărioara.

— Mușcă căci le bateți; zise moșul.

— Eū numai staū aice.

— Ah! cu ce plăcere ași fi făcut ca păstorul antic care, sub cuvînt de a suge veninul ce o vespe infipseșe în buza drăguței sale, se îmbăta de o lungă sărutafe.

— Să mergem, zise D-na N. Colescu.

— Să mergem, zise boeriul, supărat că n'a putut sfîrși științificu'i cuvînt.

— Sînt alte mușcături mai rele, dar a-celea nu înspăimîntă, mai urmă D-nul N. Colescu, aruncînd o căutătură asupra lui Alecsandru.

Înțelegi tu ceva?

15 Maiū

Mărioara mă iubește; rîzi de mine cît vei voi... nu'mi pasă. Este adevărat că ți-am scris că femeea este o egoistă..., dar ce

vrei? Egoismul este un bine mare pe pământ; fără el, nu s'ar ține rânduială lucrurilor; fără el, unii, ca să facă plăcere altora, s'ar arunca în foc și în apă!

O! dulce fericire! vei trece și tu ca o lumină, într'această noapte ce este viața mea, ca să faci și mai amară rămășița zilelor mele!...

16 Maii

Voiu să ți scriu câteva rânduri comice. Astăzi, Smărăndița îmi arăță o scrisoare deschisă:

— Vrei să rizi? mă întrebă ea. Această carte vine de la un moș al meu... Am măritat pe soră-mea, pe Elena, cu un tânăr ce ți e drag și o face fericită. Moșu-meu nu găsește ginerile de viță mare;... citește.:

«Smărăndiță!

«Ginerele ce a luat pe Elena o fi avînd multe merite, o fi învățat ca Gîzot și vi-teaz ca Napoleon, dar tot viță de jos este!
«Tată-său abia era Clucer și nu avea voie să poarte nici barbă! Familia Parascovenilor este cea mai veche din Valahia; Baronii de Ilfov, Conții de Rîmnic, Marchizii de Craiova au stat în neamul nostru, pre-

cum genealogia cea am dat să'mi facă la Paris, mărturisește. Dar tu ai stricat totul; răspunderea să cadă asupra ta; eu îmi spăl mâinele ca Pilat din Pont!...»

«Stefan B.»

La cetirea acestei scrisori, nu puturăm a ne ținea risul.

— O să răspunzi?

— La ast fel de scrisoare nu pot să răspund serios.

— Atunce răspunde rîzînd: Satira este un mijloc de îndreptare al celor răfăciți; prin batjocoră Platon a ucis pe sofisti, Pascal pe cazuiști, Voltaire pe fanatici.

— Batjocora face pe oameni ipocriți, fără să'i îndrepteze... Dar să lăsăm aceasta; ești vînător?... Mîine o să mergem toate femeile, cu D. N. Colescu, la vînătoare în munți. O să ne însoțești?

23 Maii

Nu ți-am scris de șapte zile. De șase zile sînt în pat, și Zoe nu mă lasă să scriu. Știi că era să mergem la vînătoare! ascultă ce mi s'a întîmplat.

Smărăndița, Elena, Mărioara și Duduca se puseseră într'o trăsură, avînd pe Alec-

sandru pe scaunul vezeteului. Andrei, Zoe și eu în altă trăsură. D-l N. Colescu mergea călare. După noi venea un car cu merinde și câțiva vînători de munte. Frumusețile tinereii Zoe înfloreau repede ca un arbor în primăvară.

— Numai scrii poezii? mă întrebă ea.

— Nu, Domnișoară. Aș scrie și proză, dar nici asta nu voi.

— Păcat! ai fi scris bine.

— Și pe urmă?

— Gloria! zise ea zîbind.

— Gloria este un vis, zic filosofi.

— Zic, dar aceasta nu-i oprește de a o dori. De eram eu poet...

— Ce-ai fi făcut?

— Aș fi scris toată viața mea.

— Cu care scop?

— Cu scop ca să las limbei mele o literatură și să împlinesc o datorie către patria mea. Dar D-voastră, poezi, nu voiți a scrie dacă persoana dumneavoastră nu trage oare care folos; și dacă s'ar face o lege care să vă oprească de a subscrie cele ce compuneți, nu ați mai scrie nici odată.

— Poate că ai dreptate; dar eu mă mir de ce nu v'apucați D-voastră, demuazele

și dame, să faceți aceea ce pretindeți de la noi.

— Nouă ne lipsesc mijloacele care le aveți D-voastră, bărbații. Noi nu putem forma o educație națională ca D-voastră; în pensionatele unde învățăm noi, cîrmuirea nu s'a îngrijit ca să statornicească o educație și o instrucție națională. Pensionatele sunt dirijate numai de nemți și de franțezi; nu învățăm decît niște biete limbi străine, și cînd eșim, abia ne putem scrie numele nostru; apoi mamele îndată ne mărită, apoi menajul, copiii...

Vorbind ast fel părea că-i supărată, și supărarea da un nou fermec frumuseților sale.

Intr'acest minut, Andreiū se deșteptă din distracția lui.

— Am cetit erī, zise el, un poet franțez; mi-a plăcut poeziile lui fiind foarte simple și naturale. Eroii de care vorbește pare că-i vezi cu ochii: vorbele lui pare că le auzi... ast fel aū un interes mai mult. Eū cred că aceasta este adevărata poezie!...

— Nu sînt de părerea asta Andreiū! poezia este o invenție; poetul ce are nenorocirea să nu știe saū să nu gîndească aceasta, nu mai scrie poezii; el poate fi

istoric, romanțier, jurnalist, afară de poet.
 A creea, a născoci, iată misia unui poet.

În timpul acesta trăsura DAMELOR se oprește în marginea unui sat, sub poalele munților; a noastră se alătură de dînsa.

Mărioara era prea ocupată. Ce n'aș fi dat să'i fi putut zice macar două vorbe!

— De aici, îmi zise Smărăndița, trăsurile nu mai pot merge; noi vom urca dealul călări.

Vînătorii aduc caii. Damele se scoborîră din trăsură. Găsi ocazie atunci a strînge brațul Mărioarei, ajutîndu'i să se coboare din trăsură.

D-l N. Colescu, ce'i toca gura ca o meliță printre vînători, dete semnul de plecare. Cîinii începură să latre, oamenii să se miște. Damele se aruncară pe cai, iar noi pornirăm pe jos, pe lîngă caii lor, ducînd pe ai noștri de căpestre. Eū mă alăturez de Mărioara.

— O să te ostenești, îmi zise ea.

— Ași dori toată viața mea să nu se mai sfîrșească călătoria asta.

— Nicî o vorbă, nicî chîr cătră cei mai iubiți?...

— Iti Jur!

— Spune-mi încă odată, Manoile, mă iu-

bești tu? Acest cuvint este dulce ca vieța. Adevăr este că ți sînt dragă, Manoile?

— Tot ce'mi era drag în lume, s'a făcut nevăzut înaintea ta!

-- Nu te cred.

— Te îndoești încă? cum ași putea să te încredințez Mărioară?

— Dovedindu'mi că nu iubești pe Smărăndița.

— Smărăndița!... ah, Dumnezeule! ce idee ți-a trecut prin gînd! Dar ea este pentru mine ca o soră.

— Sînt geloasă și de surori, Manoile! Și tot cel ce iubește trebuie să poarte și simțimîntul acesta. Interesul care ți poartă ea, întărită toate prepusurile mele... Eri, am luat seama, ți'a adresat o ochiadă, care mi-a sfîșiat inima!... Manoile te rog fie-ți milă de slăbiciunea mea... și fiind că tu nu mă iubești...

— Nu te iubesc?... o Dumnezeul meu! cum nu'mi pot sfîșia pieptul pentru ca să cetească în inima mea!

— Eî bine, dacă este așa să mă ascultî.

— Spune, Mărioară; spune ce vrei, și mă vei vedea dacă te iubesc.

— Eū pretind, Manoile, să plecî de aice.

— Să plec? să plec? Dar ce ar zice oa-

menii aceștia? Cu ce cuvînt m'oiu îndrepta? Apoi cum crezi c'o să am puterea să te las. O Mărioară! zi-mi să fac ori ce altă jefă...

— Nu mă iubești Manoile; căci dacă inima ta ar simți cea ce simte a mea, nu m'ai face să sufăr... te-ai duce îndată.

— Bine, Mărioară; bine... dacă vrei numai decît, voi pleca; dar spune-mi pentru ce?

— Făgăduiește-mi că vei pleca.

— Făgăduiesc; mă jur.

— Mulțămesc, Manoile; zise ea strîngîndu-mă de mîna. Acum vrei să-ți spun pentru ce? Pricina este că voi să te iubesc eu și numai eu. Nu-mi e destul să știu că nu iubești pe Smărăndița, dar voi ca nici ea să te iubească pe tine.

Convorbirea noastră se curmă după două oare trecute ca două minute. Ajunsesem într'o poeană.

Locul pe care ne-am fost oprit era încununat de o dumbravă verde de brazil. Ici, colo se înălțau niște vîrfuri de munți ca niște piramide negre. De aici ochii noștri rătăceau asupra mai multor dealuri mici, și se perdeau în umbra văilor lor albite de riu-lete. Mai departe, o stîncă coperită de nin-

soare, și pierdută în aburi, era lăcașul singuratic al șoimului. Din colo ochiul vedea o stană de pietroasă, goală, a căreia sin se deschidea și da naștere unui brad rătăcit de soții săi. În sinul pădurei posomorite ce încununa dealul, pe care stam noi, se vărsa dintr'un codru o cascadă de apă limpede. Acest torent se arunca cu șgomot dintr'o înălțime într'un lighean de granit; iar de aci, se varsă prin șghiaburi, și se ascundea prin deosebite crăpături ca niște șopârle de argint.

Intr'un minut, toți vînătorii se împărțiră pe la posturile lor de pîndă.

Damele noastre, fermecate de frumuseța acestor locuri, merseră să viziteze pădurea; apoi se așezară la umbra unui stejar, unde așteptau cu nerăbdare timpul prinzului.

D-I. N. Colescu este un vînător vestit. Vieța lui este plină de anecdote vînătorești. Vînatul pentru dînsul este o pasiune neînvinsă; mai multe piei de urși, de lupi, de vulpi, de căprioare; mai multe părchi de coarne de cerbi și de țapi; mai multe măsele de porci sălbatici, și pe lângă aceste, reumatismul de la picioare, atestază mii de isprăvi din partea sa. El, după ce în-

părți pe ceilalți vînători, veni și la mine.
— Manoile, dar tu data'i cu pușca de cînd ești?

— Am ucis, ziseiū eū, în vieța mea un pițigoiū, un bot-gros, un ciocîrlan și o rîndunică; socot că de mî-ar fi eșit înainte o fiară mai mare, mai lesne aș fi ucis'o.

— Caută dar să nu'ți tremure mîna, cînd îi vedea pe jupînul urs, căci acela e mai fioros de cît un bot-gros. Tu să stai aice lîngă femeii; dac'o veni ursul, trage fără temere!

Vorbind ast-fel, țipă din corn și se făcu nevăzut printre copaci, lăsînd încă doi vînători spre apărarea femeilor, la întimplare de a veni ursul.

Pîn' atuncea nu fusesem nici odată la vînătoare, așa zicînd, formală. Dar nu'ți poți închipui ce impresiune mî-a făcut, cînd am auzit îndată după semnul dat de d. N. Colescu, răsunînd văile de țipetele gonacilor. Fă 'ți idee de larma ce poate face în codru, și mai ales în munți, vr'o două sute de oameni și vr'o trei-zeci de cîini țipînd de odată sub poalele codrului, în felurite glasuri și tonuri. Mi se părea că mă aflu într'o lume de feerii; pare că așteptam din minut în minut să văd des-

chizîndu-se cerul și pămîntul. Mie mi se suise părul în vârful capului, și stam în estaz cu pușca pe brațe, pe rădăcina unui arbor tăleat.

• Damele staū așteptînd să auză o descărcătură de pușcă; dar tăcerea se prelungea...; astfel, urîndu-li-se, veniră către locul unde mă aflam eu.

— Cît ești de serios! îmi zise Smărăndița, par' că ești un funcționar din garda națională ce se crede un adevărat soldat.

— Imi vine să arunc arma; și aș face-o, de nu mi-ar fi rușine de vînători, care or să zică că de frică am fugit.

— De frică! Nu este nici un pericol mi se pare. Dar iaca!... iaca căprioara... Dă 'i foc..., dă!

In adevăr, o căprioară sprintenă ca o gazelă venea asupra mea cu o repeziciune de fulger; atît însă mă încîntă frumusețea ei, în cît refuzai de a da.

— Ce faci? zise Smărăndița.

— Mă-e milă, răspusei. Biata ființă! ce mi-a greșit ea, mie sau altora, pentru că să 'i răpesc zilele?

Căprioara trecu pe lingă mine fără să mă vază măcar. Damele cele-l-alte văzînd'o,

începură a rîde. Smărândița îmi dete dreptate.

— Imi păstrez încărcătura pentru urs, zisei eă, pentru ca să mă îndreptez mai bine.

— Un urs! răspunseră femeile.

— Un urs! strigă duđuca căzînd pe iarbă.

— Manoile! imi zise Măribara apropiindu-se de mine, nu te pune în pericol, căci cel mai mic rău ce ți s'ar întîmpla, mî-ar sdrobi inima și vieața!

— Ași muri ferice apărîndu-te, Mări-oara mea! Zece vieți de așa avea, toate le-ași da pentru tine. Știi tu, dulce fetică, că eă nu mai pot trăi singur de acum înainte?...

Nu apucaî să sfîrșesc vorba, și de odată o descărcătură de carabină făcu să răsune văile una după alta. După aceasta se auzi un răcnet ce făcu să se sbîrlească părul în capul nostru.

Mai mulți vinători strigău: feritî! feritî! ursul! ursul!

În adevăr, un urs de o mărime rară, se arată înaintea noastră. Damele înmărmurite de spaimă, nu aflară nici bărbăția fugii.

Andrei, pe dinaintea căruia trecu animalul sălbatic, îl ochi... Plumbul său pătrunse gura ursului și se înfipse într'un fag. Acesta turbă, periî săi se sburliră și făcură o roată în prejurul capului; gura lui vărsa spume roșii; ochii lui se făcură ca două picături de sînge..., scoase un răcnet..., își mușcă labele, apoi căută în toate părțile să vază de unde venise glonțul.

Damele stau între mine și între urs, în calea lui. Acesta le vede și se aruncă cu turbare asupra lor.

Un minut, și aceste femei ar fi fost sfîșiate; trebuia un om de bună voință, să se sacrifice pentru ele; ori ce alt mijloc era nefolositor.

Zoe era în urma lor. Ea voi să fugă ca celé-l-alte; dar rochia i se prinse de un mărăcine și o ținu în loc. Eă mă arunc între urs și între fetică: Animalul văzîndu-mă, năvăli asupra'mi, iar femeile scăpară prin fugă. Ursul veni așa de repede, încît nu'mi dete timpul ca să deșcarc carabina. Această carabină avea o baionetă; baioneta mi-a scăpat vieața.

Îi înfipsei ferul în gît, și îl ținuî la o distanță oare care.

Andrei, văzînd pericolul în care mă a-

flam, alergă în ajutorul meu; dar nepu-
tînd trage în urs de frică să nu mă lo-
vească, scoase un cuțit de vînătoare și
cu sîngele rece al său, împlîntă ferul în
coastele fiorosului animal. Acesta răcnește,
șovăe, cade; dar în căderea sa, îmi sfișie
cu ghiara umărul stîng...; rana mea sîn-
geră..., sîngele cură ca un izvor.

Damele, văzînd că ursul cade, stau într'o
depărtare de noi, temîndu-se să nu se ră-
dice animalul. Smărandița și Zoe veniră
pînă la mine... O Doamne! Pentru ce Mă-
rioara nu se apropie!... Frica în inima ei
să fie mai tare de cît amorul!... Smărăn-
dița îmi legă rana: cu toate aceste, pier-
derea sîngelui fu atît de mare, că după
cîteva minute căzuî pe brațele ei, fără
simțire.

Cînd mă deșteptai eram acasă.

Cele întii raze ale soarelui încălziră ochii
mei. O femeie jună și frumoasă stînd în
picioare la căpătîiul patului meu, înclina
capul peste fruntea mea, și părea că nu-
mără fie-ce suflare a vieței mele. Mi se
păru un vis frumos, și reînchisei ochii, de
frică să nu mă trezesc. Dar o lacrimă că-
zută pe frunte 'mi, mă deșteptă cu desă-
virșire. Era D-na N. Colescu.

Atunci îmi adusei aminte de scena din munte, și recunoscuî că fusesem leșinat.

Smărăndița veghiază noaptea lîngă capul meu.

— Ce, aici? o întrebaî eu cu un glas slab.

— Tacî, îmi rîspunse ea, nu vorbil... Ești rănit..., ai fost leșinat!...

— Cel puțin lasă-mă să-ți mulțamesc pentru...

— Nu voiî să'mî zici nimic.

— Ești un înger!

— Sînt femeie... Ți-ai pus vieața în pericol pentru mine, eu trebuie să-ți mulțamesc.

— Amiciția ce'mî arăți mă atinge atît, că nu voiî putea nici odată cu nimic să mă plătesc.

— Ia seama, îmi rîspunse ea zîbind; căci după socoteala ce faci îmi rămîi dator, și eu sînt o creditoare egzactă...

— Orî ce vreî!... chiar și să tac cît oi fi bolnav!

— Tăcerea mai întîi, apoi alt ceva... mî-ai făgăduit să nu faci nici odată nimic fără să mă întrebî.

— Innoesc făgăduința.

— Bine, zise ea, acum mă duc să mă

odihnesc, îți voi trimitte o privighetoare care ți-a face mulțămire.

Pentru ce Smărăndița îmi ceru să îi repet făgăduința ce îi dasem, de a nu face nimic fără să o întreb?... Ce însemnează aceasta? Temerea Mărioarei să fie adevărată?... Nu, nu... Sînt nebun!

După cîte-va minute intră Zoe. Ochii ei negri și dulci, străluceau în lacrimi de bucurie; părul ei era împletit în două coade lungi și bogate ce îi cădeau pe spete; în păru-i negru, lîngă ureche, avea o roză de grădină.

— Cum îți este?... Îți aduc un pahar de limonadă ferbinte... Să sorbi... Îți va face bine...

— Oare?

— De sigur. Dar doctorul a zis să nu te las să vorbești.

— Iar dacă voi vorbi?

— Boala se poate prelungi.

— Dar dacă n'oi putea?

— Trebuie să poți; și cu astă tocmeală ți-oi da floarea asta ce ți-o trimete Mărioara.

— Mărioara! Mărioara!

— Ei bine! ce ai! Astfel îmi făgăduiești să tac?

— Tac, tac; dar dă-mi floarea. Zoe îmi dete roză ce o avea lângă ureche.

— Ah! doctorul mă oprește să vorbesc; și eu vreau să scriu...

— Să scrii? Nu se poate fără știrea lui.

— Dar Esculap nu mă vede.

— Dar te văd eu, și trebuie să-mi dau seamă. Voea este la mine și nu ți-o dau.

Ea zise aceste vorbe cu un ton atât de poruncitor, că nu avui cum să mă improvizesc acestui înger păzitor. Ea puse paharul pe masă. Eu întinsei mâna să-l iau; dar o durere ce simții în braț, mă opri.

— Vezi? Nu poți mișca mâna și vrei să scrii! Vorbind ast-fel șezu pe marginea patului, lângă căpătiiul meu.

— Trebuie să te hrănesc eu, iar minușita ei albă purtă paharul la gura mea. Suflarea ei era dulce și fragedă ca profumul florilor.

— Eri seară, urmă copila, era sfadă mare în salon despre nemurirea sufletului. Andrei, îmi aduc aminte, zicea că sufletul este nemuritor, și da dovadă nu știu pe care filosof, zicînd: sufletul este o substanță simplă, ceva ce nu este materie; prin urmare, ne avînd margini, nu este

supus stricării, și încheia că este nemuritor.

D. Alecsandru zicea că numai nesfârșitul este nemuritor, că omul neînțelegînd nesfârșitul, este sfârșitul, deci suflatul este pieritor; ce gîndești d-ta la aceasta?

— Nicî unul, nicî altul, nu știu... Cît pentru mine, cred...

— Bine faci.

— Un om merge cu picioarele sale pînă unde dă de un rîu sau de altă stavilă. Aci pasul său se oprește, și numai privirea merge înainte. Ast-fel este și omul înaintea unor întrebări. Cuvîntul cînd ajunge la culmea ce îi este însemnată, se oprește, și numai simțimîntul trece dincolo de linia aceasta.

Pentru mine, asta este un lucru de simțimînt; îmi place să cred; aceasta mă face fericit

— Ai vorbit prea mult, îmi zise Zoe. Intr'acest minut Mărioara intră în cameră.

— Cum te afli, mă întrebă ea?
Văzînd'o, inima 'mî bătutu atît de tare, că crezui c'o să cază din pieptul meu. O flacăra trecu peste fața mea.

— Ah! domnule! Nu credeam că mîna care scric versuri atît de grațioase, să răstoarne un urs!...

Zoe eși dîndu-mî ordin să nu mă mișc, căci se va înturna îndată.

Rămîind singur cu Mărioara, văzuî că nu pot vorbi.

— Ești supărat? mă întrebă ea.

— Supărat? De ce, draguliță?

Ea îmi întinse mîna, și eu o încărcai cu dulci săruturi.

— Nu-ți voi da nici odată prilej să te mai superi pe mine, mai zise Mărioara. Se zice că certele trecătoare între doi ce se iubesc, sînt pline de fermec... Cît pentru mine nu voi să gust acest fermec, orî cît de dulce ar fi, căci atîta te iubesc, în cît dac'aș ști că suferi un minut de durere din pricina mea, ași muri de durere.

— Mărioară! Inger dulce al vieții mele! Mai zi aceste vorbe! Ele răsună la urechile mele ca harpele antice!

✱ Dar nu vroî nici tu, să mă faci să sufăr... Orî-care ar fi pricina suferințelor mele, numai de la tine să nu vie, nu'mi pasă! Iar dacă tu ai fi acela ce mî-ar da prilej de suferință, o Manoile! sărmana inima mea s'ar sdrobi!...

— Ce zici tu, dulce, și crudă Mărioară! Dar ești numai voința ta, cugetarea ta, simțirea ta, sub o altă formă; un lucru ce îți zîmbește, cu care poți să te joci și să-l sdrobești sub picioarele tale.

— Vorbele tale, Manoile, îmi îmbată inima; însă spune-mi, draguțul meu, sînt ele sincere?

— Sincere? Pentru ce te îndoiești, sufletul meu?... Îndoiala, ca vermele floarea, sfărîmă inima în care intră. Dar nu; tu ai cuvînt, vorbele nu dovedesc nimic..., trebuie fapte... Eî bine, vieța mea! Cere'mi o dovadă..., orî ce vrei... poți să'mi zici: aruncă-te în foc, în apă!... voîu face tot pentru amorul tău: tot, întelegi tu?

— Mulțămesc, Manoile!... Nu ai trebuință de ast-fel de sacrificiuri ca să plăci inimii mele; căci moartea ta, o dulcele meu! ar curma de odată și zilele mele. Tu 'mi poți da altă dovadă de iubire; poți să'mi ridici de-asupra inimii vîlul cel posomorît ce mi l-a aruncat gelozia... Manoile! Manoile! Pune mîna ta pe inima mea: acolo este un dor adînc, un dor de care numai lipsirea ta de aici, poate să-l împace... Sînt geloasă, geloasă ca o ti-greasă!...

— Dar pentru ce, scumpă Mărioară?

— Pentru ce? Mă întrebî pentru ce? Știu eu! Întreabă inima mea, pentru ce te iubește?

— Voești să plec? Voi pleca astăzi, mâine, cînd vei vroi... Însă ai gîndit cît o să sufăr departe de tine? Ochiî mei, ne mai văzîndu-te, or să se închiză și or să se deschiză în lacrămî! Zilele mi se vor părea lungî ca anîi; vieța, fără tine, va fi amară...; tot ce mă încîntă mai nainte va perde fermecul său; și dacă ași fi osîndit a nu te mai vedea, numai mormîntul ași putea să mă iubesc după tine.

— Nu, Manoilul meu!... Trei zile după plecarea ta de aici, voi veni după tine, ori unde te vei afla și amorul cel mai sincer va fi prețul suferințelor tale...

— Cum vrei, Mărioară...

— Așa dar, plecî? Ali! tu mă liniștești și mă ferecești...; voi gîndi la tine ziua și noaptea...

Vorbînd ast-fel, ea plecă fruntea pe buzele mele... Gura mea pe buzele sale!... O fericire dumnezeiască!... De ce nu am murit sub sărutările ei!...

Zoe intră însoțită de doctor. Mărioara se depărtă repede.

Esculapul îmi cercetă rana de la umăr.
— Merge bine, zise el; peste trei, patru zile, vei putea eși.

Toți ' oaspeții d-lui N. Colescu intrară în camera mea.

— Ce faci voinicule? mă întrebă d. N. Colescu.

— Iată un om! zise duduca. Dacă nu erai d-ta aș fi fost moartă.

Zicînd aceste vorbe, ea se uită lung la Alexandru.

— Ce te uiți așa? răspuse acesta. Vrei să zici că am fugit? Te înșeli; vînătorii pot să mărturisească... Văzîndu-vă în pericol, am aruncat carabina ce'mi era, ne-trebuincioasă, și am alergat să iaș un cuțit de vînătoare...

— Ești fricos îi zise duduca. Pentru toată lumea n'aș vroi să iaș un bărbat ca d-ta.

— Ai curaj, răspuse acesta: căci cel ce-ți va da mina, ar trebui să aibă mare curaj.

D-l N. Colescu risé cu plăcere. Să lă-săm pe Manoil, zise el. Poate că are tre-buință de liniște.

— Eū rămîn să-l îngrijesc, zise groasa duduca.

— Nu are cine să-l îngrijească, îi răspunse d. N. Colescu.

— Ești nesimțitor; strigă ea.

După aceste vorbe se făcu un rîs general; toți eșiră, afară de Zoe.

— Ce face doamna N. Colescu? întrebă pe copilă.

— Doarme. Toată noaptea a veghîat.

— Ce înger!

— Inger, nu-î așa? Ea nu urăște pe nime...; nici odată gura ei nu se deschide să zică o vorbă amară...; toți o iubesc...

— Dar d-ta?

— Eū? Este tot ce iubesc pe lume. De la moartea maică-mea, ea î ține locul; cînd mă vede, ochii i se umplu de lacrimi de bucurie...

— Ești fericită, căci are cine să te iubească! Trist lucru este omul singur pe lume!... Eū, care nu am părinți, frați, pe nimeni în sfîrșit... Ah! cît de amară mi se pare singurătatea

— Nu ți face inimă rea, zise ea cu o lacrimă în ochi. Cît vei fi aici, nu vei fi singur; eū te-oî iubi și te-oî îngriji ca pe un frate!

— Cît voiū fi aici! dar peste trei zile trebuie să plec...

— Să plecî? Dar doctorul, dar mătușica, dar eū? O, nu te-om lăsa. Ești singur, mî-ai zis; dacă te-î îmbolnăvi, cine o să te caute.

Doamna N. Colescu intră în camera mea.

— Mătușică! zise Zoe. Spuneî că este nebunie ca să plece; vrea să se pornească peste trei zile!...

— Vrei să plecî?

— Indată ce voiū fi bine.

— Bine, zise Smărândița.

— Bine! Ce zici mătușică? Dar dacă s'o bolnăvi iar?... Nu vezi cît e de slab?

— Noi nu'l vom lăsa, zise Smărândița zîbind; și d-luî va fi bun a rămîne.

— Am dat cuvînt, ziseiū.

— Cel puțin n'o să întîrziî; și o să ne scrii de unde vei fi, nu'î așa? Pînă atunci, să guști ceva, foame'ți e?

— Ași mînca ceva.

— Zoe, strigă să aducă o supă.

Copila eși.

— Mî-ai făgăduit, zise Smărândița, să nu faci nimic fără a mă întreba... Hotărîrea-ți de plecare mă încredințează că'ți calcî cuvîntul.

— Oh! iartă-mă; dar o scrisoare de la București...

— Nu'i adevărat.

2 Iunie.

Ți-am fost scris că plec peste trei zile ; iată opt și sint tot aici! «Ești un om fără hotărîre!» vei zice tu ca tot-dauna. Dar dacă ai ști cauza, ți-ai retrage vorba îndată.

Eū sint ca omul acela care după ce a clădit un palat măreț, după ce s'a îmbătat de fel de fel de vise că va trece la umbra lui o viață fericită, vede picînd într'un minut edificiul său.

Mărioara, acel înger ce'mi da viață, acel suflet candid, curat, nu mai este! Vorbele ei, zîmbetul ei, amorul ei, săruturile ei, fum și minciună! Iubește pe altul.

Ți-aduci aminte unde eram, pe la sfîrșitul scrisorii din urmă?

După ce rămăseși singur, un fecior imi aduse supă. Acesta este un om din felul aceluia de care se zice: *îi prinde mîna la toate*; unul din oamenii aceia ce vorbesc singuri cînd nu se află un al doilea.

— Mări! Ași fi dat simbria mea pe un an s'o fi ucis eū!... Să fi văzut atunci, Duminica la horă, cum s'ar fi uitat fetele la mine! Păn și fata popii cu ochii verzi

ca briul diaconiței... și niște buze..., par'că
mîncat vișine..., dar fudulă cum nu ți-a
mai dat ochii... Mai lesne te apropii de
moș popa cînd adună colaci Duminică...
Zău, mai bine de d-voastră boierii... Cuco-
nița Mărioara, fată de boier, și...

— Și ce?

— Ce, nu știi?

— Ce să știu?

— Ce am zis?

— Ai zis: Mărioara, fată de boier, și...

— Și... dar să nu mă spuî.

— Nu te teme.

— Se lasă de o sărută domnu Lisandru.

— Cum poți s'o zici asta?

— Nu'i vina mea... nu face foc că fum
nu e.

— Ai dovadă?

— Colo! colo! zise el bătîndu-și pîeptul.

Atunci scoase un bilet și mi'l dete. Il
deschid repede și citesc:

«Amorul tău e minciună! Trebuie să mi
dovedești ca să mă încredințezi... Te aștept
la miezul nopții, în grădină lîngă leul de
marmură...»

Această lovitură fu crudă; dar mă mîn-
gîiam că tot nu va fi adevărat.

Toți sîntem ast-fel: moartea vine să ne

închiză ochii; noi simțim și tremurăm; cu toate aceste, o rază de speranță zîmbește încă între noi și mormîntul nostru. Cea din urmă rază de speranță sboară cu cea din urmă suflare a vieții!

Feciorul luă cu el scrisoarea și blestemile mele.

Zoe veni.

— Ești gînditor? îmi zise ea.

— Mî-am schimbat hătărîrea.

— Cum?

— Nu mai plec.

— Bravo, zise copila cu bucurie.

— Am gîndit așa: Zoe vrea să rămîi aici. Aceasta îi face plăcere., de ce să n'o ascult?

— Adevărat?

— Foarte adevărat, îngerul meu!

4 Iunie

E noapte..., încă cinci minute. Mărioara are a veni în grădină... Să mă scol, să ascult....! Toată lumea doarme..... E miezul nopții, și nopțile de vară sînt mici!.,.. Nu se aude nimic, de cît privighetoarea care din cînd în cînd obosită sloboade cîte un trist țipăt, descordat ca dorul inimii mele... Minute fatale! Voi o

să hotărîți soarta mea... Orologiul de la poarta curții bate miezul nopții.... Tot corpul mi tremură... Picîoarele mele slabe abia mă țin...; iată-mă lingă statul leului... Să mă ascund după acești arbuști de li-liac, ca să văd de la întuneric adevărul ce o, să mi sdrobească inima!.... Nicî o frunză nu se mișcă...; bolta cerului e încărcată de nori...; auz o șoptă!... O umbră înaintea prin întuneric... Alecsandru se pune pe pîedestalul statuei, și începe a șuera ușor, un cîntec monoton și discordat...; trec zece, cincî-spre-zece minute.... Mărioara nu mai vine... Poate sînt înșelat!... Cîte bănuiri nu mi trec prin cap.... Dar auz fișitura unei rochiî!... O femeie trece pe lingă mine și merge spre Alecsandru... O șoptă!... Să ascult!...

— Mi-ai zis să vii aice, dacă te iubesc. Iată-mă. Ah, Alecsandre! muștrările ce mi faci nu le merit!...

Ce auz!... Aceste vorbe!... Nu e Mărioara!...

5 Iunie

— Ai dat biletul Mărioarei? întrebai eu pe feciorul cel limbut.

— Nu l'am dat C. C. Mărioarei; dom-

nul Lisandru mî-e drag să 'l bag de cap în sîn! Lasă, că 'mî zice: heî! mă! mi se uită la mine printr'un petec de sticlă, dar nu scoate să 'ți dea o para!...

— Ce-ai făcut dar, biletul!

— L'am dat cucoanei duduicăi, ca să se bată dracii în capete.

Atunci înțelesei că femeia din grădină era Duđuca.

— Mai am un bilet, zise feciorul; acesta este de la C. C. Mărioara; am să-l dau Domnului Lisandru.

— Să vedem.

Luaî biletul.

— «Alexandre,

«Pentru ce te plîngi de mine? Cum a putut să 'ți treacă prin minte că o să'mi placă Manoil! Am mai bun gust, trebui să știi... Manoil! un om care nu știe de cît a face versuri, și care nu are alta de cît poezia; care nu este de potriva mea, nici după raportul nobilimii, nici după raportul bogăției... Ești copil! Ș'apoi el o să plece... Ce dovadă poate fi mai bună împotriva bănuelilor tale».

— Lasă-mî biletul acesta.

— Ia-l, îmi zise feciorul.
Ah! Mărioară! socoteam că ești o cochetă; dar ești o infamă.

7 Iunie

— Mă-ai fost dat parola să plec, îmi zise Mărioara.

— Mărioară! îi zise, cu mâna asta nu pot scrie. Voi să însemnez rufele ce am dat la spăiatură...; scrie, drăgușoara mea!

Ea luă pana și hîrtia și scrise cele ce îi dictai. După ce îți mulțami luași talismanul acesta, și îl ascunsei în sîn, ca să cercetez în urmă dacă scrisoarea seamănă cu a biletului.

— Așa dar o să plec? Mă mai întrebă Mărioara...

— Voi pleca, drăguță...; dar pentru ce vrei să mă gonești așa curînd!... Ei, Mărioară! Știu eu de ce vorești tu să plec...

Ea roși și zise:—Nu aveați trebuință să mi-o spuți căci ți-am spus-o eu.

— Nu ascunde simțiminte adevărate sub vorbe măgulitoare și fățarnice...

— Ce vrei să zici? Nu te înțeleg. Manoil! Ce vrea să zică schimbarea asta repede?

— Schimbarea asta repede! Ai cuvînt,

e repede...; dar ce face timpul, o oară, o minută, pot face mai mult de cît un secol... Dacă vre-odată lumea s'ar sdrobi, un minut, o secundă ar fi destul pentru aceasta: eū sunt o mică-atomă, pentru ce te miri că m'am schimbat atîta de curînd? Nu mă înțelegi, mi-ai zis. Ascultă, Mărioară! Îți voi vorbi cu demnitate și cu respect, și nu pentru că meriți, dar pentru că nu mi se cuvine mie nici odată... a vorbi cu niște ast-fel... Tu, Mărioară, iubești pe altul; nu te mustru pentru aceasta; nici nu vroî să vorbesc ca un preceptor...; dar te mustru pentru că m'ai amăgit! Dacă nu mă iubeai, dacă altul era în inima ta, pentru ce nu m'ai respins? Atunci, stima mea ar fi crescut pentru tine...; acuma simt numai un dispreț adînc!... Nu ți-am făcut nici odată nici un rău, pentru ce să vroești nenorocirea mea? Pentru ce să mă înșeli? Nu eram fericit poate înainte de a te iubi, dar credeam în fericire; credeam în sinceritatea oamenilor și în sfințenia unui cuvînt dat... Astă-zî m'ai răpit credința aceasta! Eri, inima 'mî era încă tînără; astă-zî, un bătrîn de o sută de anî nu ar vroî să și schimbe inima cu mine! Cînd

te-am văzut pentru întâia oară, credeam că înlînesc un înger, înconjurat de aerele tuturor calităților lui; fruntea ta strălucea de inocență, și îmi zicea: minciuna este streină de buzele acestea, sărutarea doarme încă pe frunța asta candidă! Fie-ce vorbă a ta, răsuna la urechile mele, ca o muzică dumnezeiască; și abia una murea pe buzele tale, și alta mîngîia urechiă mea!... Astăzi, acea ființă dulce și curată, s'a stins ca un vis poetic! Astăzi, inima mea s'a închis la ori-ce iubire; amorul tău pare că n'a egzistat nici odată! Dar ce rău ți-am făcut pentru ca să meriți o ast-fel de trădare?

Vorbind așa mă înecasem în lacrimi.

— Nu; nu se poate!... am auzit și am văzut rău... Nu, căci ar fi prea trist, prea crud pentru omenire!...

Plîngeam ca un copil și căzuî pe pat, unde mi ascunsei lacrimile și suspinele mele.

— Ești nebun! îmi zise ea. Nebun! Ce lucru aduce bănuieala în inima ta, Manoil!

— Un bilet ce ți-a scris Alecsandru, și altul ce ți-a scris tu lui....

— Din aceasta și mai puțin, înțeleg!...

Dar sunt eu răspunzătoare de cele ce scriu alții? Ești sigur că biletul ce zici c'am scris eu, este adevărat?... Apoi cine te încredințează că acela ce a scris biletele astea n'a voit să facă intrigă?... Manoile! Tu ai inimă bună și nobilă; dar ești copil și lesne crezător!... Osindești fără a te gândi îndestul. Nu, tu nu cunoști inima mea; nu știi ce amor are ea pentru tine; nu cunoști încă ce sînt oamenii; biletele acestea nu pot fi scrise de mine, nici de Alecsandru.... Gîndeștete bine.... Adu-ți aminte! Smărăndița te iubește: ea poate vrea să pue răceală între noi... Gelozia este demnă de orî-ce întreprindere....

— Smărăndița! ah! nu... Vîceața mi pun pentru dînsa!

— Cugetă bine! Cine ți-a dat biletele aceste?

— Un fecior.

Un fecior? Vezi? De unde știi că acela nu era un poruncit... Dar eu nu vróesc, acuzînd pe alții, să mă desvinovătesc eu... Cercetează singur.... Pin' atunci lasă-mă să ți spun cît te iubesc!... Ah! Manoile, amar ai întristat inima mea cu vorbele tale! Ești foarte nedrept, Manoiful meu! Vrei să auzi un cuvînt încă de amor?...

Din ziua în care te-am văzut, o îngerul
meu! o viață nouă a început pentru mine!
Zilele trec pline de dulceață și de fericire!
Ași vroica viața mea să nu mai aibă sfârșit,
sau să se stingă într'unul din minutele a-
cele când îmi zici: te iubesc!.. Dar tu ești
crud..., simți plăcere când vezi curgînd
lacrimile mele! Ești fericit când îmi zdro-
bești inima! Dar pentru aceasta nu te pot
urî, sufletul meu!

Vorbind ast-fel, fruntea ei se plecă pe
fruntea mea...; buzele noastre se întîlniră,
lacrimile noastre se amestecară; uitai tot.

8 Iunie

Fericire! fericire! Dulce sorginte către
care sufletul meu sboară însetat! In deșert
vroi să sorb din undele tale: tu te usuci,
îndată ce atingi de buza mea!

Hărăgul de vie cade, și în căderea lui
atrage vița după sine.

Ast-fel și femeia în căderea ei, atrage
omul care și legase ursita de ursita ei.

Mărioara m'a tîrît în căderea sa.

— Sigur ești, că 'i vinovată? Mă vei
întreba.

Ascultă:

Îndată ce eși de la mine, deschisei

biletul ei către Alecsandru; îl alătură cu scrisoarea Mărioarei ce 'mă lăsase însemnând rufele.

Scrisoarea e tot aceea, nici o deosebire!
— Vezi dar, că toate s'au isprăvit.

9 Iunie

Umblu fugar pe dealuri și pe văi.

— Ce te faci? mă întrebă Zoe astăzi. Toată lumea te dorește, mătușica e tare îngrijită!... Nu e bine ce faci!... Ești trist, tăcut, suferi, și nu vrei să spui nimăruți ce ai!... Socotești că nimeni nu merită încrederea?

11 Iunie

Nu mai sînt stăpîn nici pe necazul meu, nici pe lacrămile mele!.. Dar lumea aceasta este un infern! O Dumnezeu! nu mă lăsa!...

Îți aduci aminte: făgăduisem unei fete să-i dau patru sute lei, pentru ca să scoată pe tatăl său de la închisoare?... Ei bine, poți să mă mustri și să mă blestemi!... sînt un nebun, un ucigător!... Abia erî mi-am adus aminte de dînsa.

Erî dar, alergai să-i duc banii, temîndu-mă să nu fie prea tîrziu.

Mă apropiu de casa ei. Pe prispă afară, văz un bătrîn cu părul alb și cu ochii în lacrimi. Cîte-va femei din sat, staū tăcute împrejurul său. Ele îmi făcură loc.

— Unde este Tudora? întrebaî.

— Tudora?... îmi răspunse una din femei cu lacrimile în ochi.

Adunarea lor, starea bătrînului, ce mi se părea a fi tata Tudorei, îmi deteră o părere de rău.

— Iată tată-său îmi răspunse lemeia pe care o întrebam.

— Moșule, unde este fiica ta?

— Ce vrei cu ea? zise acesta ridicînd capul.

— Îi aduc niște bani cu care să răscumpere datoria tată-său.

— E prea tîrziu, răspunse moșul.

— Cum?... Unde e fata?

El îmi arătă cu mîna casa.

— A murit? întrebaî cu nerăbdare.

— De murea, ar fi fost mai bine de ea, dar Dumnezeu a păstrat-o, pentru ca să mă amăască și mai mult!...

— Ce vrea să zică asta? spuneți-mi, pentru Dumnezeu!

Moșul își șterse ochii cu mînica cămășii, și mi zise:

— Cînd eram închis la sub-cîrmuire pentru datorie, bîata fată alerga din casă în casă să facă banii; dar fără nici un folos, căci oamenii din satul nostru sînt sărmani.

Proprietarul auzi de una ca asta, și o chemă la curte.

— Ține patru sute de lei să scapi pe tată-tău!

Atunci copila plînsese de bucurie.

— Dar avem să facem o tocmeală, mai zise proprietarul.

— Ori ce vrei, răspunse copila.

La chipul de învoieală ce-i spusese acesta, fata aruncă banii și eși piângînd.

Sub-cîrmuitorul zisese Tudorei că de n'a aduce banii în două zile, are să mă bată și să mă trimeată în heară la Cîrmuire.

Peste două zile mă scoase din închisoare să mă bată. Atunci Tudora veni tipînd și se aruncă în brațele mele.

— Nu'l bateți, strigă ea, căci în două ceasuri aduc banii!

Copila fugi ca fulgerul, înainte de a apuca să-i vorbesc ceva. Sub-cîrmuitorul peste două ceasuri primind banii, dete

poruncă să mă sloboadă. Eū atunci por-
nii cu copila la sat.

Cînd intraî în casă, Tudora era cu o-
chii roşii de plîns.

— Unde ai găsit banii? o întrebaî.

Ea nu ştiea ce să-mi răspundă. Treaba
asta nu-mi plăcu; nişte gînduri rele îmi
trecură prin cap. O muicere îmi spuse mai
pe urmă adevărul.

Copila, cu o zi mai înainte de a mă
scoate să mă bată, era plină de bucurie;
căci zicea ea, aşteaptă un boier de ome-
nie să-î aducă patru sute de lei. Dar după
ce scăpătă soarele, şi nu se arătă nimeni,
bîata copilă îşi smulse părul, şi plînsese a-
mar. Atunci veni la dînsa o babă urî-
cîoasă şi-î zise:

— Mîini or să bată pe tată-tău; el slab
şi bătrîn.... poate să moară în bătae.; stă
în mîna ta să-l mîntuî... Haide la boieru
să-î dea patru sute de lei..., tocmeala o
ştiî...

Tudora nu ştiea ce să mai facă... Cins-
tea îi era dragă..., dar cum să mă lase să
mă bată?... Afurisita de babă nu o slăbi,
pînă ce-î perdu sufletu!...

La aceste vorbe, unchiaşul scoase un
gemăt de durere; apoi urmă:

— Cînd aflaî aceste, perduî minţile, şi luaî toporul s'o ucig. Dar cînd o văzuî în ochi, îmi căzu ferul din mină, că'mî era dragă ca soarele. De unde ai luat banii, strigaî încă odată?

Ea puse ochii în jos şi tăcu ca pămîntul.

— De unde ai luat banii, ticăloaso! o mai întrebaî.

Atunci căzu la picioarele mele plîngînd.

— Tudoro! Tudoro! Numaî pentru tine rămăsesem încă în lume; părul meu alb, îmi sta cu drag pînă astăzi, căci nu era ruşinat.; la horă, la nuntă, nici o fată nu era mai frumoasă! Oamenii ziceau văzîndu-te: fericite de tatăl tău! Iar eu auzind așa, plîngeam de bucurie! Tu creşteaî ca un brad verde dinaintea casei mele, şi călătorii se opreau ca să privească... Cînd aveam vr'un necaz, mă întorceam acasă, şi vederea ta mă făcea să uit durerile mele, căci erai curată ca îngerii şi'mî erai dragă ca lumina! Astăzi copiii m'or arăta cu degetul şi vor zice: iată un tată ce şi-a vîndut sufletul ficei sale!... Trecătorii vor ocoli casa mea de acum înainte! Cînd voi avea un păs, vederea ta nu mă va mîngîia... O copilul meu! Fii blestemată.

Astfel îi vorbi; dar ochii mei se umplură de lacrimi... M'am căit... Vroiū s'o ridic... O Dumnezeule!... Nu zicea nimic..., nu vedea nimic. Nebunise!... Tudoră! Tudoră! Iartă-mă fata mea!

— Cine mă chîamă? strigă Tudora din casa.

Unele femei se depărtară cu copiii în brațe.

Tudora eși. Fața ei era galbenă și veștedă; ochii stinși în pulbere; straele sfîșiate.

— Cine mă chîamă? strigă încă odată fără să se uite la mine.

— Eū... nu mă cunoști?

Nefericita față ridică ochii asupra mea, buzele ei se întinseră și se distinseră; ochii ei străluciră un minut.

— Tu mă chemi?... Cine ești tu?... Nu te cunosc! Ce cați aici?... Ce mai vrei?

Atunci fața ei îngălbeni și mai mult. O mișcare nervoasă îi cuprinse tot corpul.

— Stăi! stăi! Tu mi-ai răpit viața și liniștea... Vroiū să te sugrum...

Vorbind ast-fel, se aruncă cu furie asupra mea, eū mă trăseși la o parte.

— A sburat! zise ea rîzînd cu hohot.

După aceasta, se întoarce în casă, șoptind: «tu creșteași ca un brad verde înaintea casei mele...»

— Ține, zisei bătrînului; iată patru sute lei să'i înapoești proprietarului. Mai ține alți patru sute să'ți cumperi boi... Mîine voi trimete un doctor... Poate să o lecuiască.

— Cei patru sute lei ai proprietarului îi iaș, ca să răscumpăr cîntea singelui meu; cei-lalți, nu; căci nu am multe zile de traiu... De doctor nu este trebuință.

— Cine este proprietarul? întrebași.

— D. Alecsandru... răspunse o femeel

— Te voi răzbuna cu singele meu!

12 Iunie

Un deșert amar este în inima mea!... Ași vroi să mor! Nimic nu mă ține pe pămînt!.. Ce gîndești tu despre suflet? Omul e prea neferice aicea jos, ca să sfișească aicea; prea sus prin facultățile sale ca să aibă aceiași ursită, ca o reptilă!.. Am cîte odată minute cînd sufletul meu se îmbată de o desmerdare cerească... Ah! cum ași vroi atunci, legănat de visul de raze al inimii, să nu mă mai cobor în coperămîntul țărănos în care sunt legat!.. Dar... eș

rămii încă în lume..., visele dulci sboară,
și realitatea mă privește rînjind!..

Lăsați-mă cel puțin a crede că este o
altă viață, a căreia seninătate nici un dar
nu o turbură, unde minciuna este necu-
noscută, unde amorul este nesfîrșit... Intre
noi să rămîie, cine poate dovedi că sufle-
tul este nemuritor?

O! cărțile!.. Iată începutul durerilor
mele! Cum ași fi vroit să fiu un muncitor
de aceia ce și trec viața în simplitate, și
nu se mai comunică cu cugetările altora!..

13 Iunie

Știi tu ce vrea să zică viața de familie!
Ah! dragul meu! Fără Smărăndița, fără
Zoe, ași fi mort!.. Ele sînt adesea pe
lîngă mine, întrecînd toate dorințele mele;
întristîndu-se de întristarea mea; bucurî-
du-se de cîte orî un zîmbet rătăcit îmi în-
tinerește fața!.. Tu știi, abia sînt de două-
zeci și unu de ani! Cine mă vede îmi dă
trei-zeci!

16 Iunie

Aicea se întîmplă, în umbră, lucruri cu
totul ciudate. Eri eram singur în grădină.

Smărăndița veni acolo ținind în mână un bilet deschis.

— Ce însemnează gluma asta? îmi zise ea. Cum îmi faci declarații, fără să'mi ceri voe? Ai uitat tocmeala noastră?

— Ce declarații?

— Poate vrei să tăgăduiești? Ce este asta? Imi dete biletul și citii:

«Doamna mea!

«Toate aū un termin în vîeață; este
«timp de cînd sufăr în tăcere!.. Te iu-
«besc mai mult de cît vîeața!.. Oh! dar
«pana omenească nu este în stare să des-
«crie simțimintele noastre... Ea le profană
«și învăluie flacăra dumnezeiească a simți-
«mîntului! Nu sînt vorbe, nu sunt idei,
«nu este nimic în lume și în cer care să
«esprime amorul meul.. In starea durc-
«roasă în care sînt, două căi aū rămas
«pentru inima mea, — să'ți declar patima
«asta, sau să mor!.. Dacă ești rece la toate
«acestea, cel puțin fii generoasă., lasă-mă
«să cred, să sper, c'a mai rămas pentru
«mine o zi dulce în vîeață!..

«Știi bine: sînt copil., nu'mi sdrobi
«inima și vîeața cu disprețul!

«Manoil»

— Era timp să rîd și eu odată! răspunsei rîzînd după citirea acestui bilet. Un om sau o femeie care se respectă, nu scrie bilete.

— Cred, Manoile, și'mi pare bine; dar vroî să descoper cine se apucă de ast-fel de intrigî fără gust.

— Așteaptă, îi zisei; și scoțînd biletul Mărioarei, văzuî că scriptura pe ici pe colo semăna. Am aflat, îi mai zisei, cine face intrigile astea.

— Cine?

— Oh! Nu'ți voîu spune nici odată.

— Dacă nu este secretul D-tale, nu te silesc să'mi spuî.

— Nu este secretul meu, și nici n'am dat parola să tac.

— Apoi dar ce te oprește?

— Vrei să știi? Eî bine! Scrisoarea asta este plăsmuită de Mărioara. Iată însemnarea asta de rufe, uîță-te și la bilet!..

— Aî cuvînt, imî zise ea. Apoi căzu în gînduri. Nu spune nimănuî! imî repetă ea.

— Care este țelul Mărioarei, să facă ast-fel de intrigî? Vrea să mă gonească de aici?

16 Iunie

Zilele trec și dintr'una într'alta, întristarea cîștigă loc în inima mea.

Sînt atît de distrat, în cît am uîtat să-ți vorbesc de cele ce mi s'au întîmplat în aste două trei zile.

Smărăndița, negreșit pentru ca să-mi facă plăcere, puse la cale să mergem la o mănăstire de maici, în munți.

Eram singur.

— Vii la mănăstire? mă întrebă Zoe in-trînd. Imi alunecai ochii asupra'i. Noroasa ei cosită era împletită cu boboci de roze. O rochie de amazonă verde și un guler alb de batistă, era toată podoaba ei. În mîna ținea o pălărie de pae; în cealaltă un bici.

— Vrei să mă însoțești călare? Alt-fel mătușica nu mă lasă să încalec.

— N'am gust să văd mănăstirea, domnișoară.

— Eū viū să te rog., dacă nu-ți face plăcere, nu veni; voiū rămînea și eū acasă.

— Văd că refuzul meu te costă; nu vroī să mă crezi atît de rău., viū, domnișoară!

— Vii?

— Ce n'ar face cine-va pentru un inger atit de dulce!..

N'apucă a auzi cuvintele mele, și Zoe eși sărind de bucurie și spuindu'mi că la scară este un cal înșelat pentru mine.

— Aibi grije de Zoe, îmi zise Smărăndița cînd pornirăm. Să nu facă nebunii, și să o răpească calul.

Zoe abia se văzu în cîmp, și puse calul în galop: trebuia să mă țin de dînsa după ordinul ce'mi dase Smărăndița.

În tot cursul călătoriei, Mărioara întorcea capul către mine.

— Ce are Mărioara de se tot uită la d-ta, îmi zise frumoasa mea amazonă.

— Domnișoară, mai oprește-ți calul, căci nu mă pot ținea de d-ta mai mult... Ș'a-poî al meu e cam tare în gură și mî-a cam obosit brațul.

— Dar d-ta de ce nu vorbești Mărioarei? Poate ai vre-o bănuială pe dînsa?.. De cînd am înțeles aceasta, nu'mi mai e dragă.

După o oră de călătorie, ajunserăm la porțile schitului. Starița ne eși înainte. Intrarăm înti'o sală foarte curată, dar foarte simplu mobilată. Sărutarăm mina stariții, apoi șezurăm.

După cîte-va vorbe ne însemnătoare, Smărăndița începu cu starița o convorbire religioasă, din care nu înțelesei nimic.

Zoe venise lîngă mine. Ea era fragedă și rumenă ca un frag. Vroia să'mî vorbească de cai, — și vorbele se îneca în buzele sale; atîta mulțămire avea să'mî vorbească!

— Ia uită-te, îmi șopti, Mărioara ce rău se uită la mine!

— Nu băga de seamă!

— Dar nu ȳ-am făcut nimic.

— C e spunei voi acolo la ureche? ne zice d. M. Colescu.

Zoe roși ca sîngele.

Două surori tinere a  adus dulceață și cafea. Una din ele, care părea a fi mai mare, avea numai șase-spre-zece ani; frumoasă ca o zînă. Cealaltă de o frumusețe mai mediocră, dar cu ochii mult mai frumoși negri, în care se îneca cel ce se uita la ea.

Maica stariță ne spuse că aceste două surori m ine a  să se călugărească, și ne invită să asistăm la ceremonie. La aceste vorbe fetele, care stă în picioare așteptînd să ȳa felegenele de cafea de la noi, schimbă fețele; cea mai mică eși, iar

cea mai mare plecă capul în jos și scăpă cîte-va lacrimi în table. Eă, care o priveam, mintuindu'mi cafeaua, mă sculai să pui felegeanul pe tablă, și ea atunci ridică la mine doi ochi frumoși albaștri care se scâlda în lacrimi ca două viorele în roua dimineții.

După ce adună toate felegenele, tînăra fată eși.

Poți să'ți închipuești de cîtă întristare s'a umplut sufletul meu!

Sărmană copilă! Tu nu ai fost născută să te vestejești la umbra acestei închisorii! Cînd te-ai născut pe lume, maică-ta te le-găna pe brațele sale și visa pentru tine cununa maritașului! Această cunună se schimbă într'un văl etern!

Mai tîrziu, cîte vise frumoase nu îmbăta închipuirea ta cea tînără! Tu visai o viață dulce și plină de iubire în sînul unii familii!.. Un soț june și frumos ca visele tale; palate, diamanturii!.. Ah! Iată-te astăzi aruncată în mijlocul unor inimi ce nu mai bat pentru lumea aceasta! Soțul tău, este crucea altarului; veștmintele'ți aurite, rasa ta; diamantele, lacrămile tale; palatul tău, biserica!... Un sunet trist de clopote, mă trezi din aceste meditații.

— Imi pare rău, zise starița, că ați venit într'o zi tristă. Clopotul vestește despărțirea dintre noi a unei surori. Vă rog, dați-mi voie să-mi împlinesc astă tristă datorie, de a fi față la înmormântare.

Damele arătară dorința de a merge împreună cu starița în ogradă spre a merge la biserică. Domnul N. Colescu, și Andrei le urmară.

Eu, rămăseși în galeria chiliilor ce dă asupra ogrăzii. Mă pusei pe o laviță care era acolo.

O călugăriță de o vîrstă cam înaintată, dar de o figură foarte dulce, trecu pe lângă mine.

— Cine este sora aceasta? o întrebai.

— O domnule! domnișorule! Istoria surorii aceștia este vrednică de știut, ... zău așa!

— Te rog spune-mi-o măicuță!

— Sînt două luni, răspuse călugărița, răposata se afla în casa părintească. Era tînără și frumoasă. Părinții erau bogați și le era dragă căci numai atîta fată avea. Fetele vecinilor o pismuiau, căci nu era nici una ca dînsa de frumoasă. De odată, fața ei începu a se schimba și a se veșteji ca o floare bătută de brumă; ochii i se umpleau

în tot minutul de lacrimi... Nu mai eșia din casă... Indesert bieții părinți căutați chipuri s'o desmerde: nimic n'o mîngîia. Tată-său, ne mai știind ce să'i facă, îi zise într'o zi că este hotărît s'o mărite, și îi lasă voie să'și aleagă singură soțul. Copila zîmbi cu amărăciune, și răspunse: dacă mă iubiți duce-ți-mă la mănăstire. Părinții ei, întii nu vroiră, dar văzînd că fata de ce mergea, melancolia'i creștea, nu mai avură ce face; și o aduseră la mănăstire. După ce a venit aice, își trecea zilele în lacrimi și în rugăciuni ca cînd o muștrare de cuget o gonea. Cînd eșea din chilie, mergea numai la biserică, și nu vroia măcar să se uite la verdeața dealurilor și a brazilor ce încungîură mănăstirea. C'o zi înaintea morții, chîemă toate maicele să le vorbească.

— Zilele mele s'aũ numărat, zise ea. Astăzi, miine voiũ lăsa lumea asta deșartă. Pentru aceea vă chîem înaintea plecării mele, ca să vă desvălesc durerile mele.

Eram fată tînără și fericită la părinți; dar într'o zi patima intră în inima mea... O bune maice! Ertăți-mă, dacă în minutul cînd plec dintre voi, vroiu să zic un cuvînt care nici odată n'a profanat ure-

chea voastră!.. Am iubit!.. Acela ce'mi era drag, nu a fost demn. de curăţenia inimii mele... Eū credeam că mă iubeşte... Cine la vîrsta mea nu s'ar fi înşelat? Nu mă întrebaţi de numele său... In rugăciunile voastre rugaţi pentru sufletul lui, căci e un suflet pierdut., abătut de la legile lui D-zeū., un suflet negru care negreşit a să cază în negre prăpastii!..

Aşi vroi să aflu că la a mea plecare din lume l-am ertat!

Vorbind ast-fel se înecă în plîns.

A doua zi maica stariţa merse să o vadă. Ea era culcată pe un pat. In locul veşmintelor călugăreşti, ea purta o rochie albă de mireasă; o cunună de roze pe frunte. Cine o vedea astfel, socotea că doarme. Era moartă.

Astfel vorbea călugăriţa, şi încetă. Iar eū rămăseî cufundat în gînduri amare.

— Şi cine să fi fost înşelătorul ei!

— Asta nimeni nu ştie. Din toate călugăriţele şi surorile din mănăstire, ea trăia mai bine cu una din surorile care slujesc la maica stariţa.; aceea poate să ştie...

— Dar surorile aste care slujesc la stariţa, cine sînt!

— Sînt fete de boier. Miine se călugă-

resc. Ele nu vroiesc; maica starița a trimis de știre fratelui lor, care trebuie să vie, că nu șeade departe.

— Ș'apoî cum să se călugărească cu sila?

— Ei, domnule! Dacă este stăruința părinților, și dacă părinții sînt boierii... Pentru noi cele sărace, altă socoteală; ne călugărim cînd vroim, și dacă vroim...

Călugărița mă lăsă, și eă rămăseî zdrobit de amărăciune. Poate-se, în secolul în care trăim, să se tolereze astfel de tiranii? Auzi colo! Călugărie cu de-a sila! Și pentru ce? Pentru ca un părinte să facă mai fericiți pe unii din fii; pentru ca un frate să mănince moștenirea părintească? O Dumnezeuul meu! Răi sînt oamenii pe lume!

Dăduserăm frăduința să rămînem pînă adoua-zi; ceremonia înmormintării se isprăvi și societatea noastră iarăși se întruni în salonul stariții.

Luminările se aprinseră, căci era seară, și lumina lor se lupta cu lumina lunii care răsbatea pe ferestrele salonului.

Eă eșii, cu hotărîre să mă preambul în împrejurimile mănăstirei. Cînd mă coborîi în ogradă, văzui o trăsură cu patru

caî ce sosise. Din ea se cobori D. Alecsandru K... Mă făcuî că nu'l cunosc, și eșii pe poarta mănăstirii. Mă îndreptai către Un iaz care se vedea lucind pe vale, puțin mai în sus. Ajungînd acolo, mă așezai pe mal, pentru ca să mă arunc îarășî în meditațiile mele.

Cerul e senin, ca sufletul cel nevinovat... Stelele nenumărate ca nisipul mării, scînteiază care de care mai mult; ochiul care le privește se îneacă în ele!.. Luna ca un glob de aur, învioșază noaptea, care este simbolul întristării... Imprejurul meu e numai o armonie răpitoare!... Grierii ce șuşue..., prepelițele ce se întrec, cu cîrsteii..., murmurul riului care pe de-asupra ezeturei cade într'o mică cascadă pe un jgheab... Pe luciul apii alte stele și altă lună se întrec în strălucire, și ochiul încîntat pune sufletul în mirare... Dumnezeu! In estazul în care mă găsesc, tu oare m'ai aruncat?... Cugetările mele tu oare mi le răpești în minutul acesta?... Ce fericire! Lasă-mă, Doamne, pentru toată viața în starea aceasta, orî fă ca să mor fără întîrziere!..

Dar ce aud!.. Tăcerea se întrerupe împrejurul meu!.. Un tropot... O sîință înain-

tează repede fugind... Dumnezeuul meu!..
Ce vrea să facă...

— Oprește-te! strigaî ridicîndu-mă în
picioare.

— Ah!.. Și văzuî căzînd la pămînt ființa
ce mi se părea că e o vedenie.

Mă apropiaî... Ce să văd!.. O femeie!..
Mă uit, ea leșinase!.. O ridic... Sora cu
ochii albaștri care'mi dăduse cafeaua la
starița!.. Imbrăcată într'un capot negru...
ne încinsă.., desculță.., cu capul gol, și
cu pletile sbîrlite în neorînduială pe umere..
Dumnezeul meu! Ce să fac!..

O țineam încă rezemată pe genuchiul
meu, și uimit de asemenea întîmplare, nu
știeam ce hotărîre să apuc... În sfîrșit
simțesc că peptul i se bate.., începe a
mișca.., se uită la mine.., sare de odată
în picioare... se smucește de la mine..,
iar o apuc...

— Ce ai pentru Dumnezeu! îi ziseî.

— Vroiî să mor, lasă-mă să mor!

— Ce fel?

— Acolo! acolo! îmi zise ea, arătîndu'mi heleșteul și trăgîndu-se spre el.

— Nu te voiî lăsa nici-odată; nu! Dar
vino'ti în fire, pentru D-zeu! Să te omori?
E păcat. Ești tînără.., trebuie să te bu-

curi de viață... Ești frumoasă..., poți să fii fericită...

— Fericită! Oh! Dumnezeu! Lasă-mă să mă'nec!

După împotrixirile ce'i făcu, în sfârșit o făcu să'mi spue istoria ei.

Ea împreună cu soră-sa, rămăind fără de părinți, sură date de fratele lor cel mai mare spre creștere pe lângă o mătușe a lor, călugăriță. Crescătoarea lor, în devotismul ei, credea că ar face mare serviciu lui D-zeu, ademenindu'și nepoatele la viața monahală. Fetele de și întrevedeau în lume o altă fericire, dar nu avea ce face, căci în timiditatea lor nu se puteau opune mătușii; apoi că fratele lor le spunea hotărîtor că el nu va avea cu eu ce să le înzestreze spre a le mărita, și chiar de ar avea ar fi prea tîrziu, căci vîrsta li s'a înaintat și ele n'au apucat a ști nici franțuzește, nici a juca contradanțul. Călugărița muri și le încredință stariții. Fratele hotărî să le călugărească numai decît, spre a putea să le mănince partea lor de moștenire.

Inchipește-ți, frate, ce efect mî-a făcut cînd aflai că aceste surori nenorocite, sînt surori ale lui Alecsandru K!...

Nu e destul atita. Starița simțind că copilele nu vor să se călugărească, a dat de știre fratelui lor. Acesta viind, a chemat într'o chilie pe Frosa, sora cea mai mare, și închizînd ușa a întreat-o de ce nu vroeste a se călugări. Ea răspunse că vroeste a trăi în lume. Atunci porunci slugii lui, și o luă de cap, ș'apoi însuși ticălosul de frate o bătui cu biciul pînă ce biata copilă pronunță cuvîntul: vroiu.

— Iată pentru ce vroiu să mor îmi zise ea.

— Trebuie să te supui soartii, soro!

— Să mă supui soartii... Dar dacă am o inimă..., dacă iubesc pe cine-va cu care vroiu să trăiesc unită toată viața mea.

— Dar dacă te iubește, pentru ce te lasă în așa stare?

— Nu este aicea, domnule! Tată-său l-a trimis pentru niște treburi ale sale peste hotar; închipuiește-ți, el care mă iubește atita de mult, cînd se va întoarce, ce o să simtă văzîndu-mă călugărită.

— Pot să știu numele lui?

— Văd că ești un tînăr cu inima nobilă. Mă încred; îți spun: el este Nae P...

— Mă-a fost conșcolar.

— Poate și prietin! Oh! Te rog, dom-

nule, mintue-mă. Fă ceva pentru mine, căci el îți va fi îndatorat pentru toată viața... Ce bun tânăr!... Nu'i așa? El mă iubește ca sufletul... Are o inimă...! Știu că are să se scîrbească cînd o auzi de moartea surori-sa.

— A avut o soră, care a murit?

— Dar.., chiar astăzi am îngropat-o. Ați văzut și D-voastră.

— Tânăra care a îngropat-o astăzi?

— Așa, domnule! Ea a murit jertfă fratelui meu.

— Așa dar, fratele D-tale este un monstru, pentru Dumnezeu!

— Ce! D-ta știi?

— Știu toată istoria, dar nu știam că fratele d-tale era care... Dar sora d-tale ce va face?

— Ea va face ceia ce voiți face eu, ea nu este hotăritoare.

— Ascultă, domnișoară. De și sînt tânăr, încrede-te în sfatul meu. Cu fratele d-tale nu este nimic de făcut; el este fără inimă, și foarte hotărîtor.

Nimic nu poate să'ți dea nici un ajutor. Cu toată inima aș vrea să'ți dau orî ce ajutor, dar îmi e cu neputință. Să'ți pierzi viața, e păcat, și cu aceasta

ți'ai ucide amantul care știu că are o inimă simțitoare. Să te împrotivești, este în deșert, căci vei fi espusă la torturile fratelui. Călugărește-te, și aceasta nu te poate opri a trăi cu omul care iubești.

— Să înșel pe D-zeu? O! Asta n'oiu face.

— D-zeu, carele este drept, nu va privi ca nelegiuire amorul d-tale. Rasa care ți vor pune e cu sila; D-zeu îți va da voie să o lezezi când nu vei fi vrednică a o purta.

— O Dumnezeuul meu! zise biata copilă; fie după voia ta!

Mă întorsei cu sora în mănăstire.

Societatea noastră era adunată în salonul stariții. Alecsandru ședea pe un scaun lângă starița. Smărăndița se preumbla.

— Unde ai fost, îmi zise ea?

— Am scăpat un suflet de la pîiere.

— Ce fel? Dar pe aici nu știi ce s'a întâmplat?

— Știu; vroești să'mi spui despre surorile lui Alecsandru? Pe cea mai mare am scăpat-o de la moarte; era să se înecă într'un heleșteu; din întâmplare aflîndu-mă pe acolo, am oprit-o de la hotărîrea ei.

— După ce a torturat-o ticălosul de frate, ea a ieșit din mănăstire, și erau cu toți îngrijiți.

— Dar ce zici despre soarta copilelor acestora? Nu e chip a le mintui?

— Nicî un chip. Ar trebui să se supuie soartii.

— Pe cea mai mare am înduplecat-o.

— Bine. Cea mai mică nu rezistă. Mai tirziu... vom vedea.

Convorbirea aceasta, făcută la o parte, nu fu auzită de nime. Starița ne anunță ora de cinat. Zoe veni și mi luă brațul ca să trecem în salonul de refectorie, — Alecsandru luă pe Mărioara, și d. N. Colescu pe Smărăndița.

În timpul mesii domnea o monotonie mare; toate sufletele pare că erau ocupate de întristare. Alecsandru era schimbat la față, ca un om care s'ar lupta cu mustrarea de cuget, și cu hotărîrea sa tot odată. Mărioara din cînd în cînd îi adresa cite o vorbă, la care el nu răspundea decît cu vre. un semn tăcut. Smărăndița era silită din cînd în cînd a răspunde cite o vorbă scurtă la întrebările ce îi făcea starița.

— Tot așa trist ești? mă întrebă Zoe.

— Nicî de cum.

— Aî auzit ce s'a trecut p'acea?

— Ştiu toate, îngerul meu.

— Unde aî fost?

— M'am preumblat pe afară din mănăstire; am fost pîn'la heleşteu.

— Mi-aû vorbit nişte călugăriţe de heleşteul acela. Mî-aû spus că în el multe suflete s'aû înecat. Era teamă că sora lui Alecsandru să nu se fi aruncat acolo. Era să trimită stariţa s'o urmărească, cînd să făcut nevăzută; dar Alecsandru a zis că s'o lase mai bine să se piardă, să nu'i mai audă numele.

— În adevăr că era să se piardă nenorocita, dar eû am mîntuit-o.

— Eşti un înger!

Cina se sfîrşi. Fie-care se retrase în camera de dormit.

Eşii încă odată în curtea mănăstirii. Frumuseţea naturii mă îndemna să mă preumblu încă citva timp, şi să mă arunc iarăşi în meditaţiile mele.

Trecînd pe lîngă biserică, luaî seama că e luminată. Mă duc la uşă... o văd deschisă! Erau aprinse numai candelile, care răspîndeau o lumină foarte slabă. În altar se auzea un glas obosit care cetea

la rugăciuni. Mă hotărâsc a intra... În dreapta și în stînga, puține călugărițe, ocupau cîte-va strane și stau nemișcate ca niște fantasme... Înaintea icoanei Mîntuitorului, două ființe îmbrăcate în haine albe stau îngenuchiate, și din cînd în cînd făceau semnu crucii.

Nu știeam unde mă aflu... Părea că visez... O călugăriță se coboară din strană, și se apropie de mine... Recunoscui călugărița care'mi vorbise în galeria stariții... Poștești să șezi în strană? îmi zise ea.

— Dar ce vrea să zică slujba aceasta în timp de noapte?

Tot-deauna cînd vre o soră este să se mărite cu Domnul, trebuie să se facă privityhere. În sfîrșit, surorile de care ți-am vorbit, se călugăresc. Iată-le colo înaintea icoanii Mîntuitorului. În starea în care le vezi o să stea pînă mîine la liturghie cînd aș să primească shima. Dar pînă mîine nu e nimic de văzut.

Înaintaî puțin, și văzui întorcînd capul către mine fecioarele. Cea mai mare, după ce mă văzu, lipi fruntea de piedestalul icoanii și se înecă în suspine. Cea mai mică, mai indiferentă, se întoarse cu nepăsare.

Erau despletite, cu părul lăsat pe spinare și pe umere; încălțate numai cu călțuni albi de lână; și haina ce le acoperea o simplă cămașă de lână albă.

Pentru un minut credeam că mă aflu în timpurile antice, și că văd două vestale osîndite de Druizi a fi îngropate de vii. Lacrămile îmi curseră fără să le pot opri; și eșind mă suii în camera mea.

20 Iunie

Amice! Scrisoarea precedentă fiind cam lungă cred că te-a ostenit cetînd-o. Am hotărît dar să-ți adresez una și mai lungă spre despăgubire.

În sfîrșit acum mă găsesc iarăși în casa domnului N. Colescu. Nu vroiu să-ți mai descriu ceremonia călugăriei surorilor lui Alecsandru. Ast-fel de ceremonii se văd, dar nu se descriu. Este ceva trist care-ți rupe inima. Cînd se cîntă «din brațele părintești», trebuie să știi că de pătără să fie inima omului, trebuie să plîngă. Biserica era plină: tineri și bătrîni plîng la cîntarea numită ca niște copii; preoții și cîntărețele nu-și puteau face slujba lor de plînsese. Fecioara cu ochi albaștri, cînd i-a pus preotul foarfeca în păr pentru ca

s'o tundă, a leșinat. Insuși Alecsandru a leșinat! Poate că nici o dată pînă atuncea mustrarea de cuget n'a influențat inima sa. Eū unul, mă făcusem; nu știu de ce, ca marmura: așteptam să se deschidă pămîntul ca să mă înghiță. Cît ași fi vroit în ziua aceea să plîng! Dar am fost trei zile bolnav, fiind că n'am avut lacrimi pentru trei minute.

La înturnare, domnul N. Colescu a încălecat calul meu, fiind că precum îți spuī, eram bolnav. Eū șezuī lingă Mărioara, avînd în față pe buna Smărăndiță, care îngrijea de mine ca de un frate.

O! Smărăndița este un înger! Dumnezeu meu! cum de nu ai făcut toate femeile, după inima ei! Ce fericită ar fi lumea!

Dar Mărioara!... O! nu mai este nici o îndoială.. Ea este o fată degradată., eū un om pierdut. Este scris să cunosc omenirea în ceea ce are mai uricîos. Lumea mă află atît de schimbat, cît se teme să nu'mi pierd mințile!. Eū însumi mă tem de aceasta!.

21 Iunie

Eră seara am avut dispută despre literatura Românească. Chipul cu care Româniul judecă azi pe poeți, este comic. Dar de ce să zic Româniul? Mai bine cițiva oameni fără de inimă sau ignoranți.

Erau două dame din București, cu bărbații lor. Ele veniseră să treacă vara la o moșie din vecinătate. Una din aceste dame se ocupă de literatură, de cînd un poet Român i-a adresat un sonet.

— Pentru ce nu mai scrii? mă întrebă aceasta.

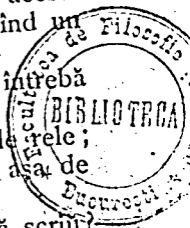
Eram într'unul din minutele cele rele; apoi această întrebare o auzisem așa de des, că mă supăra.

— Pentru ce, și pentru cine să scriu? îi răspunsei.

N'are cine să le cetească; iar cei ce le cetesă nu înțeleg nimic. Un poet la noi este privit ca un bufon. Și fiind că meseria bufonilor este mai gustată de cititorii poeziei, poeții s'ar face mai bine bufoni.

— Păcat, zise duca, că Domniul, de la parlament încoace, nu mai aș soțarii. Acum știu că ar avea mulți.

— Înțeleg, un talent să scrie pentru posteritate, nu pentru ziua de astăzi. Cine

are geniū și nu va observa aceasta, se va pierde. Va scrie aceea ce geniul său îl inspiră, suferințele patricii sale, durerile inimii sale..., și ce va folosi? Esilul îl așteaptă, drept toată răsplătirea. Știi d-ta, ce va să zică un esilat?... Un om afară de lege; oamenii îl urăsc, se sfiesc de el; îl privesc ca pe un făcător de rele. Îi rămîne dar, pentru ca să placă, să scrie numai ode la zilele aniversare ale celor mari, sau sonete pe albumele cucoanelor... Iată cum se pierde un geniu. Dar sînt poeți pe care nimeni nu poate să-i întreacă în această meserie, și atunci te afli, cu tot talentul, în urma lui Catina, și altor poeți făcători de ode, sau odobași, cum le zice dramaticul nostru Alecsandri.

— Catina? răspunse d-na S..., acest june are talent. Să cetești un sonet ce-a făcut pentru mine, sub titlu: versuri urite la o femeie frumoasă... Nimic mai poetic, mai adevărat!.. După Catina vine V...E...P..., coroanele poezilor!... Se vede că nu i-ai cetit? Ascultă cîteva versuri din poetul meu favorit:

«Ea e pe sub mantelă,
Te fur o a mea belă!...»

Pare că auzi vorbind cavalerii din se-

colul de mijloc, cu insusianța lor amoroasă!..

— Știu și eu o strofă din poeziile ce ți-ai numit. Dă-mi voce să o cetesc.

— Cetește!...

— *Ielele* :

Unele goale
Mîncau din oale,
Găluști prea groase
Prea nodoroase...
Hururum...
Brum...

Toată adunarea rîse.

— Ce face asta? răspunse d-na S..., din contră, găsesc o originalitate rară: *c'est le sublime du laid*... și chiar de se află vre un vers rău, nu face nimic, lingă atîte altele sublime.

— Din nenorocire, lingă atîte rele abia se află cîte unul bun. Eu credeam însă că coroana poezilor noștri erau Cîrlova, Alecsandrescu, Alecsandri, Sion, Negruți, Mureșanu, Donici... &&

— Ufl! ce nume! ce grozavii! Cum v'ați stricat gustul! Acum, înțeleg, pe Cîrlova să-l mai pui între poeți, fiind că e mort; pe Alecsandrescu iarăși, fiind că a făcut ceva, și fiind că acum a încetat de a mai scrie... Dar ce-i-lalți pe care mi-i numești,

nu înțeleg cu ce obraz se mai pot acăța de Parnas.

— Imi pare rău, doamna mea, că mă pui în poziție să fac acuma un curs de literatură..., când socot c'ar fi mai bine să petrecem jucînd gajurile, sau calul alb.

— Gajurile și calul alb, răspunse doamna S., sunt jocuri de mahala. Ar fi și păcat, noi, care începem a ști cîte ceva, să ne ocupăm cu ast-fel de petreceri ordinare. Spune-mi de exemplu, ce găsești d-ta în Alecsandri, de mîi-l pui între poeți?

— Alecsandri, doamna mea, a făcut mai mult de cît mulți din poeții noștri. El a re'nviat musa populară, care de secolă zăcea uitate și care era amenințată a se perde în gura țiganilor lăutari, care au urmat vechilor trubaduri ce a avut poporul odinioară. Baladele, doinele, horele populare, în care este istoria patriei, suferințele poporului, poezia și caracterul natural al Romînului cu dispozițiile sale de eroism, generositate, loialitate și simțibilitate; aceste balade, doine, și hore, care Alecsandri găsindu-le în fragmente pe ici pe colea, a știut a le întocmi și a le reproduce atît de bine, sînt un tezaur pentru literatura romînească. Nu este

o bucată în care să nu vezi o eleganță, o idee, sau un sublim.

— Poate, domnul meu, răspunse d-na S..., însă nu știu cum... baladele, doïnele, și horele de care'mi vorbești, prea put a crișmă..., a trivialitate..., sau cum am zice, a țărănie...

— Cu atîta mai mult merit aũ, doamna mea. Ele aũ eșit din sufletul, din inima poporului; și negreșit că poporul nostru n'a putut să cînte școala lui V. Hugo, Lamartine, Beranger și alții, după care poeții noștri se scriem a cînta. Cu toate acestea, el, în simplitatea lui, făr'a să consulta cu literaturii streine, făr'a și ceti sau scrie, a cîntat așa cum n'a mai cîntat alt popor.

După acestea scosei Balade de ale lui Alecsandri si le cetii. Toată societatea aplaudă și 'mî dete dreptate.

Apoi, veni vorba la Sion.

— Sion, zisei eũ reluând cuvîntul, după cîteva bucăți care a publicat se vede că urmează școalei lui Beranger. Eũ de și nu sînt de partea imitatorilor, îi dau cuvînt: un poet să lucreze după dispoziția sa, să facă ceva bun și interesant, și poate

ca imitatorul să aibă tot atîta merit ca și un original.

H
Virgil a imitat pe Omer, Dante pe Virgil, și alții pe acesta; și cu toate aceste sînt nemuritorii! Sion dacă cu lucrările lui nu ne uîmește, dar place; versurile lui sînt concise, limpezi, ușoare și armonioase. El este un poet care ne trebuia. Versurile lui de împrejurări vor caracteriza zilele în care trăim.

Cetii *Boeritul*, *Punga mea*, *Privighetoarea*, *Anul nou*, și societatea sprijini opinia mea.

D-na S... mă provocă să-mi dau opinia despre *Negruți*; căci afară de vr'o două bucățele de versuri amoroase, nu știu, zise ea, ce a mai făcut.

— *Negruți*, doamna mea, este unul din cei mai buni scriitori ai noștri. Gustul și eleganța stilului său, compunerile sale originale în prosă și în versuri, traducerile sale din V. Hugo și *Cantimir*, caracterizează pe omul care știe arta scrierii.

— Dar *Mureșanu*? Ce vei zice de *Mureșanu*?... Of!... Ai să vorbești de poezia *Ardealului* și o să mă strîngi de gît, zise d-na S.

— Este adevăr, doamna mea, că poe-

zia Ardealului nu prea e recomandabilă. Dar să ne mulțămim, căci Ardealul dacă nu ne-a dat poeți, dar cel puțin ne-a dat bărbați ca Lazăr, P. Maior, Șincai și alții, care fiind-că trăim astăzi nu'i numesc, cari vor fi nemuritori. Mureșanu însă este destul să fie unul singur poet. El nu se ține de școala literaturii franceze, pentru că acolo limba aceasta nuse cultivă. El este din școala germană mai cu samă; sombru, aspru, meditativ, dar cu inimă, loial și naționalist. Nu am lângă mine ceva din bucățile cite le-a publicat în „Gazeta de Transilvania”, dar ții minte o strofă din bucată: *O privire peste Carpați:*

La noi e putred mărul, nu'i chip de curățire!
 Și tot ce se sperează sînt sîmburii din el;
 Acestii cer plîntare, silință și unire.
 Atunci va crește cedrul din ramul tinerel...

— Aî dreptate, zise d-na S. Aici este o aluziune atît de naivă și de adevărată, că ți stoarce lacrimi; și trebuia numai un Transilvan, care a gemut atît timp sub Unguri, să-o exprime.

S'a mai vorbit după aceasta despre mai mulți poeți; eă îmi dădui opinia fără nici o scrupulositate. De la o vreme venii la sfadă, cu d-na S... Smărăndița

închise seanța, zicînd : Mănoil are cuvînt ; numai cînd este vorba de gustul Romînilor, se arată cu totul descăruțat. Trebuie cu toate acestea, să'mi aducă aminte că nu este timp mult de cînd Romîniil eșiră din întunericul neștiinței, și că progresul ce au făcut în literatură este prea mult, pentru un termen așa de scurt. Cea ce ne face să sperăm că peste cîțiva ani, literatura și gustul vor merge de parte.

Ne despărțim, căci noaptea era înaintată. Eu trecui în apartamentul meu.

22 Iunie

Seara trecută fu una din cele mai amare ce am cunoscut.

Doamna N. Colescu îmi propuse o preumblare pe dealuri.

Plecarăm însoțiți numai de Zoe.

Cînd ne urcarăm în vîrful dealului, aruncarăm ochii către cîmpii. Valca era coperită de umbrele serii ; cerul aprindea pe rînd pe rînd fanarele sale ; aerul răcoros și profumător ne îmbătase.

— Văzîndu-te cine-va, ar zice că nu mai ești din lumea acesta ! Atîta semenii de rece la toate, pînă și la fermecul acestor locuri ! îmi zise Smărăndița.

— Acela nu s'ar însela.

— Dar pentru ce, Manoile ?

— Vieața... vieața mă apasă !

— Să luăm lucrurile cum sînt, răspuase Smărăndița. Să nu pierdem din vedere că acel ce ne-a dat vieața, nu ne era cù nimic dator. Lumea poate să fie mai rea de cît credem noi ; dar aceasta nu este un cuvînt ca să ne pierdem curagiul și să chîemăm moartea... Cîte lucruri bune ne rămîne a face !... Și cîte lucruri bune nu sînt iară ca să ne mîngîie de cele rele. Manoile, ești nedrept și insultî provedința cînd te plîngi ast-fel despre vieața.

— Provedința!...

— Ascultă Manoile. Te îndoiești de provedință, te îndoiești de toate de la un timp în coace... o știu... De aice purcede desgustul ce cerci... Dar iată-ne departe de lume, într'acest templu măreț al naturii... Desbracă-ți sufletul de patimile omenești, privește stelele cerești, cari atrase și re împinse una către alta, se înturnă fie care în sfera ei, cu orînduiala ce nici odată nu s'a turburat ? Pe pămînt toate făpturile împrumută una alteia sprijinul trebuitor ; animalele dau ierburilor aerul cel stricat, și ierburile

curățindu-l, îl întorc înapoi; vezi omul, vezi raporturile ce se află între puterile sale înțelegătoare și legile lumii materiale la care este supus! Toate aceste nu ajung să și dovedească că este o prevedință ce privighiază neîncetat...

— Vrei să zici că tot e bine, tot e la locul său?... Crede-mă, nu'mi spui nimic nou... Toți filosofi mulțamiți au zis aceasta înainte de noi: viața este un bine!...

— Dar cum?

— Un rău!

— Prin urmare, totul este o lucrare a unei întâmplări oarbe?

— Se poate.

— Dar dacă întâmplarea a făcut lucrurile, pentru ce de la începutul lor, pînă astăzi, nu a mai produs nimic nou?

— Această obiecție este serioasă, dar nu este la întrebarea mea; eu nu am hotărît că întâmplarea a făcut lucrurile... Cu toate acestea îți voi răspunde îndată ce mă voi lumina la cele ce voi să te întreb. Cum o să împaci ideea prevedinții cu atâtea rele ce ne înconjură? Ori unde aruncăm ochii întîlnim răul alături cu binele, viciul alături cu virtutea; alături cu un om care gustă toate fericirile, altul care se

Jupta cu toate suferințele! Pentru ce au trebuit fiarele și ierburile veninoase, reptitele, vulcanii, boalele și moartea, precum și egalitatea inteligenților?

— Mai întâi am să ți spun că vorbești ca un avocat. Cu toate acestea, întrebarea îmi pare ușoară: alții au zis-o mai înainte. Ceia ce li se pare rău, îmbrățișează numai interesul particular.

De unde știi, dacă nu este o lege care face ca toate acele rele despre care un individ se plînge, să fie folositoare interesului general? De unde știi ca starea socială nu este așezată pe trebuințele ce oamenii au unii de alții?

— Din toate acestea, vrei să dovedești că relele erau trebuincioase în folosul armoniei? Eu însă cred că acel ce a făcut lucrurile din nimica, și a cărui inteligență este perfectă, ar fi putut face ca, fără a fi răul, să meargă această armonie.

Vorbind ast-fel, un idiot vedem că trece pe o potecă, aproape de noi. El se opri, văzîndu-ne, să cerșească. Era surd, mut, gușat, fără un ochiū... ceva înspăimîntător!

— Privește această făptură, zisei doamnei N. Colescu. Sînt încredințat că o să mi

răspunzi: facerea lui este folositoare la interesul general! Știi ce are drept să zică acesta, după raționamentul d-tale? Iată ce:

«Dacă lumea trăiește, dacă armonia se susține, eu sînt pricina: prin uriciunea mea voi cunoașteți a prețui frumosul; prin nenorocirile mele voi sînteți fericiți!» Zici, iară că suma binelui în lume nu covârșește suma răului, atît în ordinul moral cît și în cel fizic?

— Este lesne de dovedit... Aruncă ochii asupra generațiilor omenești; majoritatea oamenilor ține la viață; aceasta dovedește că viața este un bine, orî care ar fi condiția unui om.

— Este adevărat că oamenii țin la viață, dar nu pentru că ea este un bine, ci pentru că oamenii sînt sceptici. Apoi viața este un bine numai cît o comparî cu moartea, cu un rău a cărui trebuință nu o înțeleg.

— Manoile! Manoile! De cît-va timp ești foarte schimbat!.. Inima îți era tînără ca floarea dimineților, plină de vise și de credință... Astăzi vorbele îți mă înspăimîntă! Unde îți este tinerețea și bucuria, copilul meu? Cine te-ar auzi, n'ar

putea să te asculte!... În sufletu-ți se trece
ceva!... Pentru ce mi ascunzi durerile tale?
Nu este nici ignoranța nici viciul care te
fac să cugeți ast-fel; ci o durere, o su-
ferință amară!... Ești singur în lume: a-
ceasta te amărăște poate; dar familia
noastră ți-a deschis brațele: ai în mine
o mamă, în Zoe o soră... Am face totul
ca să te vedem voios, fericit... Pentru ce
ascunzi de noi dorul ce suferi în tăcere?
Aceste vorbe tinere îmi zdrobiră inima...
ce era plină... Lacrămile mă înecară; și
ascunzându-mi capul în mîni, plîngeam ca
un copil.

26 Iunie

Mărioara a plecat.

Erî seara, Smărăndița, Zoe și eu, por-
nirăm cu trăsura, la un sat în vecinătate
unde guvernanta Zoei se dusesese; de o
lună, să facă cură de zer.

Pe cale ne apucă o ploaie cu vijelie, și
furăm siliți a ne adăposti într'o posadă.
Ploaia trecu repede, dar riurile ce trebuia
să trecem de mai multe ori, se îngroșau
cu repejiune. Cociul declara că nu este
putință a merge a trece înainte, nici a
ne înturna și că trebuie să trecem noaptea
în posadă.

Posada avea o singură cameră. Damele se aruncară îmbrăcate pe pat; eă, pe o laviță de lemn. Acolo trecui niște minute amare... capul îmi era greu... Mă prinseră frigurile. Cu toate acestea adormeam cînd și cînd, adesea deșteptat de cîte un spasm sau cîte un vis rău. Vijelia reîncepuse afară. Gemătul vîntului, șuerătura ploaiei, tunetele, mă deșteptară cu totul. În delirul frigurilor mele mă gîndeam la Mări-oara. Cum? îmi ziceam, o făptură atît de drăgălașe, atît de dulce, a putut să cadă atît de jos!... Ce rău î-am făcut să îmi stîngă toate bucuriile inimii mele? Și gîndind ast-fel suspinam neîncetat.

— Ești bolnav? mă întrebă Smărăndița.

— Nu.

— Dar de ce suspini?

Vorbind așa se sculă și veni lîngă mine.

— Suferi și nu vrei să'mi spui nimic! mă zise ea puindu-mi mîna pe frunte.— Fruntea îți arde ca flacăra și ochii sînt plini de lacrimi!... Manoile, cunosc pricina care te face să suferi!... Nebunie!... Iată tot ce pot să'ți zic... Oamenii sînt mai de multe ori ei singuri pricina suferințelor lor!... Ți-am mai spus de multe ori, să mă întrebî și pe mine cînd vrei

să faci ceva; nu m'ai ascultat. Dacă m'ai fi întrebat mai 'nainte de a se naște în inima ta acest simțimint nebun, ți-ași fi zis să te ferești de Mărioara: că' este o fată ușoară, fără spirit, fără inimă, încântată de rangul tată-său; și dacă arată din protivă, o face numai împinsă de dorința să placă la toți; nu numai atita; ea are toate defectele unei inteligenți mărginite, fără să aibă calitățile ei; nici bunătatea, nici sinceritatea... Poate să te lase să crezi că'i ești 'drag: minciună! Ea nu poate să iubească pe nimeni!... Poate să te lase să gîndești că o să'ți dea mîna, minciună! Ea visează prinți!...

Cînd ți-am zis să nu faci nimic făr'a mă asculta, gîndul meu era la dînsa; căci știam ca este cochetă și tu copil și credul.

Uite-te la fetița asta ce doarme colol! Vezi ce frumusețel! Inima ei este curată ca lumina! Mî'ai zis că ești 'singur pe lume, iată o soție ce vroiam să'ți dau. Nu ești bogat! Zoe are o stare mare. Ea poate să te iubească; și dacă nu mă înșel, poate te iubește!

— Zoel Zoel... strigai eă.

La vorbele mele fetița se deșteptă.

— Zoe! Manoil este bolnav; bolnav draga mea., și tu ești pricina, zise Smărăndița.

— Eă, mătușică!

— Tu; și numai tu poți să-i dai sănătatea și bucuria.

— Dar, mătușică, nu te înțeleg....

Ascultă, copila mea. Manoil te iubește, și mi-a cerut mîna ta.

— Ce zici? întrebaî pe d-na N. Colescu.

Vorbele Smărăndiței, scoaseră Zoei un ahl de mirare, dar nu putea zice nimic.

— Te iubește, și eă primesc cu bucurie propunerea ce mi-a făcut, căci este singurul om ce poate să înțeleagă inima ta. Acum rămîne la tine, dacă vrei să fii fericite... Peste doi ani, o să vă cunun... Pînă atuncea, Manoil trebuie să meargă să și completeze învățăturile sale. Zoe, tu ai la sîn o cruce de aur, ce ți-a dat-o maică-ta murind; dă-o lui Manoil!... Dacă pînă în doi ani se va face nedemn de tine, tu îi vei cere crucea, și din ziua aceea nu'l vei mai vedea.

Mi se părea că visez.

Copila scoase crucea, și o dete d-nei N. Colescu, care o legă la gîtul meu, zicîndu'mi: Mărioara nu mai trăește pentru tine!

30 Iunie

Smărăndița vroiește să plec.

Ea a făcut o nebunie!... Zoe este frumoasă!... Eri o privii cu luare aminte, mai cu interes... O fecioară de ale lui Rapaell!... La cinci-spre-zece ani!... Zoe nu va fi cochetă: e prea frumoasă pentru aceasta, numai femeile jumătate frumoase sînt cochete.

Sărmana fetiță!.. Ași vrea să știu ce se petrece în inima sa, de cînd cu întîmplarea de la posadă; cînd mă vede, roșește și lasă ochii în jos.

Dar adio! te voi vedea cît de curînd!

Manoil

PARTEA II

20 Decembre

Iubite B.,

De doi ani nu ți-am mai scris... Ai tot dreptul să mă bănuiești, să mă crezi mort. Mort încă nu sînt, frate! dar schimbat, schimbat întru toate: nu mai sînt nici umbra lui Manoil, căci umbra unui om mai lesne ar putea să își samene, iar eu...

M'am aruncat în brațele tuturor desmerdărilor... Cei mai frumoși ca Albionii au avut onoarea să primble persoana mea pe cele mai frumoase strade ale cetăților Italiene; vinul cel mai scump, bucațele cele mai rari au împodobit masa și au îmbuibat stomacul meu; cele mai

grațioase copile ale lui Pafos au încununat fruntea mea de flori și de sărutări. Apoi dacă trebuie să ți spun și aceasta, am stricat mai multe măritișe nepotrivite, ceea ce nu este un mic serviciu pentru umanitate.

Marchize, Contese, Prințese, mai mult sau mai puțin de contrabandă, mi-au rămas foarte recunoscătoare, și astăzi port cu mine o ladă de bilete dulci și de păr de toate culorile; negru de la o Andaluză din Spania, castaniu de la o prima-donă germană, bălaiu de la o prințesă Poloneză, roșu de la o tinără Miladi, și dacă nu mă înșel, am o buclă sivă, de la o prințesă de sînge... Vezi dar că am o proviziune destul de îndestulătoare; dacă te vei însura, și dacă vei lua o femeie care nu va avea o cosiță destul de bogată, poți să te adresezi la mine; îți voi da cât îți va trebui

Pare că te văd clătind din cap.

Pentru numele lui D-zeu! Nu vroiți să mai aud morală! Păstrează înțeleptele ți sentințe pentru copiii tăi; sau tipărește-le în Vestitorul românesc și în Zimbru de la Iași, ca să le cetească prin mahala în lungile seri de iarnă!.. Pentru mine, două

drumuri îmi rămîn încă : să cîştig în cărţi, sau să'mî dau un pistol în cap.

Haide! Nu mă plînge; şi mai ales încetează de a osîndi slăbiciunile omeneşti; căci, vezi tu, iubite amice, dacă omul nu ar fi supus acestor slăbiciuni, ar fi o monstruoziitate. Intre om şi între viciu nu este loc de cît pentru un ipocrit. Trebuie să fi înţeles că nu sînt un filosof fără filosofie; plec de la un princip.

(Trebuie a ucide timpul, pentru ca să nu ne ucidă el pe noi. Lumea cu fenomenele sale s'a produs prin întîlnirea atomelor, iar voluptatea este principul tuturor faptelor noastre. Aristid şi Epicur, care au pus aceste principii, erau mai cu minte de cît tine şi de cît mine, nu'ţi fie teamă! Căci în sfîrşit, ce este viaţa omenească? Un vis au zis poeţii. Eî bine! dacă este un vis, fie un vis dulce, iar nu un vis rău! Este scurtă, să o trecem voios. Cu această condiţie, o primesc, alt-fel, adio... Astfel, cînd văd o mulţime de miserabili pentru care soarele a încetat de a mai străluci, că şi acată mîinile de marginile mormîntului lor, nu pot de cît să'i nesocotesc; uu te mira, tu însuţi ai zis-o :

Cei ce poartă lanţul, şi-a trăi mai vor,
Merită să'l poarte spre ruşinea lor.

22 Decembre

Acuma mă apropriu de hotarele țării mele. Incă trei zile, și voiū vedea fața tuturor persoanelor despre care ți-am vorbit în cele dintii scrisori; acel d. N. Colescu, așa de bun și așa de lesne de înșelat!.. Smărăndița cea prețioasă, care ți spuneam că este femeia ce am visat!... Zoe, logodnica mea de la posadă!.. Elena și Andrei) exemplul amorului băcănesc!.. Mărioara.) ufi acest nume îmi face o impresie curioasă!.. Femeia asta a călcat în picioare viața și tinerețea mea... și m'a aruncat în prăpastia tuturor viciurilor!

Imi voiū răsbuna, o! femeie fără inimă, căci acum nu te mai iubesc.

Zoe trebuie să se fi făcut frumoasă. Știu că are să se supere biata copilă cînd mî-o cere crucea ce mî-a dat, și n'o să aibă de unde o lua! Căci în sfîrșit are să mî-o ceară; pentru că m'am făcut nedemn de dînsa... Dar mă vei întreba ce am făcut crucea? Eî bine! Cea mai frumoasă mîină din staturile Papii mî-a luat-o, jucîndu-se prin sînul meu. În deșert am vroit să mă împrotivesc: Seniōra Letiția, plîngea cu ochii cei mai dulci și cei mai frumoși ce s'aū văzut vre o dată; și tu știi,

mai lesne poate cine-va înfrunța armia Papii, de cît doi ochi de Contesă, înecați în plîns.

București, 10 Ianuarie

Nu este trist a părăsi țara în care te-ai născut, ci a te înturna în sinul ei, după o lungă lipsă! Vorba asta ți s'a părea că nu este la locul ei în gura mea. Fii liniștit; nu sînt trist ca acel călător care, după o lungă lipsire, se înturnă acasă și cu ochii în lacrimi caută în deșert lucrurile ce fermeca tinereța sa. Oh! nu; aceste floricele cu care poezi umplu scrierile lor, cînd nu au idei mai serioase, nu mai bat la poarta mea: sînt trist, căci aerul ce răsufli aici mă apasă; oamenii ce-mi vorbesc mi se pare că sînt de carton.

Iubite B... nu-mi mai iubesc nici patria. Ași da zece ani din viața mea să mai scap odată din închisoarea asta.

Vorbești ast-fel de patria ta? par'că aud zicînd o mulțime de patrioți înfocați.

Dar; căci m'am convins că patriotismul este numai o fansaronadă la cei mai mulți, sau de nu, un egoism între mai mulți indivizi. Acolo unde 'mi e bine, și acolo

unde 'mă place, acolo este patria mea, și este de prisos ca s'o iubesc, căci ea poate exista și fără iubirea mea. Dar, ca să scurtez vorba, nu fac nici o deosebire între un popor care se laudă cu numele și între un gentilom ridicol ce face parădă cu titlurile și armele familiei sale, mai ales cînd nobleța se sfirșește la el. Lucrul este tot acela; căci în balanța celui ce a făcut lumea un popor nu trage mai mult de cît un individ.

Accasta iar voi patrioții ați scris-o.

Dar să lăsăm vorbele astea seci... Cel întii lucru ce am făcut, ajungînd în București, a fost să întreb dacă se fac mari pierderi în cărți. Mi s'a răspuns că se pierd pe seară și pînă la cinci mii ducăț. Vestea aceasta m'a mai împăcat cu patria.

12 Ianuarie

M'am dus în casa domnului A... unde auzeam că se joacă cărțile. În asemenea casă nu are nevoie cineva a fi prezentat: poate intra cine-va ca într'o cafenea, fără a se adresa măcar către gazdă. Cît m'a săltat inima intrînd în casa aceasta, de bucurie! Trebuie să știi că mult m'am căit de timpul ce am pierdut prin străi.

nătate: acolo, dacă intri într'o casă de joc, ești tot cu frica'n spate; poliția îndată ce arsimți, îndată și ți confiscă banii, și arestează jucătorii. Aici din contra; libertate absolută! Ș'apoi încă ne mai plingem de regimul guvernului.

Inchipește ți o sală mare, și alte patru odăi lăturale, pline de mese de cărți, și la toate mesele, jucători de toate colorile, de toate vârstele, și de toate jocurile. Aici se joacă Preference illustrée, care se mai zice și rusesc, dincolo Preferanț simplu, mai colo Vist, apoi Vist-preferanț, mai dincolo Pichet, mai dincole Otuz-bir, Albtvelve, Ecarte, Sfichiü, Panțarolă, Giordum, Stos și alte multe, de care de și învățasem multe, pe unde am umblat, dar drept să ți spun nu le știam pe toate.

Ce coup-d'œil frumos! Pe sie-care masă cite două luminări și împrejur, jucători și spectatori, bărbați, copii și femeii... Ce? Crezi că copiii și femeile nu joacă?... Te înșeli, frate; acel ce nu joacă cărțile, nu știe gustul vieții.., nu știe a trăi.

Nu cunoșteam pe nimeni, și credeam că voi face tristă figură în societatea asta. Dar nu apucaî încă a colinda toate mesele, și de odată mă văzui împresurat de

mai mulți care mă îndemna să joc, ba sfichiu, ba preferanț, ba una, ba alta.

Mă determinai a mă prinde la preferanț, în care esceleam mai bine de cit în alte jocuri. Partizanii mei erau o damă ca de 50 de ani; și doi băieței, unul mai tinăr și altul mai bătrîn de cit mine. Jucaram două taloane; intrasem în al treilea. Eū aveam un curs de carte estraordinar, și ciștigam mai, două mii de fise, care socotite cîte 20 parale, cum jucam, îmi da o perspectivă de ciștig frumoasă. Cucoana nu prea avea chef, căci nu avea favoare: la un joc ce a făcut, am pus-o platcă... Ce să vezi? Se face foc cucoana!... Incepe a striga, a mă insulta; a țipa... Incep a mă apăra... Ea, atuncea, se scoală, ia peria și șterge tot de pe masă, și se scoală zicînd că ea nu plătește, că nu mai joacă, că nu e drept, că nu știu ce... Neavînd la cine alerga, m'am sculat, și am voit să mă pun la stos. Bancherul nu mă primi să pun mai jos de 10 galbeni pe carte, asta era condiția lui. Vroiū să ies. Coborîndu-mă jos, vād toți ciocoii, adică slugile, grămădiți împrejurul unei lumînări. Mă apropiu: ce să vād? Unul făcea stos, și toți ceilalți jucau la stosul său, care nu

era mai mult de 10 ȳermelici. Hai să joc aice, am zis: nimeni nu mă cunoaște, joc... sparg bancul, el atuncea scoate ceasornicul., i'l ȳaă.. ; pune burnuzul în preț de 5 galbină., i'l ȳaă, și mă duc.

• A doua zi, aflindu-mă pe pod, îmbrăcat cu burnuzul cȳstȳgat, mă văzuî întȳmpinat de un domn care s'a oprit cu trăsura în dreptul meu.

— Domnule, burnuzul este al meu.

— Eă l'am cȳstȳgat în cărți.

— Domnule, veî bine voi a mă urma la poliție.

Nu putuî scăpa. Poliția mă sili să dau burnuzul, și eă să mă despăgubesc de la cel ce mi l-a dat. Dar unde trebuia să'l găsec? El, după ce a jucat burnuzul stăpȳn'săă, a fugit; am căm simțit rușinea acesteî aventuri, dar am zis: ast-fel este soarta nu e vina mea.

15 Ianuarie

După întȳmplarea cu burnuzul, m'am dus încă odată la casa d. A., dar astă dată cu o sumă de 40 ducăți, ce m'am împrumutat.

Norocul nu mă favoră. După ce am pierdut toți banii, un jucător, care nici mă' cunoștea, îmi propuse să mă împrumute. Eă îl privii cu mirare.

— Ce te uiți domnule? Adevărații jucători sînt fisiognomiști; n'au nevoie de a se ști pentru a se cunoaște. Ai pierdut? Te împrumut. Imi vei întoarce banii, cînd vei avea.

Imi dote cinci-zeci galbeni.

— Să'ți dau înscris, îl întrebaî.

Jucătorii au credit, la jucători imi zise. Luaî banii. Jucaî, pierduî.

18 Ianuare

Erî m'am dus la Petreni să văd pe bunii mei amici, domnul și doamna N. Colescu.

Cînd eram aproape de casa boierească, mi-am zis: doamna N. Colescu este frumoasă și spirituală; Zoe, singura rivală ce poate avea... Voiu face din mătușică o Normă și din nepoată o Adalgiță!... Acesta va fi un mijloc sigur ca să scap de creditori, și încă mai mult, mina Zoei.

Către aceste, cîți-vă servi ce m'au fost cunoscut imi eșiră înainte. Eū întrebaî de d. N. Colescu.

Ei răspunseră că se află dus la vînătoare. Cînd întrebaî de Smărăndița nimeni nu mi răspunse și toți mă invitară să mă urc, cu o manieră ce mă lăsă să presimt o nenorocire.

În capul scării întilniî pe duduca.

Ființa asta voluminoasă se aruncă în brațele mele, rîzînd și plîngînd de odată.

— Iată-te în sfîrșit, Manoile! Ce bucurie pe Zoe cînd va afla că ai venit!

— Unde este Smărăndița?

— Smărăndița? Răspunse ea, înecată de plîns; Smărăndița?... În pămînt!

Vestea asta nu'mi plăcu nici de cum, pentru că'mi văzuî de odată toate planurile sfărîmate.

— Dar Zoe? măi întrebaî pe duduca.

— O să vie îndată... Zoe s'a făcut frumoasă ca ziua, cu toate necazurile și suferințele ce a avut de un timp înapoi...

Duduca nu apucă să sfîrșească, și Zoe intră.

— Am auzit c'ai venit și am alergat într'un suflet... Apoi, pînindu-i-se că a zis prea mult...

— Foarte frumos și delicat din partea d-tale, să vii să ne vezi... Mătușica ar fi fost fericită astăzi, dacă...

Nu putu să sfîrșească vorba, căci ochii săi învăluiți în niște gene lungi și neguroase, i se îneacă în lacrimi. Apoi întîlnindu-mi mîna:

— Mă iartă, domnule, că te primesc cu

lacrămile în ochi... O să șezi cite-va zile cu noi, nu'i așa? Știu că o să ți se urască, dar...

— Să mi se urască?... Dar abia am ajuns în București, și cel întâi lucru ce am făcut, a fost să iaș caî de poștă și să vii, să vă văd... Nu, dragă Zoe, nu gîndești ceea ce zici; nu'i așa?

— Nu, zise ea, era o glumă... Să facem pace. Imi iaș vorba înapoi, cu condiție să stai măcar numai trei zile aici.

— Trei ani dacă vroești.

— Multămesc. Cum nu sunt eu sora d-tale! zise ea gînditoare.

În adevăr, iubite B..., copila asta s'a făcut atît de frumoasă, în cît ucide ori ce altă frumusețe. Ce păcat că nu vrea să ia locul Letiției!... Cu Zoe, ași trăi chiar zece zile fără să mi se urască.

Către acestea, Domnul N. Colescu se întoarse de la vânătoare. Zoe eși înainte să'i vestească ajungerea mea.

Acesta mă primi cu o bucurie esaltată.

Nimica nu'i putea rechîema mai mult pe Smărăndița de cît eu, și aceasta îl îmbăta de fericire. Cum mă văzu, mă luă în brațele sale unde mă ținu strîns mai

la cinci minute, fără ca să poată zice o vorbă.

Moartea soției sale îl schimbaseră atât în cit abia putuși a-l recunoaște! Părul său albise ca ninsoarea; fața i se îngălbinișe; ochii îi era stinși; se gîrbovișe și pierduse bucuria și vorba.

— Am auzit că ai cheltuit prin țări streine tot ce ți rămăsese de la unchiul tău?... Moșia s'a vîndut la licitație pentru datorii; ai rămas sărac și strein... Trebuie să te gîndești la viitor... Averea pentru un om este libertatea... și iată ce ai pierdut... Dar să lăsăm acestea pentru altă dată... Acum să mergem să cinăm. Zoe, ia brațul lui Manoil!

Vorbind ast-fel, ne duserăm în sala de mîncare, în sala aceea unde, sint aproape doi ani, îmi aveam locul între Zoe și Smărăndița. Zoe era încă acolo, mai formată, mai grațioasă; dar Smărăndița trecuse ca un vis frumos! Imi aruncași ochii în dreapta mea, unde altă dată eram obicînit să o văd și să îi vorbesc... Lucru ciudat! Scaunul ei era acolo; talerul, șervetul, erau acolo, ca cînd o aștepta dintr'un minut într'altul să vie la masă!

Domnul N. Colescu, după cum îmi

spuse Zoe mai pe urmă, dăse ordin ca nimeni nici o dată să nu ocupe acel loc, și în toate zilele să se pue talerul ei la masă, ca cînd ar fi fost încă în viață! De multe ori el se întîmpla să rămîie singur la masă; atunci închipuindu-și că Smărăndița este acolo, vorbea oare întregi cu fantasma imaginației sale. La masă, cercetînd de mai multe cunoștințe, întrebai și de Mărioara. La acest nume nimeni nu vroi să'mi răspundă. Tăcerea asta, are o însemnătate, înțelegi tu?

Abia ne scularăm de la masă, unde domnul N. Colescu rămase încă după obiceiul său, și dînd brațul Zoei, trecurăm într'un salon. Acolo duduea ne lăsă singuri cîte-va minute. Fără să simțesc nici cum amor, Zoe fermecă de odată toate simțirile mele prin frumusețea ei.

— Ea mă iubește, îmi zisei; eă iarăși nu sînt om care să nu știu a mă folosi de ocazii... voiă face-o metresa mea; voiă promite tot ce va cere, și voiă lăsa-o să creadă că o iubesc. Fetele sînt credule, și nu te înșală nici odată pînă ce ele însuși nu se înșală.

— Ești pe gînduri, mă întrebă copila. Te căești poate că ai dat cuvîntul să șezi

trei zile aici? Te cred; toți sînt triști în casa asta acum!

— Sînt două zile care nici odată în viața mea nu le voi uita; una plină de impresii dureroase, ziua cînd am fost silit să plec de aici; alta, o Zoica mea, crede că ți' vorbesc cu sinceritate; alta plină de fericire, ziua de astăzi; ziua în care ochii mei au putut să te mai vadă o dată! Sînt pe gânduri, este adevărat; dar aceste sînt gânduri plăcute ca viața, vise de speranță și de fericire ce mă răpesc, și de care mi' este teamă să nu se risipească îndată ce ai deschide gura să vorbești, o Zoe!... Ah! dulce copilă! dacă nu vrei să fii pentru mine de cît o cunoștință, o soră, tac, nu zice nimica; căci o vorbă rece, indiferentă, căzută din buze ți imi va sdrobi inima și viața!

La vorbele acestea, copila zîmbi de fericire.

— Auzit-am oare bine? zise ea. Vorbele aceste să fie oare sincere?...

— Mă întrebă dacă vorbesc cu sinceritate? O D-zeul meu! Pentru ce nu pot depune acum la picioarele tale, Zoe dragă, lacrămile ce am vărsat și cugetările ce am închinat suvenirii tale?... A-

tunci poate m'ai crede, o frumoasă copilă! Zoe vroi să răspundă, dar duduea se arătă la ușă.

— Trebuie să'ți vorbesc fără marturi, îi zisei... La noapte, așteaptă-mă...

— Ce zici? Peste putință!

— Apoi dar, miine plec... și nu mă vezi nici odată.

— Vino! vino! răspuse ea.

Cînd ne despărțirăm șeara, Zoe dete ordin să mă ducă în vechea mea cameră. Lucru ciudat! De doi ani aproape, nimeni nu locuise aici! Toate hîrtille și cărțile mele le aflaî aruncate pe masă, astfel cum le lepădasem eu cînd m'am, pornit.

Camera asta îmi aduse niște suvenire dureroase. Colo este fereaștra ce dă asupra grădinii; grădina era odată verde și înflorită; astăzi uscată și tăcută!.. Femeia ce domnea în locurile aceste, doarme în sinul pămîntului... Sărmana Smărăndiță! Nu te voiū mai vedea nici-odată!.. În deșert ascult cu luare aminte ca să aud pașii Mărioarei prin grădină!.. Nimic, nici o frunză nu se mișcă!.. Colo este încă patul meu pe care l-am udat de multe ori cu lacrămî., dar eu sînt astăzi schimbat!.. Mă infundaî în asemenea gîndiri, și

lacrămile îmi veniră în ochi... Slăbiciune!
îmi zisei; și sunai să-mi aducă o butelcă
de vin de Drăgășani, ca să gonesc im-
presiile cele dureroase.

Mă răsturnaî pe o canapea lângă foc să
fum o țigară. Așteptînd butelca de vin,
și fumînd țigara, cugetam la Zoe: cre-
zînd că e lângă mine îi cîntam dîndînd
versurile lui Sion asupra țigarei:

Așa dragă copilă!
O țigară ș'o gură!
Paf, puf!

Sboară fum!
Paf, puf!
Toate 's scrum!

Dar vinul mă esalta și mai mult; casa
începu a mi se părea că se învîrtește cu
mine... Vroii să ies ca să mă duc'la *ren-
des-vous...*, dar căzuî iarăși pe pat și adormii.
Umbră Smărăndiței se arătă înaintea mea.
«Iată-te, îmi zise fantoma aceasta. Altă
dată tu erai floarea tinerimii noastre.
Patria ta pusese în tine atîta speranță!
Inima ta era tînără și plină de candoare
ca o fecioară; cîți te cunoșteau, nu puteau
să se oprească de a te iubi... iar astăzi
cel mai degradat om nu s'ar crede stimat

ca să-ți stringă mîna; cel ce crezuse în talentul tău, astăzi roșește că a putut avea o asemenea cugetare; inima ta s'a îmbătrînit, s'a degradat, și nu mai poate să bată de acum înainte de cît la șapta nefolositoare!.. Pentru ce ai venit în casa aceasta? Vrei să amăgești pe Zoe; pare că roșești de a fi singur de felul tău, și vrei să tirăști în tina în care te afli tu, ființa asta tinără și inocentă!..»

La aceste cuvinte mă deșteptai.

Eșii în grădină: noaptea era întunecoasă! Ninsoarea cădea neîncetat; fruntea îmi ardea ca o flacără; un orologiu sună o oră după miez-noapte.

Aïde! zisei. Am avut un vis rău... İată tot: morții nu mai vin. Imi aruncaï ochii la ferestrele apartamentului Zoei: erau luminate; pe perdele mi se păru că văd desemnîndu-se umbra ei.

În două minute am fost la ușa apartamentului ei. Zoe, auzind pașii mei, se pușese pe o canapea cu o carte în mîna, ca cînd ar fi vroït să-mi arate indiferență. Cînd intraï, ea se ridică, și lăsînd cartea îmi întinse mîna ei cea mică și albă ca zăpada.

— Aï cerut să-mi vorbești fără martori,

imi zise ea. Să vedem ce ai să'mi spui?

Nici odată n'am văzut-o mai frumoasă; ochii săi ardeau ca doi diamanți negrii, în umbra stufoaselor ei gene de velură. Buzele sale rumeoare, deschizându-se, lăsaū să se vadă niște dinți mărunți și albi ca măr-găritarul. Părul ei neguros și lucios, era strîns în dosul capului sub un văl de blondă neagră; două șuvițe întunecoase ca două aripioare de corb, se întindeau peste tîmple și se pierdeaū pe după urechi; obrajii săi nu aveaū un caracter; ca unda cea limpede, pe cînd ziua se îngîna cu noaptea, astfel și fețișoarele ei schimbaū neîncetat culorile într'acel minut. Era investită într'un capot de casă, de șal verde cadrilat și crăpat de la mijloc în jos, sub care se vedea o fustă de batistă fină și albă ca ninsoarea. Peste mijloc era încinsă cu un brîuleț de mătase împletit cu fir de aur, cu ale cărui căpătiie se juca ca cu niște metanii; sînu'i rotund era ascuns pînă la gît în peptarul capotului ei, al cărui guler se resfrîngea ca o semizetă.

— N'am să'ți spun nimic, ce nu ți-ași fi spus de față cu Smărăndița... Inșă numai cu ea...

— Atunci, șezi aici, îmi zise Zoe, făcându-mi loc pe canapea lângă dinsa.

— Nu, Zoică! Locul meu nu este acolo; ci la picioarele tale! Am trebuință de eretarea ta, o copilă cerească!... Nu ți-am scris nici odată... M'am purtat ca un miserabil... Dar ce vreți? Nu sînt atît de vinovat precum s'ar crede: te iubesc și sufeream în tăcere; nu eram sigur că scrisorile mele or să ți facă mulțămire... fără aceasta...

— Mî-ai fi scris, Manoile, nu'i așa? Oh! îmi place a crede aceasta... Dar vezi, erai atît de rece cînd ai plecat! Ș'apoi nu puteam să ți spun nimica!...

— Așa dar, mă iubești, Zoe?... Oh! zi încă odată..., vorba aceasta mă face fericit.

— Pentru ce să zic vorba aceasta, Manoilul meu?... Dar scoală-te și șezi lângă mine!... Că și eu am atîtea lucruri să ți spun!... De cînd mătușica... sînt singură; sufăr în tăcere..., inima'mi e plină..., aveam trebuință de un frate căruia să i spun toate, și care să mă înțeleagă...

— Zoe, îngerul meu! Lasă vorbele astea la o parte, ca să nu vorbim de cit de fericirea ce simț să te revăd... Lasă-mă să te privesc în față; să mă îmbăt admirînd.

frumusețile tale, căci te-ai făcut frumoasă ca lumina zilii!... Lasă-mă să sărut mina asta mică și albă ce am strâns-o de atâtea ori în visurile mele!... Știi, tu, copilă? Nici odată nu s'a văzut frumusețe mai încântătoare!... Cele mai fermecătoare fapte ale naturii și ale artiș, se îneacă în frumusețea ta!... Zoe, lasă-mă să sărut cosițele aceste!... De câte ori în nopțile esilului meu, nu am zis: să o văd încă odată și apoi să mor!... Reazemă-ți capul, o dulce înger, pe umărul meu să te privesc!... Suflarea ta e dulce ca profumul florilor!... Ea mă încântă și mă îmbată!... Lasă-mă să răsuflu suflarea sînului tău, virginal!...

— Manoile, mai păstrezi crucea mea ce ai primit-o din mîini! Smărăndiței?

— Nici odată nu m'a părăsit...; nici o seară, nici o dimineață nu a trecut, fără să'o încarc de sărutări și de lacrimi... Dar pentru ce mă întreb, Zoica mea?

— Pardon, Manoile..., o idee ce mi-a venit...

— Dar, dar; crucea ta o am, și ea nu mă va părăsi pînă la mormînt... Dar, o Dumnezeu! Zoe, pentru ce plîngi?

— Oh! nimic..., de recunoștință....

— Înțeleg... dulce înger! Dacă lacrămile

aceste sînt numai rezultatul îndoelei ce ai despre sinceritatea mea, șterge-le Zoică, șterge-le îndată!... Nu depinde decît de la tine, dulce fetiță.... O vorbă și... Dar pentru ce lași să'ți curgă iară lacrămile?... Zoe, frumusețile 'cu care natura te-a adornat, nu mai sînt ale tale... Lasă-mă să te privesc încă odată., să te strîng încă odată la sînul meu!.. Zoe, o sărutare!.. Cea dinții sărutare, Zoe!.. O sărutare, și viața mea va fi a ta!..

— Lasă-mă, Manoile!.. O Dumnezeuul meu! ce ai? Ești galben., privirea ta este sălbatică., mă sperii., lasă-mă., vai! Tu nu mă iubești!..

— O sărutare, Zoe!.. Nu te smulge din brațele mele căci după tine tirăști viața mea!.. O sărutare!.. Tu ești amanta mea, mireasa mea!.. Viața mea este viața ta!.. Voința mea este voința ta!.. Zoe!.. Zoe!..

— Lasă-mă!.. Lasă-mă!.. Țip!.. O Manoile, Manoile!.. Presimțimîntul meu era adevărat, tu nu mă iubești!.. Căci nu este amor fără respect, și tu, nu mă respectezi... Oh! lasă-mă și du-te de aici!..

Zoe se desbătea în brațele mele... Eu o strîngeam la sinu'mi și o înecam de sărutări.

Nu știu cum se întâmplă, dar luminile se stinseseră... Capul mi se întoarse... Zoe speriată serios, își adună toate puterile, și smucindu-se alunecă ca o umbră din brațele mele. Alerg după dînsa prin întineric... Aud un mic sgomot... Umblu pipăind... O prind din nou în brațe!.. Dar, abia o strîng la sînu'mî, și începe să rîdă cu hohot... Lumina se aprinse și eu mă văzuî cu duduca în brațe.

— Așa-i că nu-ți trecea prin gînd că sînt eu? Ha! ha! ha!.. Am ascultat la ușa!.. Și cînd m'am încredințat care-ți era gîndul... ha! ha! ha!... am stins luminile, și smulgîndu-ți pe Zoe din brațe am rămas în locul ei. Ha! ha! ha!... oi să rîd un an întreg de istoria asta... Manoile, nu-ți rămîne de cît să pleci de aici, și să nu cauți să vezi pe Zoe decît după ce veî dobîndi ertarea ei...

— Voiu pleca numai de cît, dar spune-mî: Zoe era în complotul acesta?

— Vrei să-ți spun adevărul? Nu era. Abia isprăvi și începu să rîdă.

A doua zi plecai de dimineată, fără a zice adio nici măcar domnului N. Colescu... Acuma rîde și tu..., nu'mî pasă!

22 Ianuarie

Nu ți-am scris de cîte-va zile. Crezi poate că eșecul ce am întâmpinat la Petreni mî-a înghețat pîna în mîna? Nu te teme.

Mititica Zoc era foarte grațioasă, în adevăr; dar acum nu mă gîndesc la dînsa. Alecsandru K., avea cuvînt cînd zicea: prefer femeile mîritate. Astfel, am și pus în lucrare acșiomele acestui mare observator.

Sînt cînci zile de cînd m'am întrodus printre ceea ce se numește aice (stil de așisuri) înalta nobilime. Cînci zile de cînd am aruncat ochii pe una din cele măi frumoase femeî din capitală. Dar măi înainte de a'ți spune istoria asta, vroiū să'ți descriū circul persoanelor printre care m'am întrodus.

Cînd treci prin Valachia, de la margini pîna la București, nu poți crede că vei găsi în saloanele boierilor o societate care este diametral opusă cu mizeria cîmpiei. Bucureștii este ca un vas din acele cu aburi ce rătăcesc pe sălbaticile mări ale Africeî, în mijlocul mizeriei celeî complete, dar pe al căruia bord, afli cele măi lucsoase camere plăcute societății, și măi

alese lucruri ce încântă simțurile și spiritul.

Luxul cel mai mare, aici, stă în eleganța echipajelor, mulțimea servilor, bogăția apartamentelor și toaleta damelor. Nimic de artă; în tot Bucureștiul nu găsești un tablou original sau copii de grands maitres; iar bibliotecile cele mai mari, când nu sînt numai desemnate pe pereți, sînt încă întrebuintate ca mobile ce ar împodobi camera.

Conversația nu este nici mai puțin plăcută, nici mai puțin spirituală în saloanele Parisului, însă nu ese nici odată din șirul ideilor ordinare.

Limba ce se vorbește este mai mult o franțuzească, umplută pe ici pe colo cu vorbe românești. Literatură franceză singură este cunoscută; de cea națională n'au nici o idee, și pentru cultura ei nici un zel. Bărbații trec serile jucînd cărți. Femeile, cele bătrîne și slute asemenea, iar cele tinere și frumoase se ocupă numai de a plăcea. Pot zice că ele sînt și mai spirituale de cît bărbații; au multă inimă, și sînt tot de odată drăgălașe și fără judecăți, ceea ce mi' ese bine la socoteală.

In două zile, dintr'un capăt al Bucu-

reștilor la altul, se lăți numele meu. Dar de ce? Am câștigat în cărți vr'o trei mii ducati; mă instalați în case bune; îmi făcuți echipăgiu strălucit, haine de minune, lachei cu livrele.

La Paris, cunoscusem o damă romîncă foarte spirituală, dar nici tînără nici frumoasă. Auzeam că în casa ei se fac întîlniri amoroase, dar nu credeam. Într'o seară am văzut-o la teatru; ducîndu-mă în lojă la dînsa îmi bănuî de ce nu ă făcusem o noare de a o vizita. I-am spus că a doua zi voi ă veni. Mă duc. Care fu surpriza mea frate, cînd văzuî acolo pe Frosa, Frosa care am scăpat-o de la moarte; pe Frosa care se călugărise în ochii mei.

Ea îmi spuse pe scurt că auzînd de venirea mea, făcu cunoștință cu doamna S., vestită mijlocitoare pentru întîlniri, și astfel făcu ca să mă vadă. Îmi spuse că amantul ei venînd de peste hotar, o răpi din mănăstire, și se cunună cu ea; apoi a fost osîndită pe trei luni la închisoare, dar după aceea a căpătat libertatea și voia de a trăi cu bărbatul.

După invitarea ce mi făcu, m'am dus la dînsa acasă; am văzut pe bărbatul său. Nae P. este boier mare, și bogat; tatăl-

său murind, îl lăsa moștenitor pe o avere bună; acuma e în slujbă mare; boier de Divan!

Dar Frosa e răpitoare. Ea acum nu are mai mult de 19 ani; bălae ca o stea ră-tăcită în noapte; frumoasă ca un serafim; vie, vorbărită, cochetă..., ca, cînd n'ar fi îmbrăcat nici odată rasa. Cum o văzu, făcu planul de a mi-o face metresă. Am înțeles că ea nu are sîngele rece al Șar-lotei lui Verter, ce plînta curechi, nici virtutea Corneliiei, careia i se rosesse dege-tele torcînd la lînă. Ea are prea mult spi-rit ca să lase să treacă cei mai frumoși ani ai vieții sale, fără să culeagă florile primăverilor lor; și are prea mult gust, pentru ca să puie în practică o virtute băcălească. Nu prea are idei, pentru că la mănăstire nu le-a putut căpăta, dar întru această mă însărcinez eu să îi însuflu cît de multe; în curînd, sînt sigur, ea va avea mai multe idei și de cît mine; prin urmare sper că mi voi forma o metresă rară, de care să mă pismuiescă toți.

26 Ianuare

Sînt pe aproape de fericire, pe aproape de a mi realiza planul. Frosa mă iubește;

am înțeles că mă iubește. Astăzi, ducându-mă la ea, îmi spuse că bărbatu-său s'a dus la țară și că dorește să cineze de seară la mine acasă; fără altă condițiune de cît să fiu discret.

Trebuî să știi că am pierdut căpul de bucurie; și nu vei tăgădui că nu am cuvînt.

Sărmane B., nu te invit nici-odată să te însori: sînt cinci zile numai, m'am cunoscut cu Frosa, și bietul Nae e pe aproape de a purta coarnele. Cu toate aceste însoară-te, însă trebuî să ți schimbi ideile ce ai despre femei.

27 Ianuarie

Seara trecută m'am dus la balul mascat, unde Frosa îmi dase cuvînt să ne întîlnim.

— «Plus il y a des fous, plus on rit!»
 îmi zise bălăiul meu seralim, îndată ce mă văzu. Pentru aceea să ducem cu noi două părechî amorate! Femeile vor să păstreze masca... Dar ce ți pasă? Să le lăsăm această plăcere; pe la sfîrșitul cinei sper că ele singure or să se demasce....
 Apoi, te încredințez că va fi ceva original.
 În adevăr, propozițiunea Frosii îmi

păru originală. Primiî bucuos, și trimiseî feciorul acasă să prepare o cină pentru șase persoane.

Frosa se duse, și peste cîteva minute veni însoțită de două dame și doi cavaleri mascați.

— Să mergem! îmi zise ea.

Cele patru masce ne urmărară fără să zică o vorbă.

Eu mă urcai cu Frosa în trăsura mea, iar în căreta ei se încărcară cei patru necunoscuți.

Cina era splendidă. Fie-ce cavaler^u se puse cu dama lui la masă.

Una din dame era tare voioasă, cealaltă, și care ședea lângă mine, părea gînditoare și ochii ei mari și negrii erau ocupați mai mult de mine de cît de cavalerul ei.

Frosa începă conversația, făcînd o diatribă spirituală și mușcătoare asupra celor mai multe femei ce văzuse la bal. Calificația ce da persoanelor despre care vorbea, era atît de ingenioasă, în cît ai fi zis: că le pune un fier roșu pe frunte.

A'ți scrie toate cîte s'aũ zis, ar fi prea lung; apoi nici nu'mi aduc bine aminte; iți voi zice numai cîteva.

— Văzut-ați, zise ea, pe d-na M... îmbrăcată în albastru din cap pînă'n picioare? În adevăr semăna o cocardă tricoloră franțuzească.

Aceasta ne făcu să rîdem.

— Ha! ha! făcu unul din cavalerii ce înțelesese mai tîrziu jocul de vorbe al Frosii.

— În sănătatea Frosii! strigăi ridicînd paharul.

Toastul meu se primi în strigări de bucurie.

— Ciocoî! Umpleți paharul încă odată!..
Vroi să'nec durerile mele!

— Manoile, zise Frosa, ești inspirat...
inprovizează-ne o poezie.

— Bucuros! dar dă'mi un subiect.

— Un subiect? și care altul de cît
vieața ta!

— Fie!

Apoi începuî prin strofa aceasta:

Singur eū venit-am pe acest pămînt,
Singur mă voi duce în al meu mormînt!
Mîna unei mume nu m'a legănat;
Pe-al prunciei leagăn, dorul mî-a cîntat!
Dar cu toate-aceste, l'al vieții soare,
Eū creșteam în lume ca o dulce floare...
Umpleți înc'odată cupa mea cu vin,
Să înec într'însa crudul meu suspin!...

Toți bătură în palme; strigară bravo,
și ridicară toastul în sănătatea mea.

— Alt cuplet! Alt cuplet! strigară toți.

O femeie însă... cine-ar fi crezut:

O fe....

Aicea mă oprii; îmi era cu neputință
să mă urmez... Lucru ciudat! talentul meu
mă părăsise l...

Dama ce ședea lângă mine, mă privea
țintă, și ochii îi juca în lacrimi.

— Cu atîta mă bine, îi zisei. Ce e bun
talentul în țara în care trăim?... Nu mă pot
urma... Ciocoî! vărsați vin! Să bea pînă
cînd zorile vor săruta genile de aur ale
Frosiî!...

O! iubita vieții mele! Nu deschide rana
inimii mele!... Imi faci un rău crud!...

— Dacă este așa, Manoile, eă însu'mi
te rog să nu mă urmezî... Femeile sînt
egoiste; vroiam să știu dacă am vre o
rivală...

— Numai atîta? O! îți voi spune bu-
curos! Am iubit o dată în viața mea,
cîte-va zile numai...

— Mărioara?

— Aî găcit! Dar acest nume este mort

în inima mea; vezi, îl pronunț cu indiferență.., pot să'l și blestem!..

— Dar am mai auzit vorbindu-se de o Zoe...

— Zoe..? Ce nume ai pronunțat!..

— Ah! vezi? Am găcit! Zoe, ți-e dragă! Dar nu sînt geloasă.., Ea nu te iubește.., căci nu poate să iubească doi de odată... Sărmana copilă! Amorul ce are pentru L... are s'oucidă!..

— Ceea ce zici este o calomnie, Frosol Zi'mi că muma mea s'a prostituat la lacheii tăi, zi ce vrei despre mine; nu'mi pasă! Dar' ceea ce ai zis despre Zoe, nu'ți dau voie a o repeta! Căci ești femeie și nu pot s'o răsbun... Dacă un altul de cît tine ar fi zis aceasta, un bărbat.., pe D-zéul meu!... o vîeață am, și țin la dînsa mai puțin de cît la paharul acesta!..

Paharul ce aveam în mîină, trîntindu'l pe masă, se sparse în bucăți.

— Manoile! Tu mă ameninți!

— Vroî să stimezi și tu pe acei ce stimez eu.

— Această este un despotism nesuferit!... Îți spun că femeia asta nu'mi place, pentru că o iubești... Dovedește din contra!

— Tu ești geloasă, sau te prefaci a fi! Nu'mi pasă! N'am trebuință să'ți dovedesc că te iubesc numai pe tine; ași zice o minciună...

— Vezi!

— Frosol să facem pace, și ascultă bine ceea ce vroî. să'ți spun. Nu iubesc nici pe Zoe, nici pe nimeni. Pentru Zoe am stimă și amicie ca pentru o soră; pentru tine un capriciū., iată tot! Să te iubesc, Froso? Sărmană copilă! Dar pot?.. Inima mea este uscată!... Ce vrei tu? Nu este vina mea.... Soarele poate să se stingă, sau să se facă mai călduros; pământul să se despice sau să se facă mai roditor; lumea poate să se piardă sau să se facă perfectă; toate acestea nu merită să le dau nici o căutătură de ochi... Nu mai cred în nimic, și inima'mi nu mai bate pentru nimica, afară de cît pentru vinul acest fermecător; nu mai cred în nimica; iar în amorul femeilor mai puțin de cît în toate...

— Dar mi se pare că era odată vorba să ei pe Zoe de femeie, Manoile?

— Ceea ce mi zici este o glumă... Să mă însor cu Zoe? Eū, cel mai desfrănat între oameni; cu Zoe, un copil încă, e-semplul blîndeței și al candoarei... cel

puțin pînă astăzi... Nu'mi pasă cauza pentru care ești nebună, Froso! Dar tu nu știi nimic, copila mea! Vezi tu junii ce mă înconjoară și nu fac nimic, fără să mă consulte? Femeile aceste ce se dispută pentru mine? Toți, tu însuși Froso, și chiar Zoe, peste cîteva zile vor întoarce capul de la mine și se vor rușina căci mi-aș dat mîna!... Și știi tu pentru ce? Pentru că, ca mîine echipaj, servii, mobile, diamante, toate le voi pierde. Sărmană copilă! Tu nu știi încă ce sînt oamenii! Femeile nu mă caută pentru ochii mei; oamenii nu mă considerează pentru talentul meu, sau pentru mine, ci pentru poziția mea! Ce vrei? Oamenii sînt ca păsările: pe cît un arbore este înflorit, ele îl vizitează; iar cînd frunzele și floarea se usucă, ele sbor și i ocoiesc! Pentru aceea nu vrei să las nimăruî plăcerea de a mă disprețui: înainte de a cerca nenorocirea aceasta, îmi voi da un pistol în cap., e sigur cum te văd.

— Ce ai fetiță? întrebă Froso pe dama ce seșea lingă mine.

— Nimic!..., răspunse aceasta; și căzu leșinată în brațele mele.

Cea dintîiu mișcare ce făcui, fu să-i

scot masca, crezind că aceasta o năbușește.

Nu poate să ți treacă prin gând ce am văzut!

Era Zoe.

O lua în brațe, și o duse pe canapea. Umblind și făcând toate mișcările aceste mi se părea că visam sau că vedeam înprejuru-mi o fantasmagorie!

Cu toate aceste, nu vruî să încredințez nimăruî grija de a o deștepta. Șezuî aproape de dînsa, fiind grațiosul ei cap pe sînul meu.

Peste cinci minute Zoe deschise ochii.

— Manoile! îmi zise ea, nu'mi vei ierta nici odată, poate, astă urmare; nu'î așa? Dar Manoile, trebuie să te văd încă o dată, sau să mor!

— Explică-te, Zoe; nu te înțeleg.

— Dar; îți voi spune tot., însă., nu sîntem singurî.

— Ești! Ioane! Constantine!... Nu sînt acasă pentru nimeni...

Servii eșiră.

— Dar ochii, nu mă înșală! Andrei! Elena!.. Aice!.. Mascele acele!.. Imi pierd capul!.. Zoe, spune-mi ce însemnează toate

aceste? Spune-mi nu sînt nebun? Sînt
eu? Tu? Ei?

— Liniștește-te, Manoile!

— Iată-ne singuri!

— Dar... Însă lasă-mă să'mi adun ideile...

Vai! am suferit atîta!

— Sărmană copilă!

— Noaptea în care ne-am întîlnit la
țară, Manoile, a fost una din cele mai
dulci și tot odată din cele mai crude ce
am trecut! Dulce, căci te-am văzut, căci
am crezut un moment că mă iubești...;
crudă, căci mai pe urmă purtarea ta m'a
făcut să înțeleg..., dar să nu mai vorbim
despre aceasta... Ideea că poate nu te-oi
mai vedea, îmi rupea inima; și vieța mea
mi se părea că cade în bucăți la picioa-
rele mele... Mă' bolnăvii... Cîte-va rude
veniră să mă vadă... Între alții veni și
Frosa... Îi spusei tot; eu de la ziua călu-
găriei ei căpătasem cea mai mare simpa-
tie pentru dînsa și ea mă iubește ca o
soră. Vruî să te vad, cu orî ce preț...
Frosa îmi făgădui că în mai puțin de șase
zile o să te întîlnesc; ceea ce s'a și fă-
cut întocmai. Să facă cunoștința'ti, să te
lase să crezi că te iubește, apoi să cinezi
împreună aici, unde sub cuvînt că sîntem

niște amatori de plăceri, să pot să te aud, fără ca să știi.

Maî întîi nu primii; mi se părea o crimă să amăgesc... Dar, o Manoile! te iubesc atîta de mult! Trebui să ascult ce'mî dictează inima!

Mulțămesc că mă apărai pe cînd Frosa mă calomnia, înadins... Vorbele tale erau ca un balsam pentru durerile mele!... Era să plec încă de atunci! Dar ceea ce ai fost zis la urmă, despre hotărîrea ce ai luat de a muri, mî-a făcut un rău crud!... Dar era o glumă, nu'î așa?... Ah! zi că era o glumă!...

— Da, da... o glumă, Zoe; ca să treacă timpul.

— Acum sînt incredințată că nu mă iubești!... Nu'ți mai fac nici o mustrare... ci o rugăminte; să'ți păstrezi viața și sănătatea!... Ți-am spus tot... Acum trebuie să plec... Manoile, încă un cuvînt! N'o să te ucizi, nu'î așa?

— Nu, nu... dragă soră! am glumit.

— Adio! îmi zise ea suspinînd și ascunzînd capul în sînul meu; apoi sculîndu-se repede... : Pardon! Pardon! Manoile... sînt nebună!...

Cite frumuseți! Cîtă candoare, și cîtă iubire!...

De ce nu pot să te iubesc, o tu cea mai nobilă dintre femei?... Sau mai bine, pentru ce mă iubești tu atîta de mult?...

30 Ianuarie

— Eri seară am fost la bal, cu intenție mai mult să întilnesc pe Frosa, și să-i cer socoteală pentru farsa ce m-a jucat.

Inchipuește-ți, iubite B., cît de nebune sînt femeile și ce sacrificii nu sînt în stare să facă cînd le intră cîte ce-va în cap!

Nebuna aceasta, spre exemplu, jucă un rol tare delicat: ea risca a-și compromite reputațiunea în ochii lumii, și fericirea vieții sale. Ah! iubitul meu, pentru ce creatura cea mai grațioasă, cea mai nobilă, cea mai simțitoare, a trebuit să usuce florile tinereții mele!...

— De ce stai pe gînduri? mă întrebă o mască. Ai numai o lună să viețuești; profită de plăcerile vieții!... Dă-mi brațul, și nu fii supărat de mine...

Nu înțelesesem glasul... eram în distracție... Maska îmi luă brațul și mă tîri prin sală... Eă o urmam că cînd eram magnetisat.

— Toată lumea se yeseleşte, numai tu să fi trist? Manoile, ești copil dragul meu!

Eșind din distracție, înțelesei că masca care mă întreba, era Frosa.

— Lasă-mă, Froso!... Sînt mînios pe tine!

— Ai dreptate, Manoile!... Am făcut rău, îți mărturisesc, dar ce vrei? Zoe m'a mîngîiat mult în nenorocirile mele, eu îi eram datorare chiar cu recunoștință. Puteam eu să o las să moară? Ea te iubea atît de mult! Astăzi multămită lui D-zeu, roșește de cîte-va minute de slăbiciune!

— Ce vrei să zici?

— Vroîu să zic că nu cunoști încă femeile, Manoile; (mă' vei erta că te numesc încă ast-fel?) insultă o femeie, pune'i fierul roșu pe frunte, cu toate aceste ea poate încă să te iubească; însă teme-te să nu o puî nici o dată într'o poziție umilitoare, căci amorul propriu...

— Ce fel? Lucrul e foarte simplu: Zoe ne mai purtîndu'mî nici nu interes, pot să sper.... că vei fi mai puțin scrupuloasă cu mine...

— Mai încet, micul meu Don Juan!. Ascultă, Manoile! Vroîu să'ți vorbesc serios. Îți port un interes de soră; iată tot. Dar închipuește-ți, (lucru ce ar fi cu neputință!) că așî avea un alt simțimînt; ei

bine, mă crezi tu că eu sînt o femeie care nu poate afla în datoriile sale atîta putere ca să-l înfrîne? Însă eu, Manoile, și-o repet, nu iubesc; nu pot iubi de cit pe bărbatul meu... Dar să lăsăm acestea, ca să nu ne mai aducem nici odată aminte. Spune-mi, cunoscut-ai măști?... În adevăr... ce însemnează galanteria asta?... Îți vorbesc și nu mă ascuți..., unde ți sînt gîndurile?

— Ah! Zoe se crede umilită?

— Ei binel! Ce ți pasă, ai zis.

— Da..., negreșit..., mi-a venit o idee..., din întîmplare... Cine este femeia aceea ce dă brațul ofițerului celuia?

— Ce? N'o cunoști?

— Mi se pare..., dar nu..., mă'nșel..., este peste putință...

— Este Mărioara. Vezi cum s'a schimbat?... Pentru D-zeu, Manoile, ce ai?

— Mărioara!... Și colōnelul acela este bărbatul ei?

— Văd că ești la A. B. C. despre cele ce privesc pe nenorocita asta! Să ședem aici, și să ți spun istoria ei.

— Da, da... nici odată n'ași fi crezut să o văd atîta de schimbată!

— Sînt aproape doi ani; după plecarea domniei tale. Într'o zi aflăram că Mă-

rioara se mărită. Asta fu un eveniment în București, căci nu era un singur om de societate care să nu fi admirat spiritul și grațiile ei, puține femei, care să nu fi fost geloase pentru interesul ce oamenii îi purtau. Bărbatul ce trebuia să ia, era din cei întâi boieri, bogat și influent, dar bătrîn. Tata Mărioarei se opunea la asemenea măritiş pentru că ginerile era cu trei ani mai bătrîn de cît socrul; dar Mărioara, nu știu pentru care cuvînt, îl vroia cu orî-ce preț. Nunta se făcu. Nu trecu o lună, și Mărioara fugi la moșia frate-meu. Fuga asta făcu scandal mare în București. Bărbatul Mărioarei se plînsu la curte. Frate-meu fu esilat la o mănăstire, iar Mărioara a se întoarce la bărbatu-său, sau a se închide pentru totdeauna într'o mănăstire. Atunci ea avu recurs la cîte-va persoane influente, dintre străini, cu condițiile acele cu care Măriea Egipteanca făcu cu căpitanul corăbiei; căsătoria ei fu stricată, și bărbatul îndatorit a întoarce zestrea.

Un june ofițer de husari ce domnea peste inima ei, în mai puțin de trei luni, jucă în cărți toate diamantele Mărioarei. Pe de altă parte ea ținea casa deschisă,

în care erau primiți și desfățați toți ofițerii armiei de ocupație; mese splendide, baluri, se repetau în toate zilele, ast-fel în cât fu silită să se împrumute, puid toată averea sa în gaj.

Tinărul husar trebui să plece din țară; Mărioara îl urmă în Rosia, de unde peste două luni se înturnă într'o desăvîrșită mizerie. În lipsa ei, creditorii, neprimind regulat interesele îi vîndură mobilele la licitație. Aceasta se făcu, saŭ nu se făcu după regulă, nu știu; îndestul că averea ei se vîndu mai pe nimica, și nu se putu plăti toată datoria.

Mărioara nu era o femeie care să moară de foame; în mai puțin de o lună își reluă zborul ei de mai nainte. Astă dată amantul ei era un evreŭ bogat; trebile îi mergeau cit se poate de bine. Într'o zi însă, fiul lui Israil găsi ascuns în apartamentul Mărioarii un ofițer de cazaci. Evreul strigă, puse înainte sacrificiile ce făcuse pentru dînsa; ofițerul, supărat de atîta larmă, trase sabia și puse în fugă pe rival; apoi fără mai multă ceremonie, se întoarce și taie coadele Mesalinei aceștia. În curs de trei zile după întîmplarea asta, el umbla din casă în casă, arătînd talismanul său.

Pe altă parte, fiul Iudei îi luă înapoi toate darurile ce'î făcuse, iar Mărioara, părăsită de rude și cunoștințe, se văzu pe poduri.

Pe cât o femeie poate să se degrade și să se prostitue, Mărioara se cufundă în huma tuturor viciurilor. Astă dată nu mai era amorul plăcerilor care o tira în perire, ci trebuința: trebuia să se prostitue pentru o bucată de pîine. Astăzi, mulțumită oșterului celuia ce'î dă brațul, ea s'a mai împiciorat. Dar uită-te, Manoile, cum toate femeile își întorc capul cînd o văd!

— Acum înțeleg pentru ce, cînd întrebam de dînsa, toți tăceau, sau clătinau din cap.

— Cele ce auzi despre dînsa trebuie să'ți faci o impresiune tristă, Manoile!... Nu vei tăgădui că ai iubit-o mult...

— Va! era cel de 'ntîi amor... Dar să nu mai vorbim despre această!... O nebunie!... Să plecăm de aici!... Vederea ei mă desgustă!...

— Manoile, te iubesc ca o soră, de aceea vroiu să'ți vorbesc fără fățarie... Dar să'mi făgăduiești un lucru.

— Ori ce vrei.

— Să nu te superi de ceea ce vroiu

să'ți spun, măcar or cît de amar ar fi ade-
vărul vorbelor mele.

— Iti jur!

— Ziceai că vederea Mărioarei te des-
gustă; pentru ce? Pentru că te-a înșelat
altă dată, sau pentru că ți se pare degra-
dată astă-zî?

— Pentru cel din urmă cuvînt.

— Bine. Acum ascultă: după obicei-
urile de astăzi, bărbații sînt și mai liberi
și mai tolerați în faptele lor de cît femeile.
Dacă îi întrebî, răspund: natura așa a voit!
Consecințele libertății la o femeie sînt fu-
neste; decî femeia nu poate să aibă ace-
eași libertate ca bărbatul; prin urmare
femeia nu trebuie să fie virtuoaasă numai
pentru amorul virtuții, ci și de temerea
relelor consecințe, astfel că, urmînd aces-
tui rezonămînt, dacă s'ar inventa o mă-
șină care să întîmpine consecințele la care
o femeie este expusă prin libertatea sa,
morală nu este pentru nimica, și femeia
poate să se degrade în toate privințele!..
Eu însă nu împărtășesc absurditatea asta
și cred că și d-ta ești de părerea mea?

— Unde vrei să vii?

— Am vrut să'ți arăt că bărbat și fe-
meie, sînt egali înaintea virtuții; că prin

urmare un bărbat prostituat, trăiește cît o femeie prostituată. Manoile, ziceaî că femeia asta te desgustă, pentru că este o prostituată! Ai cuvînt! Dar între noi să fie, știi că nu poți să'i arunci pîatra? Știi că desgustul ce'ți insuflă Mesalina aceasta, poți să insuflî și tu, dacă nu astăzi cînd prestigiul trăiește încă, dar mîine, mai tîrziu, celei mai dulci, mai frumoase și mai nobile, Zoei?

— Știu.

— Știi? Și mî-o zici asta cu sînge rece? Nu cugeți să te îndreptezi?

— Ți-o zic cu sînge rece pentru că o știu bine. Să mă îndreptez? Este prea tîrziu. Ascultă, Froso, și crede că'ți vorbesc cu sinceritate; nu mai am inimă; vîeța imi este o povoară; lumina soarelui mă apasă; nu mai găsesc mulțămire de cît în viciu; vezi dar că, casă mă îndreptez, trebuie să mor... Dar ce însemnează mișcarea asta? Pentru ce toată lumea se duce acolo?

— Ce femei frumoasă! șopti unul pe la urechile mele.

— Ași da vîeța mea pe un zîmbet al ei! răspunse un altul și alergă să'i iasă înainte.

— Ce? Nu mă'nșel, Frosa?... Privește : ea este... Zoe! Zoe, la brațul generalului.. Nu, nu se poate.

— Aî ghicit, ea este, Zoe... Dar pentru ce te mirî?

— Nu, nu mă mir..., dar o știam la țară...

— Tê înșelai... De două zile Zoe este în București; șade la una din mătușile sale, amică a generalului care'i dă brațul... Nu pot gândi nimic rău; dar ți-am spus: teme-te de a pune vre odată pe femeie într'o poziție umilitoare... Vezi cum toată lumea o privește?... În adevăr, Manoile, copila asta esta regină frumuseților... Ține, dacă vrei, hai să o vedem; dă'mi brațul: vroiu s'o mistific puținel...

Mă lăsaî să mă poarte.

Străbăturăm cu destulă osteneală mulțimea care era adunată ca să admire pe Zoe, și ajunserăm pînă la dînsa.

Frosa îi adresă cîte-va vorbe pe care nu le auzî. Eû o salutaî. Zoe îmi răs-punse printr'o rece înclinare din cap.

— Cine este tînărul acesta, o întrebă generalul Rus.

— Nu'l cunosc răs-punse ea, și răs-punsul ei veni pînă la urechile mele,

Auzî tu? Zoe, îngerul acela... O! in-

dignitate!.. Fiind-că'i la braț cu generalul, nu mă cunoaștel...

In adevăr, iubite, mî-e teamă să nu nebunesc.

— Ce ai? mă întrebă Frosa. Ești preocupat și palid!..

— O să'ți cer ertare, dacă nu pot sta mai mult aici... Ești prea delicată, ca să nu'mi dai voie să plec... Nu'mi e bine... Pămîntul se învîrtește cu mine...

— Și unde te duci? mă întrebă ea.

— Unde mă duc? Știu eu?...

Zicînd așa, salutași și plecai spre ușă. Aici însă mă întîlnii față 'n față cu Zoe.

— Ești ca cele-lalte, îi zisei.

Ea zîmbi ca și cînd necazul meu îi făcea plăcere.

Eșii din bal.

Te încredințez că nici odată în viața mea nu am suferit atîtal...

Mărioara, prostituată!.. Zoe, nu vrea să mă recunoască!.. Oh!.. dar lumea asta este un iad!.. Plecai pe jos în mijlocul nopții, fără să știu unde mă duc picioarele... Nu mai știu ce fac și ce gîndesc!.. Dar dacă cine-va ar fi scris cugetările mele, ar fi făcut să sîngere inima ce ar fi citit... Era frig; eu însă, nu simțeam nimic...

„Cînd mă trezii, eram afară de barieră în mijlocul cîmpului... Eram ostenit. Şezu la rădăcina unui teiu de lîngă şosea. Acolo auzii urletul unui lup, nu departe. În durerea mea simţeam o fericire de a fi sfişiat de fiara asta sălbatică... Ast-fel o aşteptam cu bucurie, cînd sgomotul a doi armăsari ce tira repede o sanie, mă făcu să întorc capul. Era lună. Sania se opri înaintea mea.

— Manoile! Manoile! mă chîemă un glas de femeie.

Era Frosa.

— Mă ridicai şi mă dusei către sanie.

— Ce faci acolo, la ora asta?

— Aştept să vie lupii... Dobitoacele astea sărmane urlă de foame... Vroiū să le produc o cină delicată.

— În adevăr... o Dumnezeu!... sîntem perduţi! Îi aud urlînd... Manoile urcă-te iute în sanie...

— Iată'î vin cu cîrdul!... strigă vezeteul...
Urcă-te, domnule, căci eu plec... Am femeie şi copii, şi n'am gust să'mi rămîie oasele aice!...

— Mergi, îi strigai eu.

Vezeteul întoarse sania repede să plece. Frosa se ridică în picioare, şi se lăsă să

cadă din sanie în ninsoare; caii sburau ca vîntul spre oraș. Eui alergai să ridic femeia ce mai bine vroia să moară cu mine, de cît să mă lase în prada lupilor.

— Ceea ce faci, Froso, este o nebunie.

— Tu mi-ai scăpat viața, și eu sînt datoră să scap pe a ta, pentru ca să fim cîit.

— Ce fel poți să mi-o scapi, cînd nu vei putea să mi dai nici un ajutor? Din contră, și tu ești supusă pericolului.

— Ba nu; fiarele astea cînd ne-or vedea doî, s'or spăimînta, și or fugi.

Lupii veneau alergînd spre noi.

— Dumnezeu! iată-i cîm vin de repede!... Or să ne sfișie!... Zicînd vorbele astea se lipi de mine, și strîngîndu-mă în brațe: — Apără-te, Manoile!...

Frosa, tremurînd de spaimă și de frig, se strînse lîngă mine ca o floare ce se tupilă în iarbă.

Lupii ajung..., dar în loc să se arunce asupra noastră, ne privesc și trec repede sperioși.

Ne-am fost făcut de spaimă singuri.

Fiarele acele, erau niște cîini întîrziati pe aproape la un cadavru de cal, unde siliți de a lăsa locul unei potae de lupi, alergau sperioși.

La noutatea asta neașteptată, Frosa săltă de bucurie, și aruncându-se în brațele mele.

— Acum o sărutare de soră! îmi zise ea: Buzele mele întâlnește pe ale sale, fragede și profumate... Puțin trebui să mor de plăcere!...

— Acum să mergem, Manoile.

— Să mergem.

Plecarăm către oraș. Dar nu făcurăm cincizeci de pași, și Frosa îmi zise:

— Manoile, eu nu mă mai simt picioarele, nu mă pot merge.

— Ce? Ești desculță? o întreba eu uitându-mă la picioarele ei.

— Când am sărit din sanie, mi-am perdut pantofii și mantela... Dar ce să fac, Manoile? Eu o să mor de frig?... O să mi pierd picioarele!

— Trebuie să te ia în brațe.

Ea primi bucuroasă.

O lua în brațe și îi înveli picioarele în mantela mea. Mîinile sale reci ca ghița le încălzeam sub buzele mele.

După cîte-va minute.

— Cum ai venit după mine, o întreba eu.

— Când ai eșit din bal, aveai figura unui om ce merge să se ucidă; mi-era

teamă să nu faci vre-o nebunie... Te-am urmat cu sania încet, pînă la locul unde ai stat. Trebuie să mărturisești, Manoile, că ești copil de tot!... Dacă ți eram soră, te-ași fi corectat, dar nu sînt de cît o amică și nu pot de cît să fiu indulgentă la toate nebuniile ce ți trece prin gînd.

— Ești un înger, Frosol... Ah! pentru ce toate femeile nu sînt așa?

— Vrei să faci aluzie la Mărioara?

— Ți-am zis-o! Numele acesta e mort pentru mine.

— Apoi dar, de cine vorbești?...

— Să vorbim altele, Frosol... Lasă-mă să te admir de devotamentul ce ai arătat astă noapte... Ești femeie rară; ușoară, nebunatică; iartă dacă ți vorbesc ast-fel, dar un caracter...

Nu apucaî să-mi isprăvesc vorba și în-tîlnirăm sania Frosii întorcîndu-se să ne caute. Vezeteul, pînă la barieră, dase sborul cailor, fără să știe că stăpînă-sa a sărit jos; dar cînd a stat și a văzut că ea lipsește, a crezut că a pierdut-o și avînd teamă, s'a întors s'o caute.

Sania se opri; ne urcarăm în ea și intrarăm în București.

29 Ianuare

Ți s'o fi urît cu scrisorile mele! Dar ce vrei? Asta e singura mea mîngîiere.

Dar știi tu, iubite? Încă o iluzie pierdută de la mine; și aceasta era cea mai din urmă care mi mai rămăsese! Zoe s'a pierdut!...

30 Ianuare

Astă-dată, hotărîrea ce am luat va fi neștrămutabilă. Peste cîte-va zile, nu voi mai fi pe lume. Pînă atuncea însă am să mi scot din capete... Am să mi întocmesc un nou harem din cele trei fiice ale lui Pafos. Regina lor va fi Mărioara.

Eri am jucat cărți: am cîștigat două mii galbeni.

Astă dimineață era bilcîu, său cum zic moldovenii, iar maroc în salonul meu.

Toate matroanele bătrîne din București se aflau aici.

— Cine mi cunoaște pe una, Mărioara? întrebaî turma asta de babe.

Toate mi răspunseră că numele acesta le este necunoscut.

Cîudat!... Ce mi spuse Frosa?... Ce interes avea s'o calomnieze?

— Ce fel este ea? mă întrebă una din babe.

În cîte-va trăsuri îi făcuî portretul și biografia ei.

— Știu cine vrei să zici... Nebiruita! urmă ea, îndreptîndu-se către cele-lalte femei, care începură a rîde; «lasă-te pe mine!».

1. Februarie

Cele de'ntîi umbre ale serii, copereaî capitala la vederea călătorilor întîrzieați.

Bucureștii sînt voioși serile carnava-lului. Era o zi de Duminică; miî de săniî, trase de cîte doi cai fugători, și coperiți de pînze albe, pături și clopoței, lunecaî ca niște umbre sgomotoase, pe podul Mo-goșoaei, de ici pînă colo, încărcate de tot felul de oameni, de toate vîrstele și de toate condițiile, învăliți în tot felul de blane bogate și călduroase.

Strigătul vezeteilor, amestecat cu țipetele unor femei, ce dău, de cîte ori o sanie era aproape să se sdrobească de alta, cu rîsul celor nepăsători, și cu sgomotul mi-ilor de clopoței, forma un sgomot mare și confuz, care semăna o muzica bizară ce punea în mișcare dăntuitorii acești fan-tastici.

De prisos a'ți mai spune că mă ames-

tecasem cu acești nebuni. Sania mea era încărcată de ciți-va oameni, iar eu minam doi cai și mai nebuni de cât noi.

Nu a rămas o singură sanie pe care să nu o fi atins în treacătul nostru; pe multe le-am răsturnat, pe multe le-am sfărmat. O sanie trecu repede ca săgeata pe lângă noi: era Zoe, cu o damă, în sania generalului rus.

— Zoe, în sania omului aceleia!... Ah! nu, mă înșel; nu se poate.

Vruî. cu orî-ce preț să ajung sania ca să mă informez mai bine.

Daui biciu cailor și arunc hățurile din mină. Două săgeți aruncate tot de odată nu ar fi sburat cu mai mare repejune. Ajungem sania în care era Zoe; nu mă înșelasem... Zoe, văzînd caii mei liberi, înțelese poate, că acesta era efectul supărării mele, nu știu, dar scoase un țipăt ce găsi eco în inima mea.

Noi trecurăm ca fulgerul, și pînă la barieră răsturnarăm mai multe alte săniî.

Dar umbră se îndesise, preumblătorii începuse a se retrage.

Ne întoarserăm dar acasă, să primim grațioasele nimfe ce trebuia să vie.

— Nu mai este îndoială, zisei: Zoe e pierdută!

Abia intrarăm în casă și lacheul îmi anunță sosirea unei fiice a Vinerii.

Zisei să intre..

— Cum te cheamă drăguliță? o întrebaî..

— Din ce țărîmuri vii, neîculiță? îmi răspunse ea. Aolio! Una este Zlatca E-vreica, de la munte pînă la Dunăre, în țara Romînească.

Era o femeie frumoasă; avea o talie elegantă și o figură expresivă, cu trăsuri foarte nobile și proporționate, dar albită ca un perete.

După aceasta veni una, încă copilă, încă novisă; timidă și sperioasă ca o păsărică prinsă în laț. Ea pleca ochii și părea că roșește de meseria ce uneltea. Această veni însoțită de mumă-sa. O mumă ce și aduce copilă, să o sacrifice pe altarul viciului! O mumă! Mina ei a netezit cosițele sale și le-a împodobit de flori, ca să placă, și mina acestei mume n'a tremurat!.. Gura ei i-a dictat, poate chiar fără voia acestei sărmane creaturi, locul unde trebuie să se prostitue, și această gură pronunță încă numele dulce de fiică!..

Și toate aceste pentru puțină pîine.

Ușa se deschide; toată adunarea bate în palme.

— Nebiruita! Nebiruita!... strigară toți cu o vie plăcere.

Era Mărioara.

Vederea aceasta îmi făcu o impresie curioasă. Ochiș mi se umplură de lacrimi.

— Cine ți stăpînul casii? mă întrebă ea

— Eată'l, îi răspuse unul; Manoil...

— Manoil? zise Mărioara gînditoare.

— Ce ai Nebiruito? Ce ai rămas pe gînduri?

— Nimic... O suvenire... Am cunoscut, sînt doi ani, nu Manoil... Vede? întrebă ea pe un june.

— Vede, îi răspuse acesta.

— Loveste colea! îmi zise Mărioara, întinzîndu-mi mîna.

— Ce ai întreat de vād?

— Nu înțelegi limbagiul nostru?... Ai bani? iată ce-am întreat. Dar iată Crața; Despinca, fata cucoanii!.. Eî, scena se deschide frumos... Inainte! Să trăiască Sultanul!... Ascultă, drăguță, îmi zise ea puindu'mi brațul împrejurul gîtului, ești al meu, și te iaș... Dar spune'mi, unde diavolul ai ascuns pîn'acum ochisorii cei drăgălași, de nu i-am văzut pe aici?... Ești frumos, Manoilul meu... Ah! cît am să te iubesc!...

— De mîine înainte.

— De mîine? nu vroiū... Din astă-sară...
Oh! nu voiū suferi să te văd la picioarele
alteia...

— Am dat parola..., copila asta care o
vezi...

— A! copilița asta ce ține ochii în jos
ca o mireasă de la Ploești?.. Cine ești tu,
care vii să'mi răpești amantul?.. Cine te-a
adus aici?

— Tac, Mărioaro..., te rog.

— Este timpul ca să mergem la club,
zise unul din convivi.

— Plecăm! strigară toți.

Lacheii aduseră o colecție de măști și
domine; fie care își alese costumul, și în
cinci minute am fost gata.

— Ce faci? întrebai pe fetița cea ti-
midă ce o adusesese mumă-sa, și care sta
la o parte fără să se miște.

— Vroiū să'ți vorbesc, îmi zise ea, dar
nu aici.

— Să 'mi vorbești? Vino în saloan.

Ea mă urmă. Acolo, se aruncă la pi-
ciorile mele, și luîndu'mi mîinile le încărcă
de sărutări.

— Scapă-mă, scapă-mă! îmi zise ea
plîngînd; ești bun și nobil., mă vei în-
telege, și fie'ti milă de mine.

— Ce este? spune...

— Oh! Domnule... Femeia asta ce m'a adus aici este muma mea. Ea are un amant care i cere bani; nu este nimic care sa nu faca pentru dînsul; preţul cu care ea vrea sa mi vînda cîstea, este în folosul omului acelaia... Am venit fără voia mea... Sînt cîte-va zile, ea îmi propuse sa mă duc la un boier; eu m'am împotrivit, m'am rugat, am plîns; dar în zadar... Apoi i-am spus ca am sa fug în lume... Atunci ea sari asupra mea ca o fiară, si mi facu trupul vînat de bătăi... Insa nu isbuti a mă pierde. Astăzi iar îmi propuse. Atunci îmi zisei, m'oi duce, poate ca omul căruia mă vinde va fi mai cu inimă de cît muma mea... Poate ca în fundul inimii lui va fi mai rămas o lacrimă de compătîmire..., poate i va fi milă de mine si mi va scapa cîstea, si mă va smulge din ghiarele acestei mume crudel.... O! Dumnezeu! Aşa i ca nu m'am înşelat?

— Ridică-te, copilă; n'ai nici o temere! Am sa te trimit la o cucoană la ţară, unde vei fi în siguranţă... Luaî condeiul atunci si scrisei:

«Dragă Duducă!

«Fetița asta este virtutea personificată.
«Ea îți va spune ce soartă o gonește. O
«puț sub protecția D-tale; știu că ești bună
«și generoasă pentru toți și pentru toate:
«fii și pentru dînsa. Adio, dragă duducă!
«Nu mă uita.

Manoil».

Chemai pe slugă.

— Mîine să te scoli de dimineață, să
iei cai de poștă, să 'i puț la calească, și
să te duci la Petreni cu scrisoarea și cu
copila asta; imi vei răspunde de dînsa cu
capul. Du-te!... Iar tu copilă, intră colo în
cabinetul meu, și te odihnește pînă mîine
dimineață...

— Mulțămim, domnule, mulțămim!...
ești un suflet generos și nobil!...

Mersei să însoțesc pe ceilalți.

• Sala balului era plină.

Căutați pretutindenți să vadă pe Zoe. De-
șartă dorință!

Intrați în sala unde se joacă cărți, tirind
după mine trupa sgomotoasă. Zoe nu era
nici aici.

Pe masă era o movilă de aur.

Un evreu, în mijlocul a două-zeci de

puntatori, întorcea neîncetat o pereche de cărți în mână.

— Va banque! îi strigai eă; puind o carte pe masă.

La vorbele acestea toți întoarseră capul către mine privindu-mă cu mirare și fie-care își trase cartea ce pusese.

— Scoate bani, zise bancherul, sau scoateți masca ca să te cunosc.

Aruncai pe masă o pungă cu o mie de ducăți. Ochiul evreului se înflăcărară; al fi zis că e un lup flămînd, ce vede o pradă. Mina-i tremura ca la Cain; vorba i se încurca pe buze.

— Cartea pe față! îmi zise el.

— Mergi înainte!.. Sta!.. Am cîștigat...

Luai banii și eșii în sală, dînd brațul Mărioarei.

— Acum să cinăm, dragii mei.

— Să cinăm, ziseră femeile.

Trecurăm într'un cabinet la o parte. Aici dădui ordin să se pue șase-sprezece talgere. O mulțime de cunoștințe veniră de mă felicitară.

Invitai pe toți la masă. Eram opt bărbați; ne mai trebuia trei femei... Șeful poliției se însărcină să le aducă.

Ne puserăm la masă. Mărioara desfata societatea prin glumele sale.

— În sănătatea lui Manoil ! strigă unul, ridicînd un toast.

— Vivat !..

Toastele se repetară și vinul curgea în torent.

— Eu proclam pe Manoil șeful nostru ! strigă un altul.

— Cel mai frumos amant ce am avut ! zise Mărioara cerîndu-mi o sărutare.

— Să trăiască Manoil !

Capul mi se întorcea.

— Pentru ce te-ai întors din Rosia, Nebiruito ! strigă unul.

— Amorul patriei a înturnat-o, zise un altul.

— Tacî, Petrachi ! zise Mărioara. Tu nu deschizi nici o dată gura de cît ca să spui o prostie... Vedeți cum se scriu istoriile în secolul nostru ?..

— Apoi dar, spune tu.

— Băiete, dacă vre o dată te vei apuca să scrii biografia mea, scrie că Nebiruito s'a întors din Rosia pentru că amantul ei nu mai avea nici un ban. Nu'mi place să mă lingușască nimeni.

— Nebiruito, îi mai zise unul, eu mă însărcinez să scriu viața ta, cu condiție să'mi spui cîți bărbați ai iubit ?

— Dar ce naiba aveți, domnilor, în astăseară? Ar zice cine-va că v'ați lăsat duhul la ușe!.. Citiți bărbați am iubit?... Vro-ești să mă insulti? Dragul meu, pentru D-zeu! nu'mi scrie vicața, căci în loc să faci un roman sau o tragedie, te vei trezi că ai făcut o novelă pastorală.

— E neprețuită, zise altul.

— Vorbești ca cînd nu te cunoaște nimeni, zise Aga; sînt doi ani, la Petreni, erai nebună de amor după un.., să'l mai numesc?

— Zi mai bine după doi.., și pentru ce să nu'i numești?... Să'i spun eu: unul era Alecsandru, și altul Manoil... Ca tine dragul meu... Și'i seamănă... Dar este multă vreme de cînd n'am mai auzit vorbindu-se de dînsul... Sînt sigură că a murit; cel de'ntîi era mai pozitiv, și a știut să se folosească de șederea mea la țară. Cel al doilea, era un poet.., mă iubea sărmanul ca un nătărău; dar fu mai puțin folosit de cît Alecsandru; însă vă jur că n'am iubit nici pe unul nici pe altul.

— Ești dar o femeie fără inimă, îi răspunse unul...

— Ești un nebun, îi zise ea; auzindu-te cine-va ar crede că ești un viețuitor din

lună! O femeie care se prostitue la cel de'nții sosit, care 'i zice că o iubește, că moare de amor, este o femeie de inimă, nu 'i așa? Dar, *imbecile!* oamenii de aceia sînt mulți; toți pot să 'ți zică că te iubesc, că mor de amor... Vorbele nu costă nimic... Trebuie dar să fi a tuturor, căci trebuie să ai inimă!..

— Este neprețuită, repetă cel ce mai zisese vorba aceasta.

— O idee! strigă unul.

— Care?

— Să mergem să jucăm cărți, și cine va câștiga, să dea toți banii Nebiruitii... I se cuvine căci, pre legea mea, este neprețuită!

— Bun! răspusei eu... Am două mii ducați cu mine; — toată starea mea în bani; orî îi pisez toți, orî îi îndoesc și 'i împart cu Nebiruita.

— Știi ce, neiculiță? îmi zise Mărioara. Inchipuește-ți că ai câștigat aste două mii ducați care 'i ai; și dacă ești hotărît să 'i împarți cu mine, dă'mi acum o mie.

— Lasă-mă Mărioară! Măia care mî-o ceri poate o să-mi aducă norocul. Să câștig încă două mii, ș'apoi să vezi vîeață ce o să ducem.

— Bravo! Noroc bun, Manoile! Un toast în norocul lui Manoil, domnilor!

— Bravo! ziseră toți; toastele se repetară, și eu, însoțit de vre-o doi din convivi, plecai, lăsînd pe ceilalți cu femeile la masă.

În sala de cărți, găsi pe Generalul. Începu cu dînsul o partidă și pusă pe masă un pumn de ducăți. El mestecă cărțile.

— Ai perdut, îmi zise el cu sînge rece.

— *Quitte ou double!* îi zisei, puînd altă carte.

El amestecă cărțile, le întoarse. Ai pierdut îmi mai zise el, scoțîndu-mi-o în față.

Dați toți banii ce aveam.

— Nasturii cei frumoși de briliant nu'i joci?

— O sută de ducăți mă țin.

— Fie, ți'i primesc cu două sute... Iarăși ai perdut îmi zice.

— Caii și trăsura, cinci sute de galbină.

— Fie.

— Întoarce, că cartea'i pe masă.

— Ai perdut iarăși, domnișorul!

— Mobilele și tot ce am în casă, trei sute de galbină! Primești?

— Fie... Stos!

— Valet!

— Ai pierdut iarăși.

— Fă'mi credit.

— Nu se poate.

Apoi plecîndu-se la urechile mele :

— Zoe te iubește, îmi zise... Renunță la dînsa; o mie de ducați, să jucăm !

— Generalule !

— Gîndește-te ! Ia'ti seama !

— Fie ! îi zisei, și simții că casa se în-virtește cu mine.

— Ai perdut, îmi zise el ; și lăsă cărțile din mîna.

Apoi, plecîndu-se iarăși la urechîa mea :

— Astă seară chiar voi veni să iaș în stăpînire caii, și apartamentul d-tale, cu tot ce se află în lăuntru.

— Astă-seară ? Nu se poate ; o ! unde să mă culc ?

— Unde știi... Asta nu mă privește.

— Dar, generalule, fii omenos.

— Vrei să'ti fac grație ?

— Grație ? Află, domnule, că Românul nu cere grație, în nenorocirile sale.

Eram disperat. Mă întorsei în cabinetul unde așteptău femeile.

— Am perdut tot !

— Nu e nimica, răspunse Mărioara ; nici eu, vrea să zică, n'am cîștigat. Mîine

o să'ți întorcî. Umpleți paharele, d-nilor!
Șampania, deșteaptă bucuria și sparge
înrîstarea!

Capul meu vunea; credeam că casa se
întoarce cu mine, vedeam oamenii pe ju-
mătate; pare că toți dănucea înaintea ochilor
mei! Mărioara nu era mai puțin amețită;
părul ei scurtat și castaniu cădea pe umerii
albi ca laptele. Ea se pleca pe mine, gura
ei căta neîncetat cînd buzele mele, cînd
paharul de șampanie.

— Vieța este tristă, amicii mei! Să
bem, ca să înecăm durerile ce simțim!...

— Ce? Ai și tu dureri? o întrebă unul.

— Dacă am dureri?... Crezi că vieța
ce o duc îmi este plăcută? Crezi că nu
am o minută în care roșesc de mine în-
su-mi? Și plîng cu lacrimi!

Zicînd vorbele aceste, o înecă plînsul.
— Dar sînt nebună! urmă ea. Dragii
mei, iertați-mă, uitasem că eu sînt aici ca
să vă fac de petrecere... Să bem... Bucuria
va veni!... Vino, scumpul meu Manoile...
O sărutare, o lungă sărutare, și sîi voios,
ast-fel este cartea.

— Dar am pierdut tot.

— Ce fel?

— Tot, îți zic; acela ce cerșește pe po-

duri este mai bogat de cît mine...Nu mai am nimic....

— Nicî cu ce plăti masa ?

— Nu mai am nicî unde dormi astă noapte, am pierdut trăsura, caii, casa, și tot ce am în lăuntru...Nu mai am de cît fracul ăsta ce vedeți asupra mea!

— Adevărat, strigară doi inși, noi am fost martori la aceasta.

— Dacă este așa, zise Mărioara, îți fac reverințele mele, domnule Manoile! Veți plăti scump farsa ce ne-ai jucat!

— Dacă este așa, zise birtașul, veți avea bunătate să-mi lași aici fracul...

— Bravo! strigă altul, desbrăcați-l.

Oamenii și femeii puseră mîna pe mine; într'un minut eram jumătate desbrăcat.

— Aide! zise un vechiîu camarad, fă-ne ceva versuri să te iertăm!

— Ce? Este poet acesta?

— Atîta'î lipsea.

— Manoile, dacă ești poet, găcește cum se rimează poezel?

— Cu ușurel, răspunse altul.

— Ba cu mișel, strigă un altul, și toți începură să rîdă.

— Imi veți plăti cu sîngele tău aceasta, îi strigaî.

Rîsul lor se adăogi.

— Manoile, fă'mi o odă, să te plătesc
aicea.

— D-zeul meu? Cine mă va scăpa?

— Eū, răspunse un glas de femeie.

Mă întorsei și văzuī o femeie în mască,
care'mi întinse mīna.

— Vino, Manoile!

— Zoe!

— Unde să vie, zise birtașul, este dator
cu o sută de galbinī.

— Iată'ī, zise ea, aruncînd o pungă
plină cu aur.

Birtașul numără banii și află suma în-
doită.

— Dacă este așa, am cinste să mă
închin...

— Vino, vino, Manoiful meu!...

Mă îmbrăcăi și urmai acest înger cêresc.

— Să eșim de-aicea, zise Zoe.

— Dar unde să mergem?

— Acasă.

— La mine?

— Dar.

— Dar nu știi nimic? Dreptul de a
reindra în casă l-am pierdut în cărți...

Casa mea va fi orizonul de acum înainte...

— O Dumnezeule!

-- Zoe! Zoe! Sînt un mizerabil!... Nu-mai moartea poate să mă scape...

— Manoile, nu vorbi ast-fel...

— Zoe, nu sînt demn de pardon... Am jucat în cărți... Intoarce-ți ochii de la mine, căci ai să auzi un lucru grozav!

— Pentru D-zeu! Mă sperii?

— Am jucat în cărți..., pardon!... pardon!... pe tine, Zoe, pe tine te-am jucat...

— Nu te înțeleg...

— Un om mî-a zis: Zoe te iubește; renunță la ea și să jucăm; dacă pierd, pierd o mie de ducăți, dacă câștig...

— D-zeul meu!... Dar ești nebun!... Unde o să dormi astă noapte?...

— Nu știu.

— Să mergi la Frosa, sau la Elena..., Așteaptă-mă un minut... Vreți să le întilnesc...

Zoe se duse.

Generalul trecu pe lîngă mine.

— O vorbă, domnule!

— Două, dacă vreți.

— Dinîoară erai egalul meu; acum nu ai nici unde să treci noaptea. Vino să ți fac o propunere.

— Care?

— Știi că sînt puternic?... Înaintea mea

nu este nici o autoritate aicea care să ridică fruntea...

— O știu.

— Eă, din astă seară îți iaă casa în stăpînire.

— Poți.

— Dar pot tot odată, nu numai să te las acasă, dar să ți întorc banii ce am cîștigat.

— Cum?

— Mai întii să eșim îndată de aici.

— Pe urmă?

— Acasă ți-oî spune.

— Primesc.

Eșirăm din bal; în cîte-va minute furăm acasă.

— Ia o hîrtie, și scrie ce ți-oî dicta eă...

— Numai să nu fie o lașitate.

— Domnule l...

— Dictează., vom vedea...

«Zoel

«Dacă vrei să mă vezi încă o dată «cîte-va minute înainte de a muri, grăbește de vino.» Destul. Acum subscrie și trimite scrisoarea la Zoe. Tu vei pleca de acasă, înțelegi?... Iată condiția de care ți vorbeam.

— Ascultă, Generalule! Am călătorit

mult; am văzut tot felul de țări., prin urmare am cunoscut tot felul de mizerabili!... Iar nici unul care să te întrecă! Generalul se sculă.

— Domnule! astă insultă se poate spăla numai cu viața...

Nu apucă să mintue și de o dată văzuî că ușa cabinetului se deschide repede.

Era Frosa și Zoe.

— Mulțămesc, Manoile! mulțămesc, îmi zise Zoe; ai inimă nobilă.

— Stăi, Generalule, zise Frosa... Ascultă, Manoile, omul acesta este un laș, nu ticălos; cărțile cu care ți-a cîștigat erau măsluite...; nu'î ești cu nimic dator.

— Doamnă! dă-ți seamă! O să'mi răsbun amar, zise Generalul eșind.

— Să'ți răsbunî asupra unei femei? Nu este o noutate ceea ce zici.

— Cărțile erau prefăcute?

— Ascultă, Manoile. De cînd ai intrat în bal, nu te-am scăpat un minut din vederea mea; pe cînd jucați eram acolo, lîngă Generalul; un ofițer îi da, de cîte ori puntaî, o păreche de cărți pe ascuns; privitorii șoptiră la urechile mele: cărțile sînt măsluite., îl înșală!... Inșă nimeni nu avu curagiul să ți-o spue ție... Eram in-

dignată, cu atita mai mult căci auzisem ce ți șoptise Generalul... Ast-fel îi smulsei cărțile din mână: Generale ești un laș, îi zisei... Vedeți, domnilor, mă îndreptați către mai mulți jucători care, esaminându-le, declarară că aveam dreptate. Te căutam să ți spun, când găsi pe Zoe, spăimîntată de nenorocirea ce ți se întîmplase. Copila îmi zise că te-a văzut în bal; te căutărăm îndeșert. Atunci crezînd că ai venit acasă, alergărăm aci, tocmai pe cînd intrai cu Generalul. Temîndu-ne de vre o lașitate din partea acestuî om, ne ascunserăm în cabinetul cela, de unde am auzit toate.

— Mulțămesc, bunul meu Manoil, căci dacă mi-ai fi trimis scrisoarea aceea, ași fi venit îndată.

— Dar e tîrziu... Zoe; să mergem acasă.

— Da, buna mea Frosă...

— Manoile, cred că o să te vedem înainte de plecare, nu ți așa?

— De plecare? Nu înțeleg ce vrei să zici.

— Ne ducem la Paris, cel mult peste patru zile...

— Singură?

— Cui Zoe, Elena și Andrei...

— Cu Zoe?

Lucru ciudat!... Noutatea asta făcu o impresie străină asupra mea...Nu știu ce simții; dar aș fi vroit ca Zoe să nu plece, să nu plece fără de mine. Văzui în imaginația mea ca printr'un vis, copila aceasta, lăsată în voile sale, ocolită de adoratori, iar eu șters din suvenirea sa... Oh! eram gelos!... Zoe pleacă! Cuvîntul acesta îmi făcea rău; ea era singura ființă ce se mai interesa de mine; și o pierdeam pentru totdeauna poate.

— Ei bine, mă întrebă Zoe cu Frosa...

Ași fi dat lumea ca să nu plece. O Dumnezeu! Așa dar am să rămîn cu totul strein în lume!...

Cu vorbele aceste mă înecă plînsul.

— Trebuie să fiu prea degradat și prea nefericit, de bună seamă, că toată lumea mă părăsește.

Îmi ascunsei capul în mîini și fără să vreî, plîngeam ca un copil.

— Zoe, dacă inima nu te mai ține aici și dacă sînt ursit să văd stingîndu-se cele mai dulci vise de fericire ale vieții mele și să mor de durere, pleacă! pleacă! Singurul lucru ce te rog, este să nu mai gîndești și să nu'ți mai aduci aminte de mine. Dar ești crudă, Zoe!... Căci eu nu

am meritat o lovitură ca aceasta!... Ah! în adevăr, doamna mea, sînt nebun ca să vorbesc ast-fel!... Căci în sfîrșit, cine sînt eū? Un om vil și degradat pe care sufletele cele mai vile și degradate ar fi trebuit să'l părăsească! Da, da, sînt nebun!... Ah! pardon, pardon, Zoe, dacă am crezut un minut că un înger ca tine a putut să mă iubească!...

— Nu'ți ziceam eū? zise Zoe, aruncîndu-se în brațul meū. Te iubesc, te iubesc! Manoiful meū! Nu, nu voiū pleca; o durere desperată îmi însufla ideea aceasta; dar acum... Oh! zi, zi încă odată că mă iubești!... Vorba asta în gura ta este dulce ca viața!

Vorbele, fără sir, se grămădeaū pe buzele sale; lacrimile străluceaū în genele ei.

— Te iubesc, Zoea mea, încă de mult; eū însumi nu știam... Da, da, te iubesc! Cînd auzii că ai să pleci, mi se păru ca o mîna de fer îmi strînge inima!

La vorbele aceste, Zoe plîngea cu hohot.

— Eartă-mă, îmi zise ea, sînt atît de fericită! Nu știū ce zic, ce fac!... Ah! cînd ai știi cît sufeream!

— Zoe! numai eu am trebuință de er-tare!

— Fetică, zise Frosa, este miezul nopții, să mergem!

— Dar, Zoica mea! Acum să te duci... Ai făcut un om fericit, ai ridicat un om din tina ticăloșiei... Acum poți să te duci și fi mulțumită cu inima ta... Aducerea aminte a cuvintelor tale, va rămânea să mă mîngîie în singurătatea mea!

— Mîine vom prîzi împreună? zise Frosa, și făpturile astea june și drăgălașe dispărură ca două umbre de fericire!

3 Februarie

Abia cele dinții raze ale ziliî pătrunseră în camera mea, și Generalul trimise doi martori să mă cheme la duel.

— Generalul, îmi face mare onoare, le răspunsei eu. Primesc cu plăcere propunerea sa; nu aveți trebuință a vă înțelege cu martorii mei; mă voi bate cu armele ce va vroi Generalul. Locul, pavilionul de la Băneasa; la amiază-zi, voi fi acolo cu martorii mei.

Trimișii Generalului eșiră.

— Domnule Manoile, îmi zise Ana, copila ce o smulsesem din ghiarele pros-

tituției, și care dormea într'un cabinet alături, așteptînd să plece la țară.

— Ce vrei, Ano?

— Vrei să te bați în duel? Am auzit tot fără să vreau; te incredințez, nu'mi puteam astupa urechile.

— Ei bine! Și pe urmă?

— Poate să te omoare! Ce păcat! Ești atît de bun, atît de mărinimos! Dacă ași putea, te-ași opri; dar nu am nici un drept asupra d-tale. Îți fac însă o rugăciune!

— Spune, copilă!

— Lasă-mă să stau încă astăzi aici. Rănit, ferească D-zeu, să aibă cine să te caute; o femeie se pricepe mai bine.

— Ești liberă să faci ce vrei.

Mă îmbrăcăi și eșii să 'mă caut martorii.

Băgai de seamă că toată lumea ce mă cunoștea și întilneam, sau întorcea capul, sau se uita la mine cu curiozitate. Imi închipuii că acestea vine de la scena ce avusesem la bal.

Merg la doi inși cari 'i cunoșteam; îi rog să 'mă fie martori; nu vor să primească.

Orî unde mă îndreptaî, îmi închiseră uşa.

Temîndu-mă să nu lipsesc de la rîndevu, alergaî la Băneasa, fără martori. Nimenî! Aştept acolo; nimenî.

Mă întorc acasă; întreb dacă cine-va m'a căutat. Nimenî!...

— Cu atît mai bine că n'ai găsit pe nimenî! zise Ana.

— Ano, mî-am luat de seamă că tu nu trebuie să te duci la ţară. Ţi-am găsit eu un loc mai bun aici în Bucureşti. Este aici o domnişoară frumoasă la chip ca şi la suflet. Ea mă iubeşte, eu o iubesc ca viaţa. Dar sînt nebun!... Ce 'ţi vorbesc eu ţie ast-fel de lucruri? Tu nu ştii încă ce va să zică a iubi...

— Îţi cîertare domnule Manoil! îmi zise ea. Sînt de cincî-spre-zece anî, este adevărat; dar nenorocirile mî-au dat douăzeci. Părăsită de mumă, de toată lumea, simţeam trebuinţa de a iubi ceva... Iubesc un băiat de două-zeci de anî, care, ca mine, este şi el străin în lume; noi săracii, noi iubim mai mult de cît d-voastră, căci în viaţa simplă şi tristă, inima este singură a noastră comoară.

— Bine, Ano, şi unde este iubitul tău?

— El este în casa Logofătului B...

— În ce condiție?

— Rob.

— Rob? Țigan? Tu, o ființă atît de frumoasă să iubești un țigan?

— Așa, domnule, și încă cu iubirea cea mai adevărată. Dar cînd ai ști ce suflet are băiatul ăsta, cînd ai ști cîtu'i de bun, delicat, cu minte... O! Domnule, nimeni n'ar zice că e țigan. Să 'l auzi cît de dulce vorbește!... Să vezi cum scrie...

— Cum? Un țigan să știe carte?

— Da, domnule. Dascălul care avea boierul în casă pentru copii, l-a învățat și pe dinsul carte. Toată ziua muncea bietul băiat ca un rob, iar noaptea învăța, căci avea tragere de inimă. Nu este destul atîta, dar el și zugrăvește, domnule! A învățat și zugrăvitura de la dascălul acela. Să vezi cum mî-a făcut portretul meu, fără să fiu față.

Vorbind ast-fel îmi scoate un cadru mic, cu două fețe. Pe o parte era portretul ei, desemnat cu tuș; era destul de bine; pe cealaltă parte era un potret bărbătesc.

— Dar acest potret al cui e?

— Este portretul său. L'am rugat eu,

și s'a zugrăvit singur în oglindă. Așa că-i bine, domnule?

— Amantul tău, Ano, este cu talent, și-ți dau dreptate să-l iubești.

— Așa-i că e păcat, domnule, să fie rob? Închipuește-ți ce voi face cu acum, cu iubirea mea? Eu nu-l pot dobîndi de cît făcîndu-mă roabă; și știi, domnule, numai ideea asta, mă face să nebunesc.

Este grozav lucru a fi cine-va rob, domnule, nu-i așa?

— Ai dreptate, copila mea, robia este amară!

— De multe ori l-am îndemnat eu să se hotărască să fugă cu mine; să trecem în altă țară și să ne facem nevăzuți de aici, ca să trăim liberi; dar el nu vrea, căci nu se îndură să lase pe mumă-sa, pe care o iubește ca sufletul. Eu, una, nu știu cum poate el să-și iubească muma. El se și teme: boșerul, stăpînul său, e mare și puternic; el, prin ocîrmuire, îndată ne-ar urmări și ne-ar prinde și atunci ar fi vai de el! Ah! D-zeule! Cînd ar ști Stănica că eu sînt aici, sînt sigură că s'ar ucide!

— Liniștește-te, Ano! Zoe o să facă fericirea voastră, sînt încredințat...

— Ah! d-le Manoile! Ce vād? Curtea e plină de cazați! Uite-te!

Copila eși și după două minute întră speriată.

— Domnule Manoile! Poliția!...

— Zi să intre!

Secretarul poliției intră însoțit de doi polițai, arătându-mi un cuțit plin de sânge.

— Este al meu, îi răspunsei; literile astea inițiale mărturisesc. Dar cum se află el în mîna d-tale? Eri încă era pe masa mea aici!

— Acest stilet s'a găsit în noaptea trecută, înșipt în inima colonelului P... zise el.

— Amantul unei femei numită Mărioara?

— Vezi că știi? Scrieți aceasta, domnilor, ca prima d-sale arătare! Acuma, domnule Manoile, trebuie să înțelegi că este banuială cum că uciderea asta, s'a comis de d-ta... Mărioara aceea te acuză și cuțitul acesta, care nu tăgăduiești că e al d-tale...

— Ce fel mă acuză, Mărioara?

— Zice că te-a văzut eșind din camera colonelului...

— Calomnie, domnule! Calomnie infamă.

— Acuma de odată, d-ta ești arestat,

domnule! Înțelegi bine că nimeni nu poate zice încă că d-ta ești ucigătorul... Este bănuială... Noi ne facem datoria, pînă cînd tribunalul va hotărî...

Apoi turnîndu-se către Ana:

— Fata asta, orî cine ar fi, se scotește arestată. Porunca zice să te arestăm în casa d-tale... O persoană deosebită ca d-ta, nu are loc la pușcărie... Nimeni nu poate eși de aici! Acuma, domnilor, noi să mergem!

Politia eși.

— Domnule Manoil, nu ești vinovat... D-zeu însuși să mî-o zică, nu o cred!

— Ești bună, Ano; îți mulțămesc. Nu mă tem de legi. Dreptatea va fi pentru mine; sînt calomniat. Dar am cuvînt ca să mă turbur: ~~calomnia este ca un cărbune stins, ce nu te arde, dar te mînjeste.~~ Eri seară încă, eram fericit ca o pasăre în aer; și astăzi... Dar este o fatalitate ce cade asupra mea! Abia îmi zîmbește un minut de fericire, și se stinge ca un vis!... Zoe, poate, nu va crede că sînt nevinovat! Toată lumea mă va ocoli! Părinții mă vor arăta copiilor lor, și vor zice: acest om este un ucigător!

Un serv îmi aduse o scrisoare.

O scrisoare! Poate de la Zoe!.. O deschid... Era de la martorii Generalului...

«Domnule!

«N'am venit la randevu, pentru că ești acuzat de ucigător. D-ta înțelegi că pe cît timp vei purta acest nume, nu poți să te bați cu un om onorabil».

Scrisoarea aceasta îmi explică primirea cea rece a cunoștințelor mele în ziua aceasta, refuzul martorilor și cele-lalte.

Sgomotul se răspîndise în oraș că sînt ucigător.

Mulțimea credulă, fără aceasta cu o sută de inimi, și fără nici un cap, se strînse înaintea casii mele. Unii strigau: afară ucigătorul! Alții aruncară cu pietre în ferestre. Pe Ana o răni la cap. Poliția veni și împărăstie norodul.

4 Februarie

Toată lumea mă ocolește. Zoe plînge; nenorocirea mea îi va ucide vîeața. Trebuie să mă fi disprețuind!

Numai la nenorocire cunoaștem adevărații amici. Eă însă nu am nici unul, căci toți m'aă părăsit, pînă și Ana. Toți, afară de unul, care nici odată n'a avut un bine deosebit de la mine; Gherman, sărmanul bătrîn! Să'l fi văzut cum îmi lua mîinele

și le săruta, zicîndu-mî: curagiū... Dumnezeū e bun!...

Ana, care o credeam a fi un inger, însuși ea a fugit! Dar sînt nebun! Pentru ce mă voiū plînge? Trebuie să sufer urmările faptelor mele! Cine altul de cît eū insumi, este cauza tuturor acestor nenorociri?...

5 Februarie

Nu trebuie să osîndim repede.

Zoe a venit să mă vază.

Abia intră în camera mea, și mi se aruncă în brațe plîngînd.

— Manoile! Toți te părăsesc! In familia noastră nimeni nu vrea să mai audă de tine vorbind; numai unchiul meu îți ține parte. In lume, femeile, mai generoase de cît bărbații, au luat partida ta; dar eū sînt sigură despre inocența ta!... Eū, Manoile, sînt încredințată că nu ești culpabil... Ești jucăria unei intrigii infame... Ah, ce necaz am avūt pînă să viū aici!

— Zoe! ingerul meu, care 'mî dai vîeață în minutele astea! Imi zici că ești sigură de inocența mea!... Ei bine!... Sînt fericit!... Uită-mă; voiū muri cu nepăsare!... Ce'mi pasă că lumea mă ocolește? Tu

îmi rămii, Zoica mea!... Lumca, pentru mine, ești tu. Amorul unei femei degradate m'a fost degradat, și îmi făcuse viața povară; amorul tău mă ridică și îmi face zilele plăcute! Lasă-mă să îți sărut mîinile, picioarele, o sufletul meu!... Lasă-mă să te admir! Ești frumoasă sub costumul acest negru! Frumoasă ca dimineața care ese din umbrele nopții!... Lasă-mă să admir florile acele cerești și fragede, ce soarele tinereții le seamănă pe fețele tale!... Să le admir eu, eu singur!... Căci vezi, Zoică, sînt gelos și de lumina zilei ce te sărută!

— Manoile!

— Sînt nebun, nu'i așa?

— Nu am zis aceasta. Dar pentru ce să fii gelos?... Său mai bine... da, da, Manoile, fii gelos!... Și mă iubește!... Eu însumi sînt geloasă... Ah! cînd ai ști cît am suferit pe cînd te vedeam vorbind cu alte femei!... Dar eram nebună; nu aveam cuvînt; așa e, Manoile? Ah! zi că nu aveam cuvînt!

— Copilă!

— Mi se părea numai, că am cuvînt; nu este așa?

— Zoe, poți bine să zici vorba asta;

căci nu eram atît de căzut pre cât mă arătam. Ființele acele voioase ce aveau numai chipul femeilor se împărțeau de masa mea, dar nu și de inima mea. Dar să lăsăm vorbele acestea, o dulce înger! Trecutul mă face să roșesc și să tremur!... Mi se pare că mă trezesc din patimă în sinceritate!... Inșă adu-ți aminte! Sînt ucigător, cel puțin în opinia lumii.

— Și ce-ți pasă de lume, ai zis, dacă eă te iubesc... Apoi, mîine vei fi liber, căci ești inocent.. O! sînt sigură că degetul lui D-zeu va descoperi inocența ta... O dată liber, plecăm de aici, în țări streine!

— Ai uitat că eă nu mai am nimica.

— Dacă-vrei tu, Manoilul meu, ori cînd mî-ai zice, mîna aceasta va fi a ta. Eă am averē mare...; ce este al meu va fi al tău... Nu o să fii bărbatul meu?

— Lumea o să zică că mă hrănești tu.

— Ce-mi pasă de lume?

— Conștiința mea?

— Conștiința ta? Dar este întemeiată pe prejudecățile lumii. Vom merge la moșiile mele, care sînt largi și frumoase. Eă voi fi fericită pretutindene unde vei fi tu. Vom lucra pămîntul. Tu nu vei ur-

mări vieța vagabondantă a slujbelor, nu'i așa? Trăind la țară ne vom deda la o vieță dulce, pastorală; vom avea cărți cari să ne distragă, ne vom cultiva spiritul... și amorul va face din inimile noastre, niște modele demne de paradis... In cîți-va ani, cultivînd moșiile vom îmbunătăți starea locuitorilor; vom face mult bine; și-apoi în scurt vei face stare tu însuși și starea aceea va fi a ta. Apoi, tu nu știi Manoile! Tu nu ești sărac pre cît gîndești... Moșia ta s'a vîndut la licitație; dar unchiul meu a cumpărat-o pentru tine.

— Adevărat?

— Eū am scris acturile.

— Ah! Zoe, ești încîntătoare!

— Nu, zi'mi că am cuvînt.

— Tot cuvîntul, îngerul meu!

— Dar judecata?

— Ești inocent, Manoile; și nu ai a te îngriji.

Secretarul poliției intră în cameră.

— Doamna mea! este timp... Măria sa Doamna te așteaptă!

— Viū.

Acest trimis se închină și eși.

— Vroiam să te văd, însă nu puteam să

răzbat aice, zise Zoe, care vru să'mi esplice aceasta... Atunci m'am dus la Doamna, î-am căzut la picioare; î-am spus că ești inocent, că vroiū să te văd... Doamna este un suflet bûn și nobil... M'aū luat, și am venit împreună aice... Este afară, mă așteaptă... Adio Manoile; o să fii liber, sau dacă ursita nu va avea îndurare, oh! te voiū însoți, Manoile, în exil și în mormint!

7 Februarie

Iubite B..

De două zile s'aū întîmplat atîtea lucruri cît mi se pare că visez!

Erî era să es înaintea judecătîi; la douăspre-zece oare, poliția veni la mine; mă puseră într'o trăsura închisă și merserăm la Divan.

Domnul, numise o comisie înadins, compusă de cincî membri dintre persoanele cele mai onorabile. Cînd intrai în sală toți judecătoriai aruncară ochii asupra mea, și păreaū că compătinesc cu mine. Adevărul este că opinia publică este luminată de o zi, mulțamită femeilor!

Mărioara și servitorii mortului erau aci.

Aceasta purta negru; fața ei, altă dată strălucitoare de frumusețe și frăgezime, acum era veștedă, încrêțită și vînată; privirea ei stinsă și sperioasă.

— Femeiel întrebă prezîdentul, un boier gros cã ochieiarî, unde te-ai nãscut?

— În București.

— Care'ți este meseria?

— Cusutoreasă..., modistã.

— Cum te chîamã?

— Mãrioara din botez...

— Iar din gura oamenilor, Nebiruita! strigã un gamen dintre auditori, și toatã lumea rise.

— De cîtî ani ești?

— Douã-zeci.

— Pentru ce acuzezi pe acest om, cu ce îl dovedești și de unde îl cunoști?

— Il acuz ca ucigãtor al colonelului P...; am auzit gemete în camera colonelului; am alergat, crezînd cã este bolnav... Dar abia am deschis ușa, și am vãzut un om furios eșînd din casã... Acel om mi se pãru sã fie Manoil... Intraî în camerã și aflaî pe colonel îneecat în sînge și cu un cuțit în inimã; iaî cuțitul, îl privesc, era cuțitul lui Manoil... Pe Manoil îl cunosc de cite-va zile...

— Acuzatule, cunoști cuțitul acesta ?

— Este al meu, făcut de comandă la Paris, cu firma mea pe el.

— Dar tu, Mario, cum ai știut că cuțitul acesta este al lui Manoil ?

— Pentru că l'văzusem la dînsul acasă.

Nu'ți voi scrie urmarea procesului acestuia, fiind lungă și neînsemnătoare, destul că după acuzarea femeii acesteia, judecătorii începură a se îndoii despre inocența mea.

Eram uluit. Advocatul mă apăra rău. Punctul principal era să dovedesc, de la miezul nopții pînă a doua zi la zece seara, cum m'iam întrebuintat timpul; fiind că uciderea pentru care eram acuzat se făcuse în acest spațiu. Din nenorocire, oarele aceste le trecusem singur. La miezul nopții, plecase Zoe și Frosa; Gherman nu știa cum am intrat; numai Ana ar fi putut mărturisi, și aceasta fugise.

— Este vinovat, șopti unul din ascultători, vedeți că nu știe ce să răspundă.

În timpul acesta, ușa se deschise repede; o femeie intră strigînd: Așteptați! Așteptați!

Era Ana.

— Eă sînt fiica unei femei sărmâne.

Muma mea de vre-o două zile nu mîncase nimic, căci n'aveam pe ce cumpăra o bucată de pîine. Lacrămile ei îmi rupeau inima, dar n'aveam nici o putere! Cum s'o scap? Imi veni în minte o idee amară... Hotărîi să'mi vînd cîntea pe o bucată de pîine, ca să scap vîeața maică-mea... O rugai să mă ducă la d. Manoil. Ea se împotivi; eu o rugai; foamea o birui, și în sfîrșit mă duse ea singură acolo unde îi zisesem. D. Manoil îi dete prețul... Mumă-mea, lăsîndu-mă acolo, plecă! Ei bine, de la mîezul nopții pîn'a doua zi la zece oare, am fost împreună, și d. Manoil nu a eșit din casă... Iar cînd poliția a venit să'l aresteze, m'a aflat acolo.

Vorbele aceste făcură o impresie străină asupra judecătorilor.

— Cum o să dovedești cele ce zici? întrebă prezidentul.

— Poate spune chiar femeia asta, zise Ana, arătînd pe Mărioara. Ne-am întîlnit acolo, la d. Manoil; ba încă dumneaei prețindea să fie amoroza domnului Manoil, și pe mine mă lua în batjocură. Dacă vroii să mai aveți dovadă, chemați și pe maică-mea, și vă va spune.

— Unde e maică-ta?

— Este aici afară.

Aproziil chemară pe muma Anii. Aceasta intră și măturisi că este adevărat.

— Toate aceste sînt bune, răspunse prezidentul; dar trebuie să dovedești că în adevăr ai fost cu dînsul pînă la ziuă.

— Fata asta este necinstită! strigă un băiat palid de minie. Nu dați ascultare vorbelor ei, boșeri! Ea mințește și înșală!... Să vedeți, cinstiți boșeri! Mî-era dragă; dar ce dragă, m'auzi!.. Și ea, șireata, ziccea c'ar muri pentru mine!.. Minciuni! Duminică seara se duse la omul acesta, însoțită de mumă-sa, să se vîndă!.. Eă i-am bănuit!.. Apoi mă luaî după ele; ele intrară în casa d-lui; eă stătuî la poartă. Peste cîte-va minute, mumă-sa eși; ea rămase acolo;... eram să nebunesc! M'am pus să pîndesc la poartă... Iată că D. Manoil, ese însoțit de alți oameni și de cîte-va femei cu mășci; nici una din aceste nu semăna să fie Ana... Atunci, alergai în casă; fata asta se culcase în patul d-lui Manoil! Iar eșii la poartă, fără să știu ce fac; era un'spre-zece ceasuri. Atunci D. Manoil veni încă cu altul; mai pe urmă două mușeri cu mășci; omul eși iar; cele două mușeri șezu aici pînă

ce bătu miezul nopții la Bărăție; apoi se duseră. Atunci, vruî iară să mă incredintez dacă una n'ar fi Ana; intru pe unde știam locul..., mă uit în casă..., era culcată tot în pat!.. Turba!.. Imî veni în gînd să pui foc casii; dar nu aveam cu ce! Mă pusei la pîndă în curte, cu ochii la ferestrele unde era Ana... Văzuî două umbre pe perdele și căzuî în ninsoare, plingînd!... A doua zi, d. Manoil eși din casă; mă luai după el, cu gînd să'l bat, său chiar să'l și ucid ca să'mi răsbun... El merse pe ici pe colo, unde abia intra și apoi iar eșea; apoi și-a luat drumul la Băneasa...; acolo eram...

— Destul! zise prezidentul. Ai spus tot ce trebuia să știm.

— Stănică! zise Ana, iartă-mă!

— Tac! Tac! Și fugi din ochii mei, fată pîngărită! Tu ai rupt inima mea!... Nu puneți temeiu, boieri, pe vorbele ei, ea minte!

Judecătorii intrară în camera de consiliu. După cincisprezece minute eșiră și declarară în unanimitate că sînt inocent, însă fiind că pricina nu s'a isprăvit încă, să fiu chezășuit a mă întoarce la Divan, cînd voiu fi chemat, spre a da oare cari

răspunsuri la întrebările ce mi se vor face. Tot de odată, porunciră arestarea Mărioarei și a servitorilor colonelului ucis. Cînd eșii afară, unii mă sărutară, alții mă purtară în triumf.

Acasă, mulțime de oameni veniră să mă vadă. După aceștia, Ana.

— Ano! Mă-ai scăpat mai mult de cît vîtea!...

— Domnule Manoile, erai nevinovat... Și-apoi, d-ta fuseseshi atît de bun pentru mine!...

— Ți-oîu fi recunoscător... Dar sapta asta este prea mare ca să pot să ți-o plătesc.

— Nu vreî nimica; mulțămirea că te-am scăpat este destul... Sărmanul Stănică! A făcut un bine, fără să știe... Durerea lui îmi sfișia inima! Dar, pe urmă, i-am spus adevărul; l-am împăcat... M'a trimis să ți cer voie să vie să te vadă...

— Să vie, Ano! Mă-ar face plăcere să i strîng mîna.

— Două dame vor să intre! zise Gherman.

Frosa și Zoe.

— Ai scăpat, îmi ziseră ele.

— Nu ți ziceam eu că ești inocent? zise

Zoe. Manoile, cît ai suferit!.. Dar în sfîrșit ai scăpat!.. Unde este fata aceea ce s'a dat pentru tine, să'i mulțămesc... Dar așa'i Manoile, că tu n'o iubești cu inima, pe fata aceea?

— Nu Zoe; fata asta este aici; iat'o..., întreb'o, și ea îți va spune...

Ana spuse istoria ei; Zoe o sărută, și'i făgădui că'i va da toată protecția ei.

Stănică se arată la ușe.

— Iată'l, strigă Ana.

— Stănică! îi zisei, de astă-zî mă însărcinez cu fericirea ta... Ana o să aibă o zestre ca o fată de boier; tu vei fi răscumpărat de la stăpînul tău, și-apoi slobod, și soț fericit al Anii.

Copiii se îmbrățișară și plîngeau de bucurie.

9 Februarie

Mărioara erî, chîemă pe Zoe de la închisoarea unde se afla.

— Simț că o să mor, îi zise ea. Manoil este inocent: eu am ucis pe colonelul P..., înadins, ca să pierd pe Manoil...; pentru aceasta i-am furat cuțitul său...

— Mărioară! Nu te voiîntreba de-ai ucis pe omul acela; D-zeu te va judeca...

Dar ce'ți făcuse Manoil, de ai voit să'l pierzi?

— Ce'mi făcuse? El este pricina de sufer eu astă-zî, pricina tuturor necazurilor mele. Manoil m'a iubit; eu nu'l iubeam...; mai tîrziu îl iubeam, dar el mă disprețui cu cruzime!... Apoi plecă în străinătate. Mă măritaî cu un bărbat bătrîn, crezînd să'l fac să călătorească, numai să văd pe Manoil... Din căsătoria asta, purceseră toate relele mele. Ce vrei să știi?... Il iubeam încă după doi ani, sau mai bine, îl iubeam, ca să'mi răsbun asupra lui!... Iată ce te-am chemat să'ți spun; îți repet: Manoil este nevinovat... Încă cîte-va minute și mor... Fii fericită, Zoe!...

Mărioara, muri, mărturisind crima ei. Ast-fel se închise dosarul acestei pricini la Divan.

10 Iunie

Iubite B...

Manoil este însurat. Zoe îl iubește. Ei trăesc la țară. Nu poți să 'ți închipiești ce schimbare și mai ales cîtă fericire este în familia asta! Duda trăiește cu dinșii.

D-l N. Colescu vine de șade la el ca la copiii săi; el o să le lase toată averea lui după moarte. Stănică este vătav la moșia lui Manoil; el nu e mai mult rob; el e liber și însurat cu Ana.

Dar iarăși viu la Manoil. Aș zice că este o fată de cinci-spre-zece ani; atât inima lui s'a curățit, s'a nobilat, lângă femeia sal. Ațit este de adevărat că o femeie face dintr'un om un demon sau-un înger, ori-ce veți voi.

Prost scriptum.

Domnul Alecsandru a murit. S'a găsit ucis, în pădure, aflindu-se la vînat. Se vorbește că tatăl Tudorii și-a răsbunat.